

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Ε' 15 ΜΑΡ-
ΤΙΟΥ 1905

ΦΡΑΝΤΣ ΓΚΡΙΛΛΠΑΡΤΣΕΡ

«Γκριλλπάρτσερ, ὄνομα διαβολικόν. Ἀλλὰ πρέπει νὰ συνηθίσωμεν νὰ τὸ προφέρωμεν. Ἡ τραγωδία εἶνε μεγάλη, ὑψηλή. Καὶ ποῖος εἶνε ὁ ποιητής; Δὲν τὸν γνωρίζω, ἀλλ' οἱ αἰῶνες θὰ τὸν γνωρίσουν. Ὁ Γκριλλπάρτσερ εἶνε μέγας, ἀρχαιοπρεπής, ὅχι τόσο ἀπλοῦς ὅσον οἱ ἀρχαῖοι, ἀλλὰ πάλιν πολὺ ἀπλοῦς δι' ἓνα μεταγενέστερον, — μ' ἓνα λόγον συγγραφεὺς πλήρης ὕψους καὶ χάριτος».

Αὐτὰ ἔγραφεν ὁ Βύρων εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του, τῷ 1818, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς «Σαπφούς» ἐν Βενετίᾳ, εἰς ἰταλικὴν μετάφρασιν.

Ὁ ποιητής, τὸν ὁποῖον ἡ Ἑλλάς τόσο ἀργὰ ἐγνώρισε, καὶ τόσο ἀτελῶς ἀπὸ τὴν Προμάμην, τὸ πρῶτόν του, τὸ ὑπερρωμαντικὸν ἔργον, ἐγεννήθη τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1791 ἐν Βιέννῃ. Ἐμεγάλωσεν εἰς σιωπηλὴν καὶ σκοτεινὴν οἰκίαν, ὑπὸ τὴν πίεσιν ὑπὲρ τὸ δέον αὐστηροῦ πατρός. Ἄνθρωποι καὶ πράγματα, καρδίαι καὶ διάδρομοι, ὅλα σκυθρωπά καὶ χωρὶς μειδίαμα φωτός, ἔκαμαν τὸ παιδίον σιωπηλόν, κλεισμένον εἰς ἑαυτό, μὲ ψυχικὴν ἐνέργειαν κεντροφερῇ, συγκεντρωμένην εἰς τὴν ἐστίαν τῆς καρδίας.

Ἀλλὰ τὸ περιβάλλον συνεπλήρωσεν ὅ,τι εἶχεν ἤδη ἀποθέσῃ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του ἡ κληρονομικότης. Ἡ μητέρα του ἐξαιρετικῶς καλλιτεχνικὴ φύσις, ἐμπνευσμένη λάτρεις τῆς μουσικῆς, ἀλλὰ νευρασθενής, ἠτοχειριάσθη εἰς σφοδρὰν κρίσιν μυστικοπαθοῦς παραφορᾶς. Ὁ εἰς ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς του πάσχων ἐκ κλεπτομανίας, ἐρρίφθη ἐξ ἀπελπισίας εἰς τὸν Δούναβιν. Ὁ ἄλλος παραφρονήσας κατήγγειλεν ἑαυτὸν δι' ἔγκλημα ἀνύπαρκτον.

Ὁ πατήρ του ἦτο σοβαρόν, ἄκρως νηφά-

λιον καὶ θετικὸν πνεῦμα, ἀντίληψιν ἔχον μόνον διὰ τὴν πραγματικότητα. Ἀπὸ τὴν ἔνωσιν αὐτῆν τῶν ἀντικρὺς ἐτερογενῶν στοιχείων: τοῦ ψυχροῦ, αὐστηροῦ, ἐνδομύχως συνεπτυγμένου, καὶ τῆς νοσηρᾶς συναισθηματικῆς ὑπερ-εξάφρεως, τῆς ἀπαιτούσης ὀρμητικὴν διέξοδον, ἀπετελέσθη ὅχι μόνον ὁ ἀτομικὸς χαρακτήρ τοῦ Φράντς Γκριλλπάρτσερ — ὅ,τι ὑγιὲς ἐνυπῆρχεν εἰς τὴν ἀνήσυχον καὶ ταραγμένην ψυχὴν του προήρχετο ἐκ τοῦ πατρός του — ἀλλὰ καὶ ἡ ποιητικὴ ιδιοφυΐα του. Ἡ ἔμπνευσις του φλογερὰ, ἰσχυρὰ, ὀρμητικὴ, δὲν παραφέρεται ἀτάκτως, ὥς ἡ τῶν συγχρόνων του· μὲ τὸ βλέμμα ἄγρυπνον ἡ τέχνη ἐπιτηρεῖ τὰς κινήσεις της καὶ μὲ χεῖρα στιβαρὰν τὰς τιθασεύει εἰς τὰ ὅρια τῆς εὐμορφίας. Ὡς πᾶσα ἀληθὴς καλλιτεχνικὴ ψυχὴ ἠσθάνετο ὁρμεμφύτως ὁ Γκριλλπάρτσερ ὅ,τι μετὰ ταῦτα εἶπεν ὁ Γκάιμπελ ὅτι ἡ ἰδέα εἶνε ρέον ὕδωρ, ἀλλὰ μόνον ὅταν περιορισθῇ ὑπὸ τῆς τέχνης γίνεται ἀδάμας ἐξαστράπτων.

Τὴν πνευματικὴν πειθαρχίαν, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ μεγαλοπράγμων τέχνη, ἀπέδειξε καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου τῶν ιδεῶν εἰς τὸν ὁποῖον ἔζησε. Ἐν ᾧ εἰς τὸ σχολεῖον ἡ μόρφωσίς του, ὅπως ὄλων σχεδὸν τῶν παιδιῶν ὅσα ἔχουν ζωερὰν φαντασίαν, ὑπῆρχεν ἀτακτος, μονομερὴς καὶ πλήρης χασμάτων, ἔπειτα ὁ Γκριλλπάρτσερ ἔγεινεν εἰς τῶν πολυμαθεστέρων ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς του· ὁμίλει εὐχερῶς γαλλικά, ἀγγλικά, ἰταλικά, ἰσπανικά, καὶ μέχρι βαθέος γήρατος ἀνεγίνωσκεν εἰς τὸ πρωτότυπον τοὺς δυσκολωτέρους Ἑλλήνας καὶ Λατίνους ποιητάς.

Τῷ 1816 ἀσθενικός, ὠχρὸς γαλανόφθαλμος νέος παρουσιάσθη δειλὰ εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ θεάτρου τῆς Βιέννης Σραῦφόγγελ. Εἶχε μεταφράσῃ σκηνὰς τινὰς τοῦ δράματος τοῦ Καλδεράων «ἡ Ζωὴ εἶνε ὄνειρον». Τὴν ἔμμετρον μετάφρασίν του ἐξεθείασεν ὁ τύπος, καὶ διὰ τῆς συγκρίσεως μετέβαλεν εἰς ῥάκος μίαν ἄλλην ψευδώνυμον μετάφρασιν, ἣτις εὐρέθη ὅτι ἦτο τοῦ Σραῦφόγγελ. Ὁ νέος, ὅστις μετέβη νὰ διαβεβαιώσῃ ὅτι δὲν ἐνείχετο εἰς τὰς ἐπιθέσεις ἐκείνας καὶ νὰ ζητήσῃ συγγνώμην διὰ τὴν ἐπιτυχίαν του, ἦτο ὁ Φράντς Γκριλλπάρτσερ, ἡ δὲ ἐπίσκεψις ἐκείνη ἀπέβη ἀπὸ τὰ κρίσιμα γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἀποφασίζουν περὶ τῆς τύχης καὶ τοῦ προορισμοῦ μιᾶς υπάρξεως. Ὁ Φράντς ἐν τῇ ὀνύμῃ τοῦ λόγου του ἀνέπτυξεν εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ θεάτρου τὸ σχέδιον ἐνὸς δράματος τὸ ὁποῖον τὸν ἀπασχολεῖ. Ὁ Σραῦφόγγελ τὸν παρώτρυνε θερμῶς νὰ τὸ γράψῃ. Πυρετὸς κατέλαβε τὸν ποιητὴν. Τόσον ἰσχυρὰ τὸν συνήρπασεν ἡ ἔμπνευσις ὥστε τὸ εὐπαθὲς σῶμά του συνεκλονίσθη. Ἐν ὁρμῇ ποιητικῆς δημιουργίας ταχέως συνετελέσθη τὸ ἔργον. Ὅταν τὸ ἀνέγνωσεν ὁ Σραῦφόγγελ, εἶπε μὲ πεποίθησιν καὶ θερμότητα εἰς τὸν Γκριλλπάρτσερ: — *Εἶσθε ποιητής!* Επέφερε μερικὰς τροποποιήσεις καὶ ἡ *Προμάμμη* ἤρχισε τὸ θριαμβευτικὸν της στάδιον.

Εἰς τὴν «Προμάμμη» ὁ Γκριλλπάρτσερ ἐνέβαλεν ὅλον τὸν τρόπον, τὸν ὁποῖον ἠσθάνετο μυχίως πρὸ τῶν ἀναποδράστων συνεπειῶν τῆς κληρονομικῆς μεταδόσεως τῶν ἁμαρτιῶν τῶν προγόνων.

«Μὰς ἔρχεται νὰ μειδιάσωμεν, — λέγει ὁ διάσημος δραματικός κριτικὸς Μπουλτχάουπτ, ὅστις δὲν συγχωρεῖ εἰς τὸν περιώνυμον θίασον τοῦ Μαίνιγγεν ὅτι ἀνέλαβε νὰ τὸν ἀναζωογονήσῃ διὰ τῆς τέχνης του — ὅταν ἀκούωμεν τὸ ὄνομά της. Ὅλη ἡ ἀκαλαισθησία καὶ ὅλα τὰ ῥάκη τῶν μικρῶν νομάδων σκηνῶν ἐμφανίζονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας, καὶ βλέπομεν ἐμπρὸς μας ἀνθρώπους μὲ ἄτακτα μαλλιά, οἱ ὁποῖοι μὲ αἰμοχαρῇ φωνὴν ὑποκρίνονται τὸν Γιαρομίρ. Κάτι ὡς πρὸ πολλοῦ περασμένον μᾶς φαίνεται τὸ παράξενον ἔργον, χαλασμένον ἀπὸ μουχλιασμένον ἄερα, ὅπως τὸ φοβερόν φάντασμα τὸ διελαύνον δι' ὅλων τῶν πράξεών του, καὶ τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε τόσον δλέθριον εἰς τὸν ποιητὴν ὅσον καὶ εἰς τὸν οἶκον τῶν Βοροτίν.»

Πράγματι, παρ' ὅλην τὴν καλλιτεχνίαν τῆς μορφῆς καὶ τὴν ὑπέροχον ἤδη τέχνην τῆς σκη-

νικῆς οἰκονομίας, ἡ *Προμάμμη* ἔχει κοινὰ μὲ τὰ ἄγρια ἔργα τῶν Βέρνερ καὶ Μοῦλνερ τοὺς αἰμομικτικὸς ἔρωτας, τοὺς ληστὰς καὶ τὰ φαντάσματα καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς τετραμέτρους ἰσπανικοὺς τροχαίους, καὶ φέρει τὸ στίγμα τῆς Schicksalstragödie.

Τῷ 1817 εἰς τρεῖς ἐβδομάδας ἔγραψε τὴν *Σαπφώ*.

Οἱ ἀσκηταὶ τῆς τέχνης — ἂν ἐξαιρέσῃ κανεὶς ὀλίγους ἐν οἷς καὶ τὸν Γκαῖτε — καθίστανται ἀνίκανοι πρὸς ἀπόλαυσιν τῆς χαρᾶς τῆς ζωῆς. Ἄς συλλογισθῶμεν τὸν Σχίλλερ, τὸν Πλάτεν, τὸν Οὐλανδ, τὸν Κλάιστ, τὸν Καρλάυλ, τὸν Μυσσέ, τὸν Φλωμπέρ διὰ τὸν ὁποῖον ἔγραφον οἱ Γκογκοῦρ ὅτι «ἐφαίνετο φέρων τὴν κόπωσιν τῆς ματαίας ἀναρριχίσεως κάποιον οὐρανοῦ», τὸν Ἴψεν, ὅστις μὲ τόσον πόνον διεκτραγωδεῖ τὴν θλιβερὰν δυσαρμονίαν τοῦ ποιητοῦ πρὸς τὸν βίον εἰς τὸν πρόλογον τοῦ «Αὐτοκράτορος καὶ Γαλιλαίου». Τὴν σύγκρουσιν ταύτην ἐδραματοποίησεν ἐξόχως εἰς τὴν *Σαπφώ* ὁ Γκριλλπάρτσερ.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἡ μεγαλοφυῆς μαθηματικὴ Σοφία Κοβαλέβσκη, καθηγήτρια ἐν Στοκόλμῃ, ἀπέθανεν ἐν μέσῳ τῆς δόξης της ἐκ δίψης ἀγάπης. Ὅτε τῷ 1888 ἔλαβεν ἐν Παρισίοις τὸ ὑπέρτατον βραβεῖον Bordin ἔγραψεν ἐν μέσῳ τοῦ θριάμβου της. «Τὰ συγκαρητήρια ἔρχονται βροχηδὸν ἀπὸ παντοῦ, καὶ ἐγὼ κατὰ παράδοξον εἰρωνείαν τῆς τύχης εἶμαι δυστυχῆς ὡς σκύλος. Νομίζω ἄλλως ὅτι οἱ σκύλοι δὲν εἰμποροῦν νὰ εἶνε τόσον δυστυχεῖς ὅσον οἱ ἄνθρωποι». Εἰς μόνος ἄνθρωπος ἐμάντευσε τὸν πόνον της, ὁ διάσημος νορβηγὸς μυθιστοριογράφος Ἰωνᾶς Λῆ, καὶ ἡμέραν τινὰ τὴν παρωμοίασε πρὸς μικρὰν κόρην εἰς τὴν ὁποίαν ἡ τύχη ἔδωκεν ὅλα τὰ χαρίσματα, ὁ βίος ὅλας τὰς ἀπολαύσεις, ἀλλ' αὐτὴ ἐξακολοθεῖ νὰ τείνῃ ἀγωνιωδῶς τὴν χεῖρα ἐπιθυμῇ ἕνα πορτοκάλι, καὶ ἐπειδὴ κανεὶς δὲν σκέπτεται νὰ τῆς τὸ δώσῃ, τίποτε ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων δὲν τὴν εὐχαριστεῖ. Ἡ Κοβαλέβσκη μόλις συνεκράτησε τὰ δάκρυα ὅταν ἤκουσε τὴν πιστὴν αὐτὴν ἀπεικόνισιν τῆς εἰμαρμένης της.

Ὁμοίως καὶ ἡ ἡρώϊς τοῦ Γκριλλπάρτσερ ὅλα τὰ ἔχει. Εἶνε ὠραία, εἶνε μεγαλοφυῆς, ἀλλ' ἡ δόξα της δὲν φθάνει μέχρι τῆς καρδίας της. Τί νὰ τὸν κάμῃ τὸν θαυμασμόν; Ἀγάπην διψᾷ. Εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας ἐν μέσῳ τῶν ἐλευφημιῶν τῶν θαυμαστῶν της διακρί-

Φράντς Γκριλλπάρτσερ.

νει τὸν περικαλλῆ Φάωνα. Ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμόν του, ἀπὸ τὰ βλέμματα τὰ ὁποῖα προσηλώνει εἰς αὐτήν, φαντάζεται ὅτι αὐτὸς εἶνε ἐκεῖνος. Τὸν παραλαμβάνει εἰς τὴν Λέσβον καὶ ἀφοσιοῦται ὁλοψύχως εἰς τὴν ἀγάπην του. Ὁ Φάων μένει κατ' ἀρχὰς ἐκθαμβὸς καὶ κατάπληκτος. Ἀλλὰ πλησίον τῆς Σαπφῶς συναντᾷ μίαν νεαρὰν θεραπαινίδα, τὴν ὠραίαν καὶ ἀφελῆ Μέλιτιαν, καὶ ἀμέσως τὴν προτιμᾷ ἀπὸ τὴν ἐνδοξον ἐρωμένην του. Ἡ Σαπφώ εἶνε ὑπέροχον, περίπλοκον πλάσμα, ἡμίθεος τὴν λατρεῖν, ἀλλὰ δὲν εἰμπορεῖ νὰ τὴν ἀγαπήσῃ ὅπως ἀγαπᾷ κανεὶς ἀπλὴν γυναῖκα. Ὁ Φάων ἐννοεῖ τότε ὅτι ἦτο θαυμασμὸς ὅτι ἕως τότε ἐξελάμβανεν ὡς ἔρωτα.

«Σὲ ἀγαποῦσα, λέγει πρὸς τὴν Σαπφώ, ὅπως ἀγαποῦν τοὺς θεοὺς, ὅπως ἀγαποῦν τὴν καλωσύνην καὶ τὴν εὐμορφίαν. Εἶσαι καμωμένη, θεία ποιήτρια, νὰ γείνης σύντροφος ἀνωτέρων ὄντων. Δὲν καταβαίνει κανεὶς ἀτιμωρητὴ ἀπὸ τὸ συμπόσιον τῶν θεῶν εἰς τὸν ὄμιλον τῶν θνητῶν.»

Τὸν τραγικὸν ἀνταγωνισμόν τῆς ζωῆς καὶ τῆς τέχνης ἔλαβεν ὡς θέμα καὶ ὁ Γκαῖτε εἰς τὸν *Τορκουάτον Τάσον* του. Ἀλλ' ἡ Σαπφώ τοῦ Γκριλλπάρτσερ εἶνε ἀσυγκρίτως ὑπεριτέρα

καὶ διὰ τὴν δραματολογικὴν τῆς τέχνην καὶ διὰ τὴν βαθεῖαν καὶ λεπτὴν ψυχολογίαν της. Ὁ Γκαῖτε τοποθετήσας τὸν Τάσον εἰς τὸ μέσον αὐλῆς, τῆς ὁποίας ἡ ἐθιμοτυπία καταπνίγει τὸ πάθος του καὶ τὸν ἐξοργίζει. Ἐξωγράφει διανοητικὴν κρίσιν, παρημέλησε δὲ ἐντελῶς τὰ ἀτομικὰ χαρακτηριστικά, τὰ ὁποῖα προσδίδουν ζωὴν εἰς τὰ πρόσωπα διὰ τοῦτο ἐδημιούργησε συμβολικὸν τύπον καὶ ὄχι πραγματικὸν ἄνθρωπον. Ἡ τάσις αὕτη, ἣτις τόσον μεγαλοφυῶς ἐξεδηλώθη πρὸ πάντων εἰς τὸν *Φάουστ*, ἐπέδρασε χαρακτηριστικῶς ἐπὶ τοῦ γερμανικοῦ καὶ σκανδιναβικοῦ θεάτρου. Ὁ Γκριλλπάρτσερ μένει πιστὸς εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ σαικησθήριον συγχρόνως παράδοσιν. Τοὺς ἥρωάς του θέλει πρὸ παντὸς ζωντανούς, λαμβάνοντας μέρος εἰς ἐνδιαφέρουσας πράξεις. Ὁλίγον τὸν ἐνδιαφέρει ἂν ἔχουν καὶ ἀλληγορικὴν σημασίαν. Φρονεῖ ὅτι ὠραία διετύπωσε βραδύτερον ὁ Φλωμπέρ: «Ἡ τέχνη ἔχει ἐν ἑαυτῇ τὸν λόγον τῆς υπάρξεώς της καὶ δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς μέσον». Ὁ Γκριλλπάρτσερ εἶνε ἐκ φύσεως δραματικός, ἀριστοτέχνης τῆς δραματοποιίας διὰ τοῦτο ὑπῆρξεν ἐναντίον τῶν ρωμαντικῶν θεωριῶν τοῦ Σλέγγελ καὶ ὑπὲρ τοῦ Εὐριπίδου, τοῦ Μολιέρου καὶ τοῦ Ρακίνα. Ἀληθῆς βεβήλωσις τῆς τέχνης του θὰ ἐθεώρει τοὺς ἐπαίνους, διὰ τῶν ὁποίων κριτικὸς τις ἐξαίρει τὸ δραματικὸν ἔργον τοῦ ποιητοῦ τοῦ Μπράντ. «Τὰ δράματα τοῦ Ἰψεν εἶνε μᾶλλον φιλοσοφικά δοκίμια πραγματευόμενα τὰ ζωτικὰ ζητήματα τῆς ἀνθρωπότητος παρὰ δραματικὰ προϊόντα. Ἡ δράσις ἔχει δευτερεύουσαν σημασίαν, τὰ ἐπεισόδια εἶνε βεβιασμένα, ἀπροσδόκητα, ἀπότομα· τὸ κύριον ἐνδιαφέρον ἔγκειται εἰς τὴν σύγκρουσιν τῶν ἰδεῶν. Ὁ συγγραφεὺς ὀλίγον φροντίζει περὶ τῆς θεατρικῆς σκηνογραφίας, δὲν λαμβάνει καὶ τὸν κόπον νὰ διαγράψῃ εὐκρινῶς τὰς ἀμοιβαίας θέσεις τῶν ἡρώων του. Ὁ θεατὴς δὲν παρίσταται εἰς τὰ γεγονότα, εἰς τὰς πράξεις τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς προσώπων, ἀλλ' αἱ σκέψεις τῶν αἰδεμάτων, αἱ τάσεις τῶν εἶνε πάντοτε παρούσαι καὶ ζωνταναί. Οἱ χαρακτήρες τῶν, τὰ πάθη τῶν δὲν διεμνηνεύονται διὰ χειρονόμιων ἢ κινήσεων, ἀλλ' ἀποκαλύπτονται διὰ ψυχοφιλοσοφικῶν ἀναλύσεων.»

[Ἐπεται τὸ τέλος] ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΑΝΣ

ΒΡΑΔΥΝΑ ΤΡΑΠΟΥΔΙΑ

XXVII

Ἐλεγε στήν πεταλούδα τὸ λουλούδι πονεμένο·

— Μὴν πετᾶς,

Κοίταξε πῶς ξεχωρίζει τὸ γραφτό μας· ἐγὼ μένω

Κ' ἐσὺ πᾶς

Ἀγαπώμαστε ὅμως πάλι· χῶρια ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους ζοῦμε

Στὸ χωριό,

Μοιάζουμε καὶ σὰ λουλούδια μπορεῖ κάποιον νὰ φανοῦμε

Καὶ τὰ δυό.

Μόν' ἐσὲν ἀγέρας παίρνει κ' εἴμ' ἐγὼ στὴ φυλακὴ μου·

Τί ζωή!

Ἦθελα τὸ πέταγμά σου νὰ τὸ μύρων ἢ δική μου

Ἢ πνοή.

Μὰ σὺ φεύγεις πέρα, πέρα! Σ' ἀνθη πᾶς ἀπ' ἐδῶ χάμου

Μακρονά.

Κ' ἐγὼ μένω μοναχό μου νὰ θωρῶ πῶς ἢ σκιά μου

Τριγυρνᾷ.

Φεύγεις καὶ γυρίζεις πάλι, μὰ ξανὰ πᾶς τρελλαμένο

Σ' ἄλλη γῆ.

Αἶ, γιατίό εἶναι ποῦ μὲ βρίσκεις μὲς τὸ δάκρυ μου λουσμένο

Κάθε αὐγή.

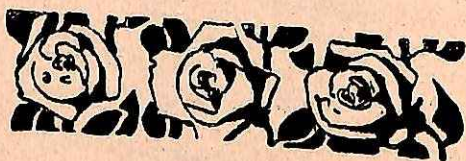
Θέλεις ἐμπιστὴν ἀγάπη, βασιλιᾷ μου ὅλου τοῦ κόσμου

Σὺ χρυσέ;

Πᾶρε ῥίζα σὰν ἐμένα ἢ φτερά κ' ἐμένα δός μου

Σὰν ἐσέ!

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΔ

[Ἐξεδόθησαν τελευταίως εἰς ἓνα τόμον διάφορα ἔργα τοῦ Ἀγγλου συγγραφέως Ὁσκάρ Οὐάιλδ, περὶ τοῦ ὁποίου τόσος ἐγένετο λόγος πρὸ ὀλίγων ἔτων κατὰ τὴν πολὺκροτον δίκην καὶ καταδίκην του. Τοῦ βιβλίου αὐτοῦ τὸν πρόλογον ἔγραψε ὁ Ι. Ἰωσήφ-Ρενώ. Ὁ συγγραφεὺς ἀφηγεῖται τὴν θλιβεράν αὐτὴν στορίαν, τῆς ὁποίας τὰ διάφορα ἀνέκδοτα χαρακτηρίζουν τὸν μεγάλον συγγραφέα τῆς Ἀγγλίας. Ἀπὸ τὸν πρόλογον αὐτὸν μεταφράζομεν τὰ κυριώτερα μέρη].

Διὰ νὰ ζωγραφίσω τὸν ἄνθρωπον αὐτόν, τὸν τόσον ὑπέροχον, θὰ ἐχρειάζετο ὁλόκληρος τόμος. Ὁ πρόλογος αὐτὸς περιέχει μόνον ὀλίγας ἀναμνήσεις μου καὶ σημειώσεις βιογραφικὰς.

Τὸν συνήντησα πρώτην φορὰν περὶ τὸ τέλος τοῦ 1891 εἰς τὸ γεῦμα τοῦ κυρίου καὶ τῆς κυρίας Ἀλόυδ, συγγενῶν τῆς συζύγου του καὶ γνωρίμων μου. Ἡ πρόσκλησις αὐτῇ, εἰς γεῦμα ὅπου θὰ ἦτο καὶ ὁ φημισμένος ἄγγλος συγγραφεὺς, μοῦ ἦτον πολὺ εὐχάριστος. Ὁ Μπουρζέ, ὁ Μπαρρές, ὁ Δωδέ, ὁ Στυὰρ Μερίλλ, ὁ Ρολλινά, ὁ Βερλαίν, ὁ Ἀλέξανδρος Παρώδης, ὁ Μορεὰς καὶ ἄλλοι ἔγραφαν διὰ τὸν Ὁσκάρ Οὐάιλδ διάφορα ἄρθρα. Κάθε πρωτὶ αἱ ἐφημερίδες ὠμίλουν διὰ τὴν τέχνην του, διὰ τὴν χάριν του, διὰ τὰ «λόγια» του, τὰ ὁποῖα, ὅπως ἔγραφε ὁ κ. Ἀρμπορο Σέραρδ «ἐχύνοντο γύρω του ὅπως ἐχύνοντο γύρω τοῦ Βούκιγκαμ, εἰς τὴν γαλλικὴν Αὐλὴν, τάκοσμήματα, ἐπίτηδες κακῶς προσηρμοσμένα διὰ νὰ λυθοῦν εἰς δεδομένην στιγμήν».

Μίαν ὥραν ἀργότερα τῆς ὁρισμένης, ἦλθε ὁ Οὐάιλδ εἰς τὸ γεῦμα, ὑψηλὸς καὶ παχὺς τζέντλεμαν, γένεια καὶ μουστάκια ξυρισμένα. Ἡ φωνὴ του μουσικωτάτη· καθαρά κυανῇ, παιδικῇ ὀλίγον, ἢ λάμψις τοῦ βλέμματός του. Ἐπάνω εἰς τὸν παμμέγιστον λαιμοδέτην του, ἀπὸ πρασινωπὸν μεταξωτόν, ἔχυνε ἓνας ἀμέθυστος τὸ νυσταλέον του φῶς. Τὰ σταχτιά χειρόκτιά του, τόσον λεπτὰ ποῦ ἦσαν διαφανῇ σχεδόν, ἐσκέπαζαν χέρια κομψά· τὸ ἄνθος, τὸ ὁποῖον ἐφοροῦσε, εἶχε ἀρχίσει νὰ μαραίνεται. Χωρὶς νὰ προσέξῃ εἰς τὰς παρουσιάσεις ἐκάθισε, καὶ μὲ ὕψος ἀποκαμωμένον, παρεκάλεσε τὴν κυρίαν Ἀλόυδ νὰ κλείσουν τὰ παραθυρόφυλλα καὶ ν' ἀνάψουν τὰ κεριά. Ἡ σθάνετο ἀνίσχυρος νὰ ἀτενίσῃ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας...

Εἰς τὸ τραπέζι ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναστατώσουν τὸν διάκοσμον τῶν ἀνθῶν, διότι τοῦ ἦτο ἀδύνατον ν' ἀντικρύξῃ τὸ ὑποκύανον χρῶμα

των. Καὶ τότε ἤρχισε νὰ ὀμιλῇ. Τί ἀποτυχία! Ἡ ὀμιλία του ἦτο «ἐπιδεικτική», ἀπέτεινε ἐρωτήσεις καὶ δὲν ἐπερίμενε τὴν ἀπάντησιν: «Δὲν εἶδατε ποτὲ φαντάσματα;... Ὁχι!... Σεῖς ὁμῶς, κυρία; Ἀ, τὰ μάτια σας φαίνεται πῶς ἔχουν ἰδῆ φαντάσματα...» Καὶ διηγείτο ὅτι μίαν νύκτα, σὲ μιὰ ταβέρνα, τὰ τραπέζια εὐρέθησαν τακτοποιημένα καὶ καθαρισμένον τὸ πάτωμα, ὅχι ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας ἀλλὰ ἀπὸ «τοὺς ἀγγέλους τοῦ λυκόφωτος»!... Ἡ ἀγγλικὴ προφορά του ἐνθύμιζε τὴν Σάραν Μπερνάρ... Κατόπιν διηγήθη, μὲ χαμηλὴν μυστικὴν φωνήν, προφέρων μυστηριωδῶς, παραμύθια ἀφελῇ καὶ ποιητικά... «τὸν νέο ψαρά ποῦ κάθε βράδυ γυρίζοντας ἀπὸ τὸ ψάρεμα, λέγει πῶς εἶδε σειρήνες· μίαν ἡμέρα εἶδε ἀληθινὰ μιὰ—καὶ τὸ βράδυ ἐκεῖνο δὲν ξαναεἶπε πιά πῶς εἶδε σειρήνες...» «τὸν τεχνίτη ποῦ μὲ τὸν χαλκὸ τοῦ αἰώνιον πόνου φτειάνει τὸ ἀγαλμα τῆς χαρᾶς ποῦ μιὰ στιγμή μόνον βαστᾷ. Ἐπειτα ἤρχισε πάλιν τὰς τρομακτικὰς ἀφηγήσεις του.

Ἐνθυμήθημεν τὴν φιλοσκοπμονα ἀναίδειαν τοῦ Μπωδελαιρ καὶ τοῦ Βιλιέ Δελίλ Ἀδάμ. Ἀλλ' ἡ μέθοδος αὐτῇ τοῦ καταπλήττειν ἦτο παλαιὰ πλέον. Ἡ ἐπιτυχία δὲν ἦτο εὐκόλος.

Ὁ ποιητὴς τὸ ἀντελήφθη. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ γεύματος ἔμεινε σιωπηλός· ἀλλ' ὅταν ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ καφέ, ἐνῶ ἐγένετο λόγος δι' ἓνα κωμειδύλλιον γαλλικὸν τὸ ὁποῖον ἔκαμνε θόρυβον εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ἀγγλίαν, ἤρχισε σιγαλὰ νὰ λέγῃ ὅτι ἡ μεγάλη ἀγάπη μας πρὸς τὸ θέατρον ἐξηγεῖ πολλὰ πράγματά μας ἢ ἑξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Γαλλίας π.χ. εἶναι θεατρικὴ· ἐπιζητεῖ περισσότερο τὴν ὥραίαν στάσιν, τὰ εὐμορφα λόγια, τὴν αἰσθησιν τῶν κινήσεων, παρὰ τὸ πρακτικὸν ὄφελος. Καὶ ἀνέλυσε τὴν ἱστορίαν μας ἀπὸ τοῦ Καρόλου Ι ἕως σήμερον, ὑπὸ τὴν παραδόξον αὐτὴν ὄψιν. Ἐπεδείκνυε τώρα, ὡς ὀμιλητὴς, ἑκτακτὸν πνεῦμα καὶ πολυμάθειαν. Ὀμίλησε διὰ τοὺς ἄνδρας, διὰ τὰ γεγονότα, διὰ τὰς συνθήκας, διὰ τοὺς πολέμους, καὶ τὰ παρουσίασε μὲ νέαν, χαριτωμένην καὶ ἀκριβῆ ὄψιν. Εἰς ὅλα ἐχάριζε τὴν λάμψιν τῆς ὀμιλίας του ὅπως ὁ χρυσοχόος δίδει νέον φῶς εἰς ἓνα κόσμημα. Διαρκῶς μετεχειρίζετο φράσεις βαθείας καὶ ἐλαφροῦς καὶ γραφικὰς, αἱ ὁποῖαι ἐξηγοῦν μίαν ἐποχὴν ἢ μίαν ψυχὴν, καλλίτερα παρὰ δέκα βιβλία...

Κατόπιν μιᾶς ἐρωτήσεως μᾶς περιέγραψε τὸν λόρδον Μπλήκονσφιλντ, τὸν μεγαλοφυῆ αὐτὸν τυχοδιώκτην, καὶ τὸ σαλόνι τῆς ὥραίας λαίδης Μπλέσιγκτον, ὅπου ὁ μέλλων πρωθυπουργός, ὁ ἄσημος τότε ἑβραῖος Δισραέλι, ἀνταγωνίζετο ὡς πρὸς τὴν ἄμεμπτον κομψότητα μὲ τὸν κόμητα Δ' Ὁρσαί. Μᾶς ἐξωγράφησε, μᾶς παρέστησε χαριτολογῶν ζωντανούς τοὺς δύο αὐτοὺς κομψομένους μὲ ἀκρίβειαν εἰς τὰς λεπτομερείας, μὲ τελείαν περιγραφὴν μεγάλου ἱστορικοῦ ὡς πρὸς τὸ σύνολον, μὲ τὴν τέχνην νὰ παρουσιάξῃ τὸ γελοῖον ὡς ὑπέροχος κωμικός, μὲ συγκινητικὰς μεταπτώσεις, μὲ τελειότητα φράσεως μεγάλου θεατρικοῦ συγγραφέως ἀλλὰ καὶ ποιητοῦ. Καὶ τὴν θαυμασίαν αὐτὴν διήγησιν ἐστόλιζαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ παρεκβάσεις καὶ «λόγια» καὶ εἰρωνεία θελκτική. Διὰ νὰ διηγηθῇ τοὺς ἔρωτας τῆς λαίδης Μπλέσιγκτον, ἀνῆλθε σιγὰ-σιγὰ εἰς ὕψος λυρισμοῦ ὁ ὁποῖος μεθοῦσε. Ἡ ὥραία του φωνὴ ὁμοίαζε μὲ τραγοῦδι, καὶ ἤχοῦσε συγκινοῦσα, σὰν βάρβιτος, μέσα εἰς τὴν σιγὴν. Ὁ Ἀγγλος αὐτός, ὁ πρὸ ὀλίγου ἀλλόκοτος, ἀπλοῦς τώρα, ἔφθασε εἰς τοιαύτην δύναμιν ἐκφράσεως ποῦ μᾶς κατέπληξε. Πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς ἔκλαυσαν. Δὲν ἐφантаζόμεθα ὅτι ὁ ἀνθρώπινος λόγος ἤμποροῦσε νὰ προσλάβῃ τόσην λαμπρότητα. Καὶ αὐτὸ εἰς μίαν αἴθουσαν, μὲ τὸν ἀπλοῦν τόνον τῆς ὁμιλίας. Μία μεγάλη κυρία εἶπε διὰ τὸν Οὐάιλντ: «Ὅταν ὁμιλῇ, βλέπω ἕναν φωτοστέφανον γύρω στὸ κεφάλι του».

Μετεχειρίζετο ὅλα τὰ μέσα διὰ νὰ καταπλήξῃ, καὶ αὐτὴν τὴν μεγαλοφυΐαν του.

Συχνὰ ὅμως κατέφευγε εἰς ταπεινότερα μέσα. Ὁ ἀνθρώπος αὐτός, ὁ ὁποῖος ὁμίλει εἰς τοὺς συμπατριώτας του διὰ τὴν εὐγένειαν, διὰ τὴν τέχνην, διὰ τὸ ὥραϊον, δὲν ἤμποροῦσε νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ αὐτὸ εἰς τὸν ἑαυτὸν του. . . Ὅταν ἀπέκτησε, ἀδίκως ἴσως, τὴν κακοφημίαν, τὴν ἄφησε νὰ ἐκταθῇ καὶ νὰ μεγαλώσῃ. Κατόπιν, ἐνῶ ἤμποροῦσε νὰ φύγῃ, ἐπῆγε εἰς τὸ κάτεργον. Καί, ἀπὸ ὅλα ὅσα καταπλήτουν, τὸ κοινὸν ἀγαπᾷ περισσότερο, ζωηρότερα, τὸ σκάνδαλον.

Ὁ Ὁσκάρ Ὁ-Φλαέρτι Οὐάιλντ (1856-1900) υἱὸς ἐνὸς χειρουργοῦ καὶ μιᾶς φημισμένης ἱρλανδοῦς ποιητρίδας, ἐξέδωκε, εὐθὺς μετὰ τὰς σπουδὰς του εἰς τὸ Ὁξφόρδ, ἕνα τόμον ποιημάτων. Ἡ καταφανὴς ἐπίδρασις τοῦ Σουτίνπερν, τοῦ Σέλλεϋ, τοῦ Κήτς, ἡ ὁμόφωνος σχεδὸν αὐστηρὰ κριτικὴ, δὲν ἀνέκοιψαν τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ

βιβλίου. Κατόπιν, κατὰ διαστήματα μακρυνά, ἠκολούθησαν δύο δράματα ἡ *Βέρα* καὶ ἡ *Δούκισσα τῆς Παδούης*, τὰ ὁποῖα ἔγραψε διὰ τὴν Ἀμερικὴν, ἕνας τόμος *Δοκίμια*, καὶ τὸ θαυμάσιον μυθιστόρημα *Ἡ Εἰκὼν τοῦ Δόριαν Γκραιή*. Μὲ ὕψος ἀριστοτεχνικὸν ἐκτυλίσσεται φανταστικὸν καὶ γοητευτικὸν γεγονός. Ἡ ἐπιτυχία του ἦτο μεγίστη, παρὰ τὰς διαμαρτυρίας τῶν πουριτανῶν, καὶ ἠῦξεν ἀκόμη μὲ τὰς δύο κωμωδίας του *Ἡ βαντάλια τῆς λαίδης Οὐντεμῆαρ* καὶ *Μία ἀσήμαντη γυναῖκα*. Ὁ τύπος καὶ τὸ κοινὸν ἀνευφήμησαν τὸν νέον διδάσκαλον τοῦ μυθιστορήματος καὶ τῆς σκηνῆς. Ἀνεμένετο ἀπὸ αὐτὸν ἀληθινὴ φιλολογικὴ ἀναγέννησις. Καὶ τὸν περιέβαλλε καὶ ἡ πρὸς τὸ ἄτομον ἐκτίμησις. Εἰς τὴν κοινωνίαν ἦτο περιζήτητος, δεύτερος Κριτὴς τοῦ Ὁραίου. Ποτέ, πραγματικῶς, δὲν ὁμοίασε ἄλλος τόσον μὲ τὸν Πετρώνιον! Αἱ δούκισσαι τὸν ἐσυμβουλεύοντο μετὰ σεβασμοῦ διὰ τὰς ἐνδυμασίας των. Τὰ «λόγια» του ἐπανελαμβάνοντο ὑπὸ μορφήν εὐθυμον ἐνέκλειον σχεδὸν πάντοτε ἕνα ἀξίωμα φιλοσοφικόν.

Καὶ αὐτὴ ἡ ἐκκεντρικότης του ἦτον ἐπιτυχημένη: ὅλοι οἱ γείτονες διεσκέδασαν ὅταν ὁ Οὐάιλντ παρήγγειλε εἰς τὸν καλλίτερον ράπτην μίαν «ἐνδυμασίαν ἐπαίτου» τεχνητῶς τριμμένην καὶ σχισμένην δι' ἕνα πτωχὸν ὁ ὁποῖος ἐστάθμευε πάντοτε πλησίον τῆς οἰκίας του καὶ τοῦ ὁποῖου τὸ ἄθλιον ἐξωτερικὸν τὸν δυσάρεστοῦσε. . . Ἐκέρδιζε δὲ διακοσίας χιλιάδας σελίνια κατ' ἔτος.

Ἀφότου ἐνυμφεύθη τὴν Μῖς Κωνσταντίαν Ἀλφὼρντ, ὁ Οὐάιλντ κατοικοῦσε εἰς τὴν ὁδὸν Τάιτ ἕνα θελκτικὸν μέγαρον. Ὁλος ὁ κόσμος τῶν γραμμάτων ἐγνώρισε τὸ σπουδαστήριόν του μὲ τοίχους ἀπὸ λευκὸν ξύλον καὶ πλατεῖα χαμηλὰ καθίσματα, ὅπου τὴν πρώτην θέσιν εἶχε ὁ Ἐρμῆς τοῦ Πραξιτέλους τὴν πρακτικὴν τραπεζαρίαν, τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς, ὅπου μέσα εἰς ἀλλόκοτα πλαίσια, πλησίον τῆς ὑψηλῆς ἀπὸ λευκὰς πλίνθους ἐστίας, ἡ Σάρα Μπερνάρ ἔργον τοῦ Λεπάζ, μία γραῖα τοῦ Οὐίτσερ, ὁ ἀμερικανὸς ποιητὴς Πέτερς ὡς περρότος, ὁ οἰκοδεσπότης μὲ ἕνα ραβδί ἔργον τοῦ Ἀρθούρου Πέννινγκτον καὶ ἄλλοι προσέβλεπαν τὴν ὥραϊαν κυρίαν Οὐάιλντ νὰ χύνη τὸ τσάϊ ἀπὸ ἕνα θαυμάσιον δοχεῖον μὲ λαβὴν ἀπὸ μαλαχίτην, ἢ νὰ παρουσιάξῃ μὲ χάριν τὰ δύο λατρευτὰ παιδάκια Σύριλ καὶ Βίβιαν. . .

Αἱ αἰθούσαι τοῦ Λονδίνου, ἀπληστοὶ ν' ἀπολαύσουν τὴν θαυμασίαν του ὁμιλίαν, τοῦ ἀφῆρουν πολὺν καιρόν. Εἰργάζετο ὀλίγον καὶ

ἀμελῶς. Μὲ περισσοτέραν ἐπιμονὴν εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ μὲ περισσοτέραν περιφρόνησιν πρὸς τὰς αἰθούσας, τί ἔργον θὰ κατέλειπε, ὅχι μόνον ὥραϊον ἀλλὰ καὶ ὑπέροχον!

Ὅλα τοῦ τὰ ἐπέτρεπαν. . . Κατὰ τὴν πρώτην τῆς κωμωδίας του *Ἡ Βαντάλια τῆς λαίδης Οὐντεμῆαρ*, τὸ κοινόν, τὸ ἄνθος τῆς ἀριστοκρατίας καὶ τῶν καλλιτέρων ἀστῶν, ἀφοῦ ἐκάλεσε εἰς τὴν σκηνὴν δέκα φορὸς τοὺς ἡθοποιούς, ἀπήτησε φρενητιωδῶς καὶ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ συγγραφέως. Ἐκεῖνος, μετὰ πολλά, παρουσιάσθη φοροῦσε ἕνα γαρύφαλλον καὶ ἐκρατοῦσε σιγάρον ἀναμμένον. «Κυρίαί καὶ κύριοι, εἶπε, δὲν ταιριάζει ἰσῶς πολὺ νὰ καπνίζω ἐμπρὸς σας, ἀλλὰ. . . οὔτε ταιριάζει πολὺ νὰ μοῦ διακόπτετε τὸ καπνισμὸ μου!» Καὶ ἐξηκολούθησε μὲ τὸν ἴδιον τόνον. Καὶ ἡ ὁμιλία ἡ προπετὴς ἤρесе ὅσον καὶ ἡ κωμωδία.

Δύο νέα ἔργα του ὁ *Ἰδεώδης Σύνυγος* καὶ προπάντων τὸ *Τὶ ἀξίζει νὰ ἦσαι σοβαρὸς* εἶχαν σπανίαν ὑποδοχὴν.

Ὀλίγον ἔπειτα ἐπῆλθε ἡ φοβερὰ πτώσις. Ἐνας νέος ποιητὴς εὐγενής, ὁ λόρδος Ἀλφρέδος Δέγλας, ἦτο ἕνας ἐκ τῶν θαυμαστῶν του ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἀκολουθοῦν καὶ θέλουν, διὰ τὸν ἑαυτὸν των μόνον, κάθε μεγάλην προσωπικότητα. Ὁ πατήρ του μαρκήσιος Κουντςμπορουν, φίλος κατ' ἀρχὰς τοῦ Ὁσκάρ Οὐάιλντ, ἦλθε κατόπιν εἰς διάστασιν μαζί του. Ὁ νέος λόρδος δὲν συνεμερίσθη καθόλου τὴν μνησικακίαν του. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἡ ἀριστοκρατία τολμᾷ πολλά. Ὁ μαρκήσιος κατεδίωξε τὸν συγγραφέα. Κατὰ τὴν πρώτην τοῦ *Τὶ ἀξίζει νὰ ἦσαι σοβαρὸς* ἡ ἀστυνομία τὸν ἐμπόδισε νὰ ρίψῃ εἰς τὴν σκηνὴν δέμα ἀπὸ λάχανα. Ἐπειτα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας, ἐχάραξε μὲ τὸ διαμάντι τοῦ δακτυλιδιοῦ του ἐπάνω εἰς ἕνα καθρέπτην μιᾶς τῶν μεγαλύτερων λεσχῶν τοῦ Λονδίνου, τῆς λέσχης Ἀλμπερμάλ, ὑβριστικὰς λέξεις κατὰ τοῦ Οὐάιλντ. Δὲν τὸν κατηγόρει ὅμως οὔτε τὸν κατηγόρησε ποτὲ δι' ὅτι μαντεύετ, ἀλλ' ὅτι ἤθελε νὰ «ἐπιδεικνύεται» μόνον καὶ νὰ βλάβῃ οὕτω τὸν υἱόν του ὑποκρινόμενος.

Ὁ ποιητὴς τὸν κατήγγειλε ἄς παρέλθωμεν τὴν σκοτεινὴν αὐτὴν καὶ οἰκτρὰν δίκην, κατὰ τὴν ὁποίαν *συνήγεσε* εἰς τὸν ὀλεθρόν του, διὰ νὰ καταπλήξῃ καὶ πάλιν τὴν Ἀγγλίαν. Ἀναντιρρήτως ἤμποροῦσε νὰ ἀποφύγῃ τὴν καταδίκην διὰ τῆς φυγῆς—οἱ δικασταί, οἱ φίλοι του, ἐπροσπάθησαν νὰ τὸν πείσουν!—καὶ προπάντων ἀγνούμενος καθαρὰ τὴν κατηγορίαν ἢ ὁποῖα ἦτο πολὺ ἀόριστος. Δὲν ἠθέλησε νὰ

φύγῃ. «Δὲν ἀντέχω εἰς τὸν πειρασμόν νὰ πάω στὸ κάτεργο» ἔλεγε. Τὸ φοβερόν αὐτὸ τέλος τὸν ἐλκύσε ὅπως μᾶς ἐλκύει τὸ βάραθρον. . . Καὶ ἀπεκρίνετο εἰς τοὺς δικαστάς, διαρκῶς ἀστεεινόμενος, εὐφυολογῶν. Οἱ ἑνορκοὶ ἐπεφύλαξαν εἰς τὸν εὐφυολόγον αὐτὸν τὴν μεγαλειότητα αὐστηρότητα.

Ἐὰν διέψευδε τὸν κατήγορον, ἐὰν ἀπεκρίνετο μὲ ὀλίγην λογικὴν, βεβαίως θὰ ἐσώζετο. Δὲν τὸ ἔκαμε ὅμως. Μία ἐπιστολὴ του π. χ. πρὸς τὸν Ἀλφρέδον Δέγλας, τὴν ὁποίαν παρουσίασαν εἰς τὸ δικαστήριον, τίποτε τὸ ὑποπτον δὲν περιεῖχε τὸ ὥραϊον ἐν τούτοις ὕψος τῆς ἐπιστολῆς ἔκαμε τοὺς δικαστάς διστακτικούς.

— «Αὐτὸς ἦτον ὁ συνηθισμένος τρόπος ποῦ ἐγράφατε πρὸς τὸν Ἀλφρέδον Δέγλας;» τὸν ἠρώτησαν.

— «Συνηθισμένος; . . Κανείς, οὔτε ἐγὼ ὁ ἴδιος, δὲν ἤμπορῶ νὰ γράφω κάθε μέρα γράμματα σὰν αὐτό!»

— «Τέλος πάντων, ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ δὲν εἶναι συνήθης ἐπιστολή!»

— «Μὰ ἴσα-ἴσα προσπαθῶ, μόνον ἔκτακτα πράγματα νὰ γράφω.»

Ἄλλοτε πάλιν, ἀφοῦ ἐξηκριβώθη ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἐνὸς ἀσέμνου τεύχους δὲν ἦτο ὁ Οὐάιλντ:

— «Ἀναγνωρίζετε ὅμως ὅτι εἶναι ἀνήθικον;»

— «Κάτι χειρότερον: εἶναι κακογραμμένο.»

Νὰ τολμήσῃ νὰ θέσῃ τὸ ὕψος ὑψηλότερα ἀπὸ τὴν ἠθικὴν, καὶ μάλιστα εἰς χώραν Διαμαρτυρομένων! . . . καὶ νὰ δώσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν!

— «Πῶς ἐξεφράσθητε περὶ τοῦ Θεοῦ;»

— «Εἶπα ὅτι γρήγορα θὰ ἔλθῃ τὸ τέλος τοῦ κόσμου, διότι οἱ μισοὶ ἀνθρώποι δὲν πιστεύουν πλέον εἰς αὐτὸν καὶ οἱ ἄλλοι μισοὶ δὲν πιστεύουν ἀκόμα εἰς ἐμέ.»

Αὐτὸ ἦτο πολὺ ἐπικίνδυνον! Διότι εἶχε ἐναντίον του συνηθισμένους τοὺς φανατικούς καλβινιστάς καὶ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐξήλευν τὴν ἔκτακτον δόξαν του. Ἡ δίκη αὐτὴ ἀπεκάλυψε ἀνοησίας καὶ ἀχαριστίας τερατώδεις. Τὸ δικαστήριον, προδιατεθειμένον ἐναντίον τοῦ Οὐάιλντ διὰ τὴν ἄρνησίν του τοῦ νὰ καταστείλῃ τὸ σκάνδαλον διὰ τῆς φυγῆς, καὶ ἐξερεθιζόμενον ὑπὸ χιλίων ἄλλων ἐπιδράσεων, ἐμερολήπησε πολὺ.

Ἡ φοβερὰ καταδίκη εἰς τὸ κάτεργον διέγραψε τὸν Οὐάιλντ ἀπὸ τὸν κατάλογον τῶν

ζώντων. Ἐπειτα ἀπὸ μίαν ὥραν, κατάδικος πλέον, ἠναγκάσθη νὰ λουσθῇ ἐπὶ δέκα λεπτά μέσα εἰς τὸ ἴδιον νερό, τὸ ὁποῖον εἶχε χρησιμεύσει εἰς ἄλλους ἐπτά ἀνθρώπους τοῦ δρόμου. Τοὺς καλλιτέχνας οἱ δεσμοφύλακες δὲν τοὺς ἀγαποῦν.

Πέραν τῆς Μάγχης δὲν συγχωροῦν ποτέ, προπαόντων τὸ σκάνδαλον. Ὁ Οὐάιλντ, ὅχι μόνον ἐκλείσθη μέσα εἰς φοβερὰν εἰρκτὴν, ἀλλ' ἔσβυσε ἀπὸ τὴν μνήμην τῶν συμπολιτῶν του, τὴν πείσμονα. Τὰ βιβλία του τὰ ἔκαψαν, τὰ ἔργα του διεγράφησαν ἀπὸ τὸ ἀγγλικὸν δραματολόγιον, τὰ καλλιτεχνικὰ ἀντικείμενα, τὰ φορέματα, τὰ ἐπιπλά του, ἐπωλήθησαν εἰς τὸ δημοπρατήριον. Ἡ σύζυγός του κατέλιπε τὴν Ἀγγλίαν μὲ τὰ δύο μικρά της παιδιὰ. Τὸ πλήθος ἦτο ἔτοιμον νὰ πυρπολήσῃ τὴν οἰκίαν του καὶ ἐμποδίσθῃ ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας. Ἐνας χαρτοπώλης εἶχε τολμήσει νὰ ἐκθέσῃ εἰς τὴν προθήκην του τὴν εἰκόνα τοῦ Οὐάιλντ· τὸ πλήθος ἐλιθοβόλησε καὶ κατεθρυμμάτισε τὴν προθήκην.

Ἡ γαλλικὴ φιλολογία διεμαρτυρήθη κατὰ τῆς ἀπηνόους καταστροφῆς ἐνὸς συγγραφέως καὶ ἐνὸς ἔργου. Ὁ Πῶλ Ἀδάμ, ὁ Ὁκτάβ Μιρμπώ, ὁ Ἀνρί δὲ Ρενιέ, ὁ Ἀνρί Μπάουερ καὶ ἄλλοι μάλιστα ἔγραψαν ἄρθρα σφοδρά. Ὁ Λύνιε-Πόε ὠργάνωσε παράστασιν, τῆς ὁποίας προηγῆθη ὁμιλία τοῦ Γεωργίου Βανόρ, καὶ κατὰ τὴν ὁποίαν ἐδόθη ἡ Βαντάλια τῆς λαίδης Οὐντεμάρ, εἰς κακὴν μετάφρασιν, καὶ ἡ Σαλώμη. Ἡ Σαλώμη εἶχε γραφῇ ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν γαλλικὴν διὰ τὴν Σάραν Μπερνάρ.

Ἐπειτα ὅλα τὰ ἐκάλυψε ἡ σιγή. Ἐδῶ κ' ἔκει μόνον μᾶς ἐνθύμιζε καμμία ἐφημερίς ὅτι ἐκεῖ κάτω, εἰς τὸ Reading, μέσα εἰς τὸ κάτεργον ἐβασανίζετο ἕνας μέγας ποιητής. Τὸ ὄνομά του ἐλησμονήθη εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὸν ὀνόμαζαν «He» ἐκεῖνος.

Εἰς τὸ Λονδῖνον καμμία φωνὴ φιλικὴ δὲν ἠκούσθη ὑπὲρ αὐτοῦ. Ὁ Ἀλφρέδος Δέγλας μόνον ἔγραψε ἕνα ποίημα *Τὸ Τραγοῦδι τοῦ Μί-σους*, καὶ ἐξυλοκόπησε τὸν πατέρα του.

Τὸ κάτεργον, διὰ νὰ συμπληρωθῇ ἡ τιμωρία, κατέστρεψε τὸν συγγραφέα καὶ ἐφείσθη τὸν ἄνθρωπον.

Ἐνα βράδυ, εἰς ἕνα παρισινὸν ζυθοπωλεῖον, ἕνας ἄνθρωπος μετρίου ἐξωτερικοῦ μοῦ ἐξήγησε τὴν ἄδειαν νὰ καθήσῃ εἰς τὸ διπλανόν μου τραπεζάκι. Ἦτον ὁ Οὐάιλντ. Ἡ μάλλον ἢ τραγικὴ παρῳδία του! Ὁ κομψευόμενος μὲ τὸ

πράσινον γαρύφαλλον, ὁ κριτὴς τοῦ ὄραϊου, ὁ τόσον πλούσιος, ὁ τόσον εὐμορφος, ὁ μέγας ποιητής, ὁ ὑπεράνθρωπος ὁμιλητής, ἐφοροῦσε κατὰ παλαιὰ χονδροειδῆ φορέματα. Τὰ χέρια του παρημελημένα. Ἀνίκανος νὰ γράψῃ, καταβεβλημένος διανοητικῶς, μόνους ἀκροατὰς εἶχε κάθε βράδυ τοὺς θαμῶνας τοῦ ζυθοπωλείου, οἱ ὅποιοι περιέργου νὰ τὸν ἀκούσουν, ἐπλήρωναν δι' αὐτόν! Ἀπέμενε μόνον ἡ φωνὴ του ἡ μουσικὴ καὶ τὰ μεγάλα γαλανὰ παιδικὰ του μάτια.

Τὸν εἶδα συχνὰ εἰς τὸ ἴδιον ζυθοπωλεῖον. Δὲν εἶχε οὔτε χρήματα, οὔτε ἀληθινούς φίλους.

Μερικοὶ νέοι συγγραφεῖς τὸν ἐβοήθησαν, τὸν ἐνεθάρρουναν. Ἴσως θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἀρχίσῃ νέαν ζωὴν. Ἰδοὺ τί γράφει ὁ Ἑρνέστος La Jeunesse διὰ τὴν περίοδον αὐτὴν τῆς ζωῆς του:

«Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ὅπου ἐπάτησε τὸ χῶμα τῆς πατρίδος μας, παριστάμεθα εἰς μίαν σκληρὰν τραγωδίαν: τὴν προσπάθειαν ν' ἀναζήσῃ. Ὁ γίγας αὐτός, τὸν ὁποῖον δὲν ἠμπόρεσαν νὰ δαμάσουν ἡ αὐπνία, ἡ καταπόνησις, ἡ ἔλλειψις βιβλίων, ἡ ἔλλειψις τροφῆς καὶ οἴνου, ὁ γίγας αὐτός, χωρὶς σχεδὸν νὰ λιποψυχήσῃ, ἀναζητεῖ εἰς τὴν θάλασσαν κατ' ἀρχάς, κατόπιν εἰς τὸ Παρίσι καὶ εἰς τὴν Νεάπολιν, νέας ἐμπνεύσεις. Ἀλλ' ἀπέτυχε. Σαράντα ἐτῶν, ἀτενίζων μὲ πόθον τὸ μέλλον, δὲν ἠμπορεῖ πλέον τίποτε ἄλλο νὰ κάμῃ παρὰ ν' ἀνοίξῃ τὴν ἀνίσχυρον ἀγκάλην του πρὸς τὸ παρελθόν, ν' ἀναζητήσῃ ἐκεῖνους ποὺ τὸ ἐγνώρισαν. Καὶ πνίγεται μέσα εἰς τὴν πικρὰν ἀνάμνησίν του. Καὶ τὰ θεάτρα τῆς Ἀμερικῆς, οἱ ἐκδόται, τοῦ ζήτουν ἕνα νέον του ἔργον.

«Τὰ βλέφαρά του, βαρεῖα, ἠτένιζαν ὁράματα προσφιλῇ· ἐβράδιζε μὲ βήματα μικρὰ ἀναπολῶν οὕτω τὸ παρελθόν· ἀγαποῦσε τὴν μόνωσιν εἰς τὴν ὁποίαν τὸν ἐγκατέλειπαν, κ' ἐζοῦσε μόνος ἐπὶ πολὺ τὴν περασμένην του ζωὴν.

«Ὅλη του ἡ μορφή ἐνεῖχε τῆς ὀδύνης τὰ ἴχνη. Τὰ μάτια, βαθεῖα σκαμμένα ἀπὸ τὸ κλάμα, τὸ στόμα μόλις χρωματισμένον, βαρὺ σὰν λυγμὸς ποῦ τὸν πνίγουν θρόμβοι αἵματος, ὁ πώγων θλιβερός, ἐξωγκωμένα ὅλα, ἀπὸ τὴν φρίκην καὶ ἀπὸ τὸ ἄλγος, κάτω ἀπὸ τὰ ἄρρωστα μαλλιά του.

«Φάντασμα φουσκωμένον, τερατώδης γελοιογραφία. Σκυμμένος ἐπάνω εἰς ἕνα ποτήρι μαγάτταν ἢ οὔτσικυ μὲ σόδαν, ἐπανελάμβανε τὰ ἄλλοτε αὐτοσχεδιάσματά του καὶ τὰς παλαιωμένας πλέον παραδοξολογίας του εἰς τοὺς περι-

έργους ποῦ τὸν ἐτριγύριζαν, εἰς τοὺς φίλους, εἰς ὁποιονδήποτε. Προπάντων ὅμως διὰ τὸν ἑαυτὸν του κατὰ ἀνεξήτη. Ἦθελε συγχρόνως νὰ λικνίσῃ καὶ νὰ ἀφυπνίσῃ τὴν ψυχὴν του, νὰ πεισθῇ ὅτι δὲν τὸν εἶχε ἐγκαταλείψει ἡ σκέψις, ἡ γνῶσις. Ὅλα τὰ ἐγνώριζε.»

Ἀνίκανος νὰ ἐργασθῇ, ἠρνήθη ἔστω καὶ νὰ ἐπωφεληθῇ τοῦ σκανδάλου. Ὁ κ. Φερνάνδος Ξὼ τοῦ ἀνέθεσε ἕνα χρονογράφημα καθ' ἑβδομάδα, μὲ καλὴν ἀμοιβήν. Ἠρνήθη. Παρὰ τὴν κατὰπτωσίν του, θὰ τὸ ἔγραφε λαμπρά, τὸ χρονογράφημα αὐτό· ἀλλ' ἔκαμαν τὴν ἀπερισκεψίαν νὰ τοῦ προσθέσουν: «Ἐπειτα ἀπὸ τὸν θόρυβον τῆς καταδίκης σας, ὅλος ὁ κόσμος θὰ σᾶς διαβάξῃ.» Ὁ Οὐάιλντ ὕψωσε τοὺς ὤμους καὶ ἀπήντησε: «Εὐχαριστῶ. Μοῦ ἀρκεῖ ἡ δόξα ἢ πρὸ τῆς καταδίκης μου.»

Ἡ μανία τοῦ νὰ καταπλήττῃ ὑφίστατο ἀκόμη καὶ εἰς αὐτὴν τὴν δυστυχίαν του. Ἐνα βράδυ ἐξήγησε σιγαρέτα. Ὁ ὑπηρετὴς τοῦ ἔφερε σιγαρέτα Μάρυλαντ. «Νὰ μοῦ δώσῃς ξανθὰ.» Τοῦ ἔφεραν σιγαρέτα Ναζιρ τὰ ὁποῖα καὶ πάλιν ἐπιστρέφει. «Ὅχι, μὲ χρυσὸ ἐπιστόμιον.» Τοῦ φέρουν μὲ χρυσοῦν ἐπιστόμιον ἀπὸ τὸ Μέγα-Ξενοδοχεῖον. Δίδει ἕνα εἰκοσόφραγον· ἕως ὅτου ὁ ὑπηρετὴς τοῦ φέρῃ τὸ δόλοπον, ἦναι ἕνα σιγαρέτο καὶ ἐμόρφασε περιφρονητικῶς: «Οὐφ». Ὅταν ὁ ὑπηρετὴς ἐπέστρεψε μὲ τὸ ὑπόλοιπον: «Κράτησέ τα» τοῦ εἶπε. «Ἔτσι θὰ ἔχω τὴν ιδέα πῶς εἶναι καλά».

Καὶ ὅμως ἦτο ἀναγκασμένος νὰ τρώγῃ μίαν φορὰν τὴν ἡμέραν!...

Διηγῆθη, ἐκεῖνο τὸ βράδυ, τὰ ἐπόμενα, φανταστικὰ ἴσως: ἕνα βραδυνὸ ποῦ ἦτον πολὺ μελαγχολικός, ἐσταμάτησε εἰς τὸ Pont au Change καὶ παρατηροῦσε τὸ πρασινωπὸν καὶ ἐλυσιπνὸν ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ. Μικρὰ κλίσις, ἕως ὅτου παρασυρθῇ ὅλον τὸ σῶμα, ἕνας κατακλυσμὸς γύρω του, καὶ ἔπειτα ἡ εὐτυχισμένη Ἀνάπανσις! Ἦτο ἔτοιμος νὰ πέσῃ... ἀλλ' ἔξαφνα εἶδε ἀριστερά του ἕνα ἄνθρωπον, μὲ φορέματα ἐλεεινά, ποῦ ἀκουμβισμένος ἐκύτταζε καὶ αὐτὸς τὸ ρεῦμα... Δὲν ἦτο λοιπὸν ὁ μόνος ποῦ ἤθελε νὰ φύγῃ τὴν ζωὴν!... Ὁ λοιπὸν αἱ κοινωνικαὶ τάξεις ἔχουν τὰ βασανιά των!... Ἠγγίσε τὸ χέρι του καὶ τοῦ εἶπε μὲ τὸν ἀγγλικὸν τόνον του: «Ἀῖ, φίλε μου εἰσθε ἀπελπισμένοι;»... Ὁ ἄνθρωπος, σὰν νὰ ἐξύπνησε, ἀπεκρίθη: «Ὅχι, Κύριε!... εἶμαι κοινός!» Καὶ ὁ Οὐάιλντ ἔχασε τὸ θάρρος ν' αὐτοκτονήσῃ.

Οἱ τελευταῖοι τοῦ μηνὸς ὑπῆρξαν ἀλγεινοί. Ἐνας συνάδελφός μου ὁ ὁποῖος τὸν ἐβλεπε τότε, κατάπληκτος τὰ διηγείται κλαίων. Ἀλλ' ἂς φθάσωμεν εἰς τὸ τέλος. Μία μολυσματικὴ γρίπη ἐλευθέρωσε, ἐντὸς πέντε ἡμερῶν, τὸν μέγαν συγγραφέα ἀπὸ τὴν ζωὴν. Πρὶν ἀποθάνῃ, προσήλθε εἰς τὴν καθολικὴν θρησκείαν, ἡ ὁποία τὸν εἶχε πάντοτε ἐλκύσει μὲ τὸ κάλλος τῶν τελετῶν της.

Εἶχα ἐπιστρέφει ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν τὴν ἐπαύριον ἔξαφνα ἐδιάβασα εἰς μίαν ἐφημερίδα τὸν θάνατόν του. Ἀπὸ τὸν ἀνταποκριτὴν ἐνὸς ἀγγλικοῦ περιοδικοῦ ἔμαθα τὴν κατοικίαν του. Κατοικοῦσε ἐκεῖ ὑπὸ ψευδώνυμον.

Ἐνα ἐλεεινὸν ξενοδοχεῖον, ἀπ' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα βλέπομεν ζωγραφισμένα εἰς τὰ λαϊκὰ περιοδικὰ μὲ τὴν ἐπιγραφὴν: «Ἡ οἰκία τοῦ ἐγκλήματος.» Ἐνας ἡράκλειος ὑπηρετὴς μὲ ὁδήγησε διὰ μακροῦ δυσώδους διαδρόμου· ἔπειτα ἀπὸ δλόκληρον παρέλασιν ἀθλιότητος ἐφθασα εἰς τὸ μικρὸν πλινθόστρωτον δωμάτιον, ὅπου εὐρίσκετο ὁ νεκρός.

Τὸ ὑπόλευκον πρόσωπόν του, ἀπισχναμένον, ἦτο σὰν βυθισμένον εἰς μίαν σκέψιν. Τὸ ἕνα χέρι κρατοῦσε ἀκόμη, σὰν εἰς στιγμὴν ἀγωνίας, τὸ ἀκάθαρτον σινδόνι. Κανεὶς πλησίον του. Ἀργότερα τοῦ ἔστειλαν μερικά ἄνθη. Ὁ θόρυβος τοῦ δρόμου ἐφθανε ἕως ἐκεῖ διὰ τῶν λεπτῶν τοίχων. Μιὰ ὁσμὴ δυσάρεστος ἐχύνετο γύρω. Ἀ, ἡ ἐγκατάλειψις αὐτὴ! Ἐπειτα ἀπὸ τόσῃν δόξαν, ἀπὸ τόσον πλοῦτον, ν' ἀποθάνῃ εἰς τὴν γωνίαν ἐνὸς βρωμεροῦ προαστείου! Ἐνθυμήθην τὴν παντοεινὴν ἀκολουθίαν του εἰς τὸ Λονδῖνον, ἡ ὁποία ἀπαρτίζετο ἀπὸ τὰ ἐνδοξώτερα ὀνόματα τῆς ἀριστοκρατίας καὶ τῆς τέχνης. Ὁμοίᾳζε μὲ ἡγεμόνα. Πᾶν ὅ,τι παρέχει θαναστὸν ὁ πολιτισμὸς τὸ εἶχε. Ἴσως ἡ παραφροσύνη ἐγλύκανε ὀλίγον τὰς τελευταίας του ὥρας. Ὅπως ὁ Μπρέμμελ, ὁ ὁποῖος κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς τρέλας του ἐδίδε φανταστικὰς ἐορτὰς καὶ ἔλαμπε τριγυρισμένος ἀπὸ φαντάσματα, ἴσως ἠδυνήθη τότε καὶ αὐτὸς νὰ ἀναζήσῃ ἕνα του θρίαμβον ἀγαπητὸν τοῦ παρελθόντος, καὶ ν' ἀποθάνῃ τριγυρισμένος ἀπὸ φίλους, ἀπὸ πλούσια ὑφάσματα, ἀπὸ κοσμήματα καὶ ἀπὸ τὸν ψίδυρον τῆς λατρείας τοῦ πλήθους!... Μόνον τὸ παραλήρημα ἠμποροῦσε νὰ φέρῃ πλησίον του τὴν σύζυγόν του καὶ τὰ τέκνα του...

Ἄν ὁ Οὐάιλντ ὑπῆρξεν ἐνοχος, ποῖος ἐξαγνισμός!...

Ίδου πῶς περιγράφει ὁ La Jeunesse τὴν κηδεῖαν τοῦ ποιητοῦ :

« Δεκατρεῖς ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἀποκαλύπτονται εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ φερέτρου, μία νεκροφόρος ἐξαρθρωμένη σχεδόν, ποῦ διέτρηται ἀκόμη ἴχνη ἀργυροῦ διακόσμου, δύο ἀμάξια κλειστά, ἕνας στέφανος δάφνης, ὀλίγα ἀγριολούλουδα, μία ἐκκλησία χωρίς νεκροσέντονο, ἡ ὁποία ὑποδέχεται τὸν νεκρὸν ἀπὸ ἕνα πλάγιον προαύλιον, χωρίς οὔτε ἕνα ἡχον καμπάνας. Ἐνας ἱερεὺς, ὁ ὁποῖος μόνος λέγει τὴν ἀκολουθίαν, ὁ μεγαλοπρεπὴς χαιρετισμὸς ἑνὸς ἀξιωματικοῦ τῆς φρουρᾶς εἰς τὴν πλατεῖαν Σαιν-Ζερμαίν-Ντὲ-Πρέ, τρεῖς ρέπορτερ οἱ ὁποῖοι μετροῦν τοὺς παρευρισκομένους ὅπως εἰς τὴν ἀνθρωπομετρίαν, αὐτοὺς εἶναι ὁ ἀποχαιρετισμὸς τῆς Γῆς πρὸς ἕνα τέκνον τῆς, τὸ ὁποῖον ἠθέλησε νὰ τὴν ἐξυμνήσῃ καὶ νὰ εὐρύνη τὸ ὄνειρόν της· αὐτὸ εἶναι τὸ σιωπηλὸν ἐπιτάφιον χαῖρε ζωῆς φαντασμάτων καὶ κάλλους ὑπερτάτου· αὕτη εἶναι ἡ συγχώρησις, αὕτη ἡ ἀνταμοιβή.

« Κοιμᾶται εἰς τὸ νεκροταφεῖον Μπαγκαί. Οἱ φίλοι του ἐπῆραν ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖον ὅπου ἐκατοίκει μερικὰ πράγματα τοῦ ποιητοῦ. Τὰ

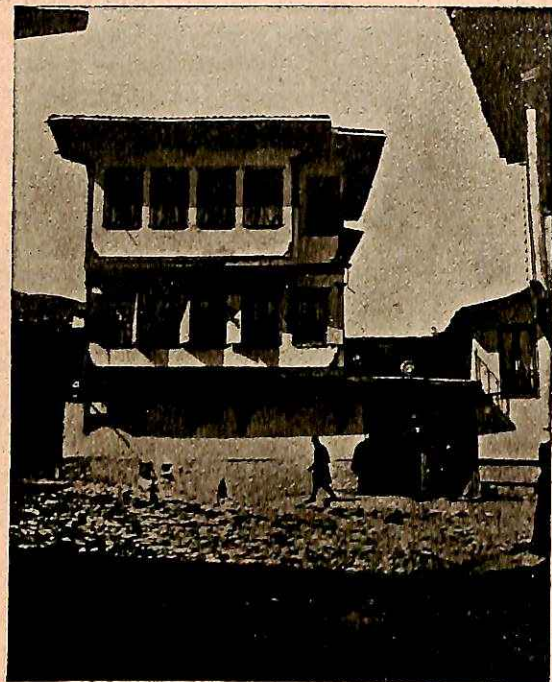
ψεύτικα δόντια του μένουν ἀκόμη εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀγοραστῶν. Ὁ ξενοδόχος τὰ ἐκράτησε ἀπέναντι μικροῦ χρέους τοῦ ἐνοικιαστοῦ του. Ὁ Ἀρμπωρο Σέραρδ ἔγραψε: « Ἀπέμειναν μόνον ὀλίγα δόντια του δεμένα με χρυσάφι καὶ ὀλίγα ἀριστουργήματα».

Ἐκτοτε, αὐτὸ τὸ κάλλος τοῦ ἔργου του, ἤρχισε νὰ ἀποκαθιστᾷ τὴν προτέραν του δόξαν. Μετεφράσθη εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας. Ἡ Γερμανία, ἡ Γαλλία, ἡ Αὐστρία εἶδαν, καὶ ἡ Ἀγγλία ἐνθυμήθη!, ὅτι ὁ κατὰδικος τοῦ κατέργου ἦτο μεγάλος ποιητής.

Ἀλλ' αἱ λαμπρότεραι σελίδες του εἶναι ἀπλῶς ὠχρὰ ἀντανάκλασις τοῦ ἀνθρώπου. Ἦτο ὁμιλητὴς ὑπεράνθρωπος. Ἐνας στενογράφος, παρακολουθῶν τὴν ὁμιλίαν του, θὰ μᾶς παραέδιδεν ἔργον ὅμοιον τοῦ ὁποίου δὲν ἔχει ἡ ἀνθρωπότης. Ὅποιος δὲν τὸν ἤκουσε, δὲν φαντάζεται εἰς ποῖον ὕψος ἤμπορεῖ νὰ φθάσῃ ὁ λόγος. Ὑπερέβαλλε τοὺς πλέον φημισμένους ἀριστοτέχνους, ὅσον μία εἰκὼν τοῦ Τιτσιανοῦ ὑπερβάλλει ἕνα πρόχειρον παιδικὸν σχεδιάσμα.

[Μετάφρασις Κ. Μ.]

Ι. ΙΩΣΗΦ ΡΕΝΩ

ΠΡΟΣΕΝΙΚΟΝ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΝ ΣΤΕΝΗ-ΜΑΧΩ 1904. — ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ Ν. Μ.

ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΤΕΝΗΜΑΧΟΥ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ Ν. Μ.

ΣΚΕΨΕΙΣ

Τὸ μυστήριον τοῦ ἔρωτος εἶναι βαθύτερον ἀπὸ τὸ μυστήριον τοῦ θανάτου.

Αἱ γυναῖκες, ὅπως κάποιοι λέγει, ἀγαποῦν μὲ τὴν ἀκοήν, ἀπαράλλακτα ὅπως οἱ ἄνδρες ἀγαποῦν μὲ τὰ μάτια, ἐὰν ὅπωςδὴποτε ἀγαποῦν.

Τίποτε δὲν ὁμοιάζει μὲ τὴν ἀθωότητα ὅσον ἡ ἀδιακρισία.

Ἡ ὁμορφιά εἶναι τὸ μόνον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν ἤμπορεσε νὰ βλάψῃ ὁ χρόνος. Αἱ φιλοσοφίαι καταρρέουν ὅπως ἡ ἄμμος, αἱ δοξασίαι διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην, ἀλλ' ὅτι εἶναι ὠραῖον, εἶναι ἡ χαρὰ ὅλων τῶν ἐποχῶν, εἶναι ἀπόκτημα αἰώνιον.

Εἰς τὴν ἐποχὴν μας οἱ ἄνθρωποι φαίνεται ὅτι ἐκλαμβάνουν τὴν ζωὴν ὡς ἐπιστήμην. Δὲν εἶναι ὅμως ἐπιστήμη. Εἶναι ἅγιον μυστήριον. Τὸ ἰδεῶδες τῆς εἶναι ἡ ἀγάπη. Ὁ ἐξαγνισμὸς τῆς εἶνε ἡ αὐτοθυσία.

Τί κρῖμα, ὅτι εἰς τὴν ζωὴν τὰ μαθήματα μᾶς ἔρχονται ὅταν μᾶς εἶνε πλέον περιττά.

Κάθε ἄνθρωπος χάνει τὸν καιρὸν του ζητῶν τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς. Λοιπόν, τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς εὐρίσκεται ἐν τῇ τέχνῃ.

Προτιμότερον νὰ μυρίσῃς ἕνα ἄνθος παρὰ νὰ θέσῃς τὴν ρίζαν του κάτω ἀπὸ τὸ μικροσκόπιον.

Δὲν ὑπάρχουν καλοὶ ἢ κακοὶ οἶνοί. Ἡ Τύχη ποτὲ δὲν προειδοποιεῖ, διότι εἶνε πολὺ σοφὴ ἢ πολὺ σκληρά.

Δὲν εἶμαι πολὺ βέβαιος ὅτι γνωρίζω ἀκριβῶς τί σημαίνει πραγματικῶς ἀπαισιοδοξία. Ὅτι ὅμως γνωρίζω εἶναι ὅτι δὲν ἤμπορῶ νὰ ἐννοήσω τὴν ζωὴν χωρὶς πολλὴν ἀγάπην, οὔτε χωρὶς πολλὴν ἀγάπην ἤμπορῶ νὰ ζήσω. Ἡ ζωὴ εἶναι ἀγάπη καὶ ὄχι γερμανικὴ φιλοσοφία, ἀδιάφορον τί εἶναι ἡ μέλλουσα ζωή.

Τὰ τριάνταπέντε εἶναι πολὺ ἐλκυστικὴ ἡλι-

κία. Ἡ κοινωνία τοῦ Λονδίνου εἶναι γεγάτη ἀπὸ γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι ἀπεφάσισαν νὰ μείνουν ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὰ τριανταπέντε.

Ὅτι εἶναι ἀληθινὸν διὰ τὴν τέχνην, εἶναι ἀληθινὸν καὶ διὰ τὴν ζωὴν.

Νεότης! Τίποτε δὲν εἶναι σὰν αὐτήν. Εἶναι ἀνοησία νὰ γίνεται λόγος περὶ τῆς ἀμαθείας τῶν νέων. Οἱ μόνον ἄνθρωποι τῶν ὁποίων ἀκούω τὴν γνώμην μὲ σεβασμόν, εἶναι οἱ πολὺ νεώτεροί μου. Φαίνονται σὰν πρωτοπορεία. Ἡ ζωὴ ἀπεκάλυψε εἰς αὐτοὺς τὸ τελευταῖον τῆς θαῦμα.

Διὰ τῆς τέχνης καὶ μόνον διὰ τῆς τέχνης, ἤμποροῦμεν νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν τελειότητα. Διὰ τῆς τέχνης, καὶ μόνον διὰ τῆς τέχνης, ἤμποροῦμεν νὰ ἀμυνθῶμεν κατὰ τῶν ταπεινῶν κινδύνων τῆς ζωῆς.

Ἡ καλλονὴ εἶναι μία μορφή τῆς μεγαλοφυΐας καὶ εἶναι ἀνωτέρα τῆς μεγαλοφυΐας. Ἀφοῦ δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐρμηνείας. Εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ μεγαλεῖτερα πράγματα τοῦ κόσμου ὅπως τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ὅπως ἡ ἀνοιξίς, ἢ ὅπως ἡ ἀντανάκλασις μέσα εἰς σκοτεινὰ ὕδατα τοῦ ἀργυροῦ ἐκείνου κογγυλίου τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν σελήνην. Δὲν ἤμπορεῖς εἰς τίποτε νὰ τὴν ἀνακρίνης διότι ἔχει τὸ θεῖον δῶρον τοῦ βασιλεὺς.

Ἀγαπᾷ τὴν μουσικὴν τοῦ Βάγνερ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλην. Εἶναι τόσον θορυβώδης ὥστε ἤμπορεῖς νὰ ὁμιλῇς διαρκῶς χωρὶς νὰ ταράττῃς τοὺς ἄλλους.

Ἡ ἡχὼ εἶναι πολλάκις ὠραιότερα ἀπὸ τὴν φωνήν, τὴν ὁποίαν ἐπαναλαμβάνει.

Ὁ κόσμος ἐγίνε διὰ τοὺς ἄνδρας καὶ ὄχι διὰ τὰς γυναῖκας.

Ἐκεῖνοι εἶναι οἱ ἐκλεκτοί, ὅσοι εἰς τὰ ὠραῖα πράγματα βλέπουν μόνον τὸ ὠραῖον.

[Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ]

ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΔ

Η ΜΑΓΕΜΕΝΗ ΛΙΜΝΗ

Στη χώρα κείνη βρισκόταν η μαγεμένη Λίμνη· την έχετε ακούσει; Μια Λίμνη με νερά γλυκά, αλλά βαρεία σαν μολύβι! Γύρω της ήταν δένδρα ψηλά, που έκλιναν μέσα της κορυφές των σαν κοιμισμένα, σαν μαγεμένα! Καί μήπως δεν θα ήταν; Λουλούδια και άλλα φυτά ήταν γεμάτος ο τόπος. Βουτημένα πολλά στο νερό και με σκυμμένο το κεφάλι, φαινόταν ότι ρουφούσαν, ρουφούσαν... Ήταν πολὺ ωραία η Λίμνη, αλλά ήταν μαγεμένη! Κανείς δεν πατούσε εκεί· είχε νεράιδες! Ήταν σιωπηλά τα νερά εκείνα, ίσως η νεράιδα ή Σιωπη βρισκόταν εκεί ή περαστική ήπιε νερό!

Πουλιά δεν έμειναν εκεί ποτέ, και ποτέ δεν έπιναν νερό. Μὰ τα ὄρνεα όπόταν έκαναν να πλησιάσουν, έφευγαν γρήγορα απ' εκεί με δυνατές φτερουγές! Ή Λίμνη ήταν μαγεμένη, και αν φαινόταν νεκρή, έκλεινε μέσα της παράδοξες ζωές!

Ο Γιώργος ο Φούλης, ένα καλό παλληκάρι, ήλθε στη χώρα, και αυτός μόνος δεν πίστευε τέτοια πράγματα.

— Και στην πατρίδα μου τὰ λένε αυτά, αλλά εγώ φύλαξα και τίποτε δεν είδα! Θα πάω να δώ!

Ένας γέρος καμπουριασμένος απ' τα πολλά τὰ χρόνια του άπήντησε.

— Πίστευε και μην πᾶς μὴ μετανοήσης!

— Ή χώρα μου γεννᾷ παλληκάρια, που για ό,τι λένε και ό,τι κάνουν δεν μετανοούν ποτέ!

Ήταν νύχτα που ξεκίνησε για τὴ Μαγεμένη Λίμνη. Ο οὐρανός ήταν σκεπασμένος με σύννεφα, αλλά σὲ πολλές μεριές φαινόταν καθαίριος, λαμπρός. Τὰ σύννεφα σαν μαύρα φαντάσματα έτρεχαν, έτρεχαν γρήγορα σαν νάπαιζαν κυνηγητό...

Όταν έφθασε, ο ήλιος χτυπούσε στὴς γυρμένες κορυφές τῶν δένδρων. Ή Λίμνη άστραφτε. Τὰ νερά της ήταν ακίνητα σαν νεκρά, και ένας αἰμός έβγαине, σαν κάτω στὰ βάθη της να έβραζαν μυστηριώδη καζάνια!

Παρατήρησε ο Γιώργος ο Φούλης, ότι ο άνεμος εκεί κοντὰ δεν φυσούσε, είχε παύσει να φυσᾷ, και έσχιζε καθὼς περπατούσε έναν αέρα χλιαρό, υγρό!... Άρχισε και τὴν αναπνοή του να μὴ μπορῇ να πάρη και αἰσθάνθηκε και βάρος στο κεφάλι. Σαν νάλεγαν σωστά οί γέροι! Άλλά τὰ καλὰ παλληκάρια τὴς χώρας τοῦ Φούλη δεν μετανοούν ποτέ για ό,τι κάνουν!

Πλησίασε ο Φούλης στὴ μαγεμένη Λίμνη. Μια πέτρα κύλησε απ' τὰ πόδια του και έπεσε στὴ Λίμνη. Τὴν κατάρπη. Άλλά πόσο ἄργησαν τὰ νερά της να κλείσουν!

Έκύταξε τριγύρω. Εἶδε όλα ακίνητα, ἥσυχά τόσο, που τοῦ έφεραν τὸν φόβο στὴν καρδιά...

Όχι, ο Φούλης δεν φοβάται.

Έκύταξε κάτω τὰ νερά. Τὰ μακρὺά του μυστάκια, ἡ μορφή του που εἶδε στο νερό, τοῦ έφεραν θάρρος. Έξαφνα έτρόμαξε. Κάτω στο νερό, αντί να δῇ πάλι τὴν μορφή του μέσα, εἶδε στὴ θέσι της μιὰ ξένη μορφή να τὸν κυτᾷ... Θέλησε να τραβηχθῇ, αλλά δεν μπόρεσε· ἡ μορφή που τὸν κύταζε απ' τὸ νερό, τὸν κρατούσε! Καί ήταν μιὰ μορφή γλυκειά, γλυκειά, με κάτι μάτια αἰθῶα, αλλά που έβγαζαν και ένα φῶς διαβολικό μαζί!...

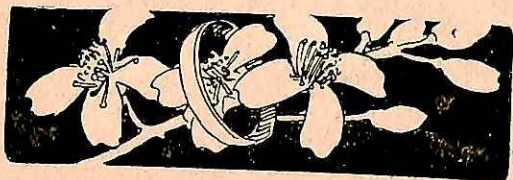
Ένα γέλιο τότε άκουσε να βγαίνει απ' τὸ νερό, απ' τὰ καλάμια, απ' τὰ δένδρα τὰ γυρμένα στο νερό, απ' τὰ λουλούδια τὰ βουτημένα στὴ Λίμνη· όλα μαζί γελοῦσαν και ταράχθηκαν σαν να τὰ φύσηξε ξαφνικός άνεμος! Αὐτός όμως οὔτε κινήθηκε, και έμεινε εκεί γυρμένος στο νερό, κ' εκύταζε, εκύταζε!...

Τὴν ἄλλη μέρα ο Φούλης δεν φάνηκε στὴ χώρα. Τί έγινε ο Φούλης; Όλη ἡ χώρα αὐτὸ ρωτοῦσε. Ο Φούλης δεν φάνηκε!

Ή Μαγεμένη Λίμνη, οί νεράιδες θὰ τὸν πήραν, θὰ τὸν έπνιξαν! Καλὰ τοῦλεγαν οί γέροι!

Ο Φούλης χάθηκε!

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΑΡΡΕΝΩΝ ΚΑΙ ΘΗΛΕΩΝ ΑΝΩ ΤΖΟΙΜΑΓΙΑΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ Π. Μ.

Α. ΤΣΕΧΟΦ

Ο ΒΥΣΣΙΝΟΚΗΠΟΣ *

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ 4 ΠΡΑΞΕΙΣ

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

Σαλόνι χωρισμένων από τὴν αἰθουσαν με στοάν. Εἶνε ἀναμμένος πολυέλαιος. Ακούεται ἡ έβραϊκὴ δοχῆστρα που παίζει στὸν προθάλαμον και που ἀναφέρεται εἰς τὴν Β' πράξιν. Βοᾶν. Στὴ αἰθουσαν χορεύουν *grand rond*. Φωνὴ τοῦ Πίστικ: — «*Promenade à une paire!*». Βγαίνουν στο σαλόνι: τὸ πρῶτον ζεῦγος Πίστικ και Σαρλόττα Ἰβάνοβνα, τὸ δεύτερον Τροφίμοφ και Λιουμπόβ Ἀνδρέεβνα, τὸ τρίτον, Ἄννια και ταχυδρομικός διπλόηλος, τὸ τέταρτον Βάρια και σταθμάρχης τοῦ σιδηροδρόμου κ.τ.λ., ἡ Βάρια σιγοκλαίει και ἐνῶ χορεύει σφογγίζει τὰ δάκρυά της. Στὸ τελευταῖον ζεῦγος εἶνε ἡ Δουριάσσα. Περνοῦν ἀπὸ τὸ σαλόνι, ο Πίστικ φωνάζει: — «*Grand rond, balancez!*» και «*Les cavaliers à genoux et remerciez vos dames!*» Ο Φίος με φράκτο φέρνει σὲ δίσκον νερό Σέλις.

Μπαίνουν στο σαλόνι Πίστικ και Τροφίμοφ.

ΠΙΣΤΙΚ. — Εἶμαι αἱματώδης, δυὸ φορές

* Συνέχεια ἀπὸ σελίδος 307.

μου έχει ἔλθει κόλπος, με δυσαρεστεῖ ο χορός, αλλά, ὅπως λέγουν, μπήκες στο χορὸ θὰ χορέψης. Έχω υγεία ἀλογίσια. Ο μακαρίτης ο πατέρας μου, πολὺ ἀστείος, Θεὸς σωθῆς τὴ ψυχὴ του, ἔλεγε για τὴν καταγωγὴ μας, ὅτι τάχα τὸ ἀρχαῖον γένος τῶν Συμεῶνοφ-Πίστικ κατάγεται ἀπὸ τὸ ἴδιο ἄλλογο, που ο Καλλιγούλας ἐκάθισε στὴ Σύγκλητο... — Κάθεται — Τὸ κακὸ μονάχα εἶνε που δεν ἔχομε λεπτὰ! Νηστικὸ ἀρχοῦδι δεν χορεύει... τὸ νηστικὸ σκυλὶ μονάχα τὸ κρέας πιστεύει... — Ροχαλίζει ἀλλὰ ἀμέσως ξυπᾷ. — Έτσι κ' ἐγώ... μόνο για τὰ χρήματα μπορῶ...

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Καί να ἰδῆτε που τὸ ὅλον σας παρουσιάζει, πράγματι, κάτι τι τὸ ἀλογίσιο.

ΠΙΣΤΙΚ. — Καί τί τάχατες... καλὸ ζῶο εἶνε τὸ ἄλλογο... τὸ ἄλλογο μπορεῖς να τὸ πουλήσης...

Ακούεται στο διπλανὸ δωμάτιο που παίζουν μπι-

λιάρδο. Στη σάλα κάτω από την καμάρια αναφαίνεται η Βάρια.

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Περιπαίζων — 'Η Madame Λοπάχην! 'Η Madame Λοπάχην!...

ΒΑΡΙΑ — Θυμωμένα. — 'Ο μαδημένος αφέντης!

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Μάλιστα, μαδημένος αφέντης και περηφανεύομαι γι' αυτό!

ΒΑΡΙΑ. — Με πικρόν ρεμβασμόν. — Νά, εμίσθωσαν μουσικούς, πώς όμως θά τους πληρώσουν; — Φεύγει.

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Στὸν Πίστοικ — 'Αν ὄσιν δραστηριότητα ἀναπτύξατε σ' ὅλη σας τὴ ζωὴ γιὰ νὰ βρῆτε χρήματα νὰ πληρώσετε τοὺς τόκους, τὴν ἐκρησιμοποιούσατε γιὰ καὶ τι ἄλλο, ἴσως θὰ εἰμπορούσατε στὸ τέλος νὰ φέρετε τὴν γῆν ἄνω κάτω.

ΠΙΣΤΣΙΚ. — 'Ο Νίτσε... ὁ φιλόσοφος... ὁ μέγιστος... ὁ διασημότετος... ὁ μεγάλου νοῦς ἄνθρωπος, λέγει εἰς τὰ ἔργα του, ὅτι μπορεῖ κανεὶς νὰ κάνῃ κίβδηλα χαρτονομίσματα.

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Καὶ σεῖς τὸν ἔχετε διαβάσει τὸν Νίτσε;

ΠΙΣΤΣΙΚ. — Μπά... 'Η κόρη μου ἡ Δάσσα μοῦ τώπε. Στὴν κατάστασι ποὺ βρίσκομαι ἐγὼ τώρα καὶ ψεύτικα χαρτονομίσματα σοῦ κάνω... Μεθαύριο ἔχω νὰ πληρώσω 310 ρούβλια... τὰ 130 τὰ βρῆκα... — Ψάχνει στὴν τσέπη του ταραγμένος — Πᾶνε τὰ λεπτά!... 'Εχάσα τὰ λεπτά!... — Δακρυσμένα — Ποῦ εἶνε τὰ λεπτά; — Χαρούμενος — Νά τα, κάτω ἀπ' τὴ φόδρα... Κρύος ἵδρω μ' ἔκοψε...

Μπαίνουν Σαρλόττα Ἰβάνοβνα καὶ Λιουμπὸβ Ἀνδρέγεβνα.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Τραγουδεῖ λαογιγνὸν τραγοῦδι — Γιατί ἄργησε τόσο ὁ Λεωνίδας; Τί κάμνει στὴ χώρα; — Στὴ Δουριάσσα — Ρωτήσατε τοὺς μουσικοὺς ἂν θέλουν τσαΐ...

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — 'Ο πλειστηριασμός, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα δὲν ἔγινε.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Οὔτε ἡ μουσική οὔτε ὁ χορὸς ποὺ κάνομε ἔχουν τὸν τόπο τους... ἀλλὰ δὲν πειράζει... — Κάθεται καὶ τραγουδεῖ σιγά.

ΣΑΡΛΟΤΤΑ. — Δίνει στὸν Πίστοικ μιὰ τράπουλα χαριὰ — 'Ἰδοὺ μιὰ τράπουλα, σημειώσατε ἓνα ὅποιοδήποτε χαρτί.

ΠΙΣΤΣΙΚ. — Τὸ ἐσημείωσα.

ΣΑΡΛΟΤΤΑ — 'Ανακατέψετε τώρα τὴν τράπουλα. Καλά. Δόσετέ μου τὴν ἐδῶ, ἀγαπητέ μου κύριε Πίστοικ. Ein, zwei, drei! Τώρα ψάξτε καὶ θὰ τὸ βρῆτε στὴ διπλανή σας τσέπη...

ΠΙΣΤΣΙΚ. — Βγάζει ἀπὸ τὴ διπλανή του τσέπη ἓνα χαρτί — 'Οκτάρι πλαστοῦνι, αὐτὸ ἦτανε! — Με θανμασμόν — Φαντασθῆτε!

ΣΑΡΛΟΤΤΑ. — Κρατεῖ στὴν παλάμη της τὴν τράπουλα, στὸν Τροφίμοφ: — Λέγετε γρήγορα, τί χαρτὶ εἶν' ἀπὸ πάνω;

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Μπράβο. Ντάμα πλαστοῦνι.

ΣΑΡΛΟΤΤΑ. — Αὐτὸ εἶνε! — Στὸν Πίστοικ — Δοιπόν; Τί χαρτὶ εἶν' ἀπὸ πάνω;

ΠΙΣΤΣΙΚ. — 'Ασσος κούπα!

ΣΑΡΛΟΤΤΑ. — Μάλιστα! — Κτυπᾷ τὴς παλάμες, ἡ τράπουλα ἐξαφανίζεται — Τί ὠραῖος καιρὸς ποῦ εἶνε σήμερα. — Τῆς ἀπαντᾷ μυστηριώδης γυναικεία φωνή, σὰν ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ πάτωμα: «'Ω, ναί, ὁ καιρὸς εἶνε λαμπρός, κυρία» — Εἶσθε τὸ ὠραῖον μου ἰδανικόν... — Φωνή: «Καὶ σεῖς, Κυρία, μοῦ ἀρέσετε πολὺ».

ΣΙΛΗΡΟΔΡ. ΣΤΑΘΜΑΡΧΗΣ. — Χειροκροτεῖ — Κυρία ἐγγαστριμυθος, μπράβο!

ΠΙΣΤΣΙΚ. — Με θανμασμόν. — Φαντασθῆτε! Μαγευτικωτάτη Σαρλόττα Ἰβάνοβνα εἶμαι ἐρωτευμένος μαζί σας...

ΣΑΡΛΟΤΤΑ. — 'Ερωτευμένος; — Σηκώνει τοὺς ὤμους της — Καὶ μπορεῖτε σεῖς νὰ ἐρωτευθῆτε; Guter Mensch, aber schlechter Musikant.

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Κτυπᾷ στὸν ὄμο τὸν Πίστοικ. — Τί ἄλογο ποῦ εἶσαι...

ΣΑΡΛΟΤΤΑ — Προσέξτε παρακαλῶ, θὰ σᾶς κάμω ἀκόμα ἓνα παιγνίδι. — παίρνει ἀπὸ τὴν καρέκλα ἓνα σάλι. — 'Ἰδοὺ ἓνα ὠραῖο σάλι, θέλω νὰ τὸ πουλήσω... — Τὸ τινάζει. — Ποιὸς τ' ἀγοράζει;

ΠΙΣΤΣΙΚ. — Με θανμασμόν — Φαντασθῆτε!

ΣΑΡΛΟΤΤΑ. — Ein, zwei, drei! — Σηκώνει γλήγορα τὸ κρεμασμένο σάλι καὶ πίσω ἀπ' αὐτὸ στέκεται ἡ 'Αννια, ἡ 'Αννια ὑποκλίνεται καὶ πηγαίνει στὴ μητέρα της, τὴν ἀγκαλιάζει καὶ φεύγει πίσω στὴ σάλα, ἐνῶ ὅλοι θανμάζουν.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Χειροκροτεῖ. — Μπράβο, μπράβο!

ΣΑΡΛΟΤΤΑ. — 'Ακόμα! Ein, zwei, drei!

Σηκώνει τὸ σάλι καὶ πίσω ἀπ' αὐτὸ στέκεται ἡ Βάρια καὶ χαιρετᾷ.

ΠΙΣΤΣΙΚ. — Με θανμασμόν — Φαντασθῆτε!

ΣΑΡΛΟΤΤΑ. — 'Ετελείωσε! — Ρίχνει τὸ σάλι ἐπάνω στὸν Πίστοικ, ὑποκλίνεται καὶ φεύγει στὴ σάλα.

ΠΙΣΤΣΙΚ. — Τρέχει ἀπ' ὀπίσω της — Κακοῦργα... Εἶδες τήνε; Εἶδες τήνε; — Φεύγει.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — 'Ακόμη νᾶρθη. Τί κάνει στὴ χώρα τόσον καιρὸ ἐκεῖ, δὲν καταλαβαίνω! Τώρα ὅλα ἐκεῖ εἶνε τελειωμένα, πιά, ἢ τὸ κτῆμα ἐπουλήθη ἢ ὁ πλειστηριασμός δὲν ἔγινε, γιατί νὰ μᾶς κρατῇ στὴν ἀβεβαιότητα τόσες ὥρες!

ΒΑΡΙΑ. — Προσπαθεῖ νὰ τὴν παρηγορήσῃ. — Θὰ τὸ ἀγόρασε ὁ θεῖος, εἶμαι βέβαιος.

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Εἰρωνικά. — Μάλιστα.

ΒΑΡΙΑ. — 'Η γιαγιά τοῦ ἔστειλε πληρεξούσιο νὰ τὸ ἀγοράσῃ στόνομά της καὶ νὰ πάρῃ τὸ χρέος ἀπάνω της. Τὸ κάνει γιὰ τὴν 'Αννια. Κ' ἐγὼ εἶμαι πεπεισμένη, πὼς ὁ θεῖος μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ θὰ τὸ πάρῃ.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — 'Η γιαγιά ἔστειλε δεκαπέντε χιλιάδες γιὰ ν' ἀγορασθῇ τὸ κτῆμα στόνομά της, σὲ μᾶς δὲν ἔχει ἐμπιστοσύνη, αὐτὸ τὸ ποσόν ὅμως δὲν θὰ ἔφθανε οὔτε οἱ τόκοι νὰ πληρωθοῦν. — Σκεπάζει τὸ πρόσωπο μὲ τὰ χέρια της. — Σήμερα κρίνεται ἡ τύχη μου, ἡ τύχη.

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Πειράζει τὴν Βάρια — Madame Λοπάχην!

ΒΑΡΙΑ. — Θυμωμένα. — Αἰώνιε φοιτητή! Δυὸ φορὲς πιά σ' ἔχουν παύσει ἀπὸ τὸ πανεπιστήμιο.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Γιατί θυμώνεις, Βάρια; Σὲ πειράζει μὲ τὸν Λοπάχην, τί τάχα; Τόνε θέλεις — πάρε τον, εἶνε καλὸς ἄνθρωπος ὁ Λοπάχην, δὲν τόνε θέλεις — μὴ τὸν πάρῃς; κανένας, παιδάκι μου, δὲν σὲ βιάζει...

ΒΑΡΙΑ. — Σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεσι ἐγὼ, μαμά μου, δίνω μεγάλη σπουδαιότητα, νὰ σᾶς τὸ πῶ καθαρά. Εἶνε καλὸς ἄνθρωπος, ἐμένα μοῦ ἀρέσει.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — 'Ε, πάρε τον λοιπόν, τί περιμένεις; Δὲν ἐννοῶ!

ΒΑΡΙΑ. — Μὰ πάει νὰ τοῦ κάνω ἐγὼ μόνη μου πρότασι, μαμάκα; Πᾶνε τώρα δυὸ χροῖα ποῦ δὲν παύουν νὰ μοῦ τόνε λένε, κι' αὐ-

τὸς ἢ θὰ σιωπᾷ ἢ θὰ χωρατεύῃ. 'Εγὼ καταλαβαίνω, αὐτὸς πλουτίζει, ἔχει τὴς δουλειές του, ἐμένα θὰ συλλογισθῇ; 'Αν εἶχα χρήματα, ἔστω καὶ λίγα, ἔστω κ' ἑκατὸ ρούβλια, θὰ τὰ πετοῦσα ὅλα καὶ θάφευγα μακριά, θὰ πηγαινα σὲ μοναστήρι.

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — 'Εξοχα!

ΒΑΡΙΑ. — Στὸν Τροφίμοφ. — 'Ο φοιτητὴς δὲν πρέπει νὰ εἶνε ἀνόητος! — Με ὕψος μαλακό, δακρυσμένα — Τί ἄσχημος ποῦ γινήκατε, Πετράκη, πὼς ἐγεράσατε! — Στὴν Λιουμπὸβ 'Ανδρέγεβνα δὲν κλαίει πιά. — Τὸ κακὸ εἶνε, μαμάκα μου, ποῦ δὲ μπορῶ νὰ κάμω χωρὶς δουλειά. 'Εγὼ πρέπει νάχω πάντα δουλειὰ στὸ χέρι.

Μπαίνει ὁ Γιάσας

ΓΙΑΣΣΑΣ. — Μόλις κρατεῖ τὰ γέλια — 'Ο 'Επιχόδοφ ἔσπασε τὴ στέκα τοῦ μπιλιάρδου... — Φεύγει.

ΒΑΡΙΑ. — Τί δουλειὰ ἔχει ἐδῶ ὁ 'Επιχόδοφ; Ποιὸς τοῦ ἐπέτρεψε νὰ παίξῃ μπιλιάρδο; Δὲν τοὺς καταλαβαίνω αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους... — Φεύγει.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Μὴ τὴν πειράζετε, Πετράκη, βλέπετε πὼς καὶ χωρὶς αὐτὸ εἶνε πικραμένη.

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Πολὺ μᾶς κάνει τὴν προκομμένη, χώνεται 'κεῖ ποῦ δὲν τὴν σπέρνουν. 'Ολο τὸ καλοκαῖρι οὔτε ἐμένα, οὔτε τὴν 'Αννια ἄφινε ἥσυχη, ἐφοβότανε μὴν τύχη κ' ἐρωτευνοῦμε. Τί τήνε μέλει αὐτῇ; 'Επειτα ἐγὼ δὲν ἔδωσα καμιὰ ἀφορμή, εἶμαι τόσο μακριὰ ἀπὸ χυδαιότητος. Εἴμεθα ἀνώτεροι τοῦ ἔρωτος!

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — 'Εγὼ ὅμως εἶμαι φαίνεται κατωτέρα τοῦ ἔρωτος. — Πολὺ ταραγμένη — Γιατί νὰ μὴν ἔλθῃ ὁ Λεωνίδας; 'Ηθελα μονάχα νὰ ξέρω: ἐπουλήθηκε τὸ κτῆμα ἢ ὄχι; Τόσο ἀπίθανον τὴν φαντάζομαι τὴν δυστυχίαν, ὥστε δὲν ἠξεύρω μάλιστα τί νὰ σκεφθῶ, χάνω τὸν νοῦ μου... Μπορῶ τώρα νὰ ξεφωνήσω... μπορῶ νὰ κάμω ἀνοησίες. Σώσατέ με σεῖς, Πετράκη... Μιλήσατε τίποτε, μιλήσατε...

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — 'Αν ἐπουλήθη σήμερα τὸ κτῆμα ἢ δὲν ἐπουλήθη, δὲν εἶνε τὸ ἴδιο; 'Η ὑπόθεσις αὐτὴ εἶνε πρὸ πολλοῦ τελειωμένη, πίσω νὰ γυρίσῃς δὲ μπορεῖς, ὁ δρόμος ἐκλείσθηκε. Ησυχάσατε. Δὲν πρέπει ν' ἀπατάτε τὸν ἑαυτὸ σας, πρέπει ἔστω καὶ γιὰ μιὰ φορὰ στὴ

ζωή σας να κυττάξετε την αλήθεια στα μάτια.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — Ποιαν αλήθεια; Σεις βλέπετε πού είναι η αλήθεια και πού είναι το ψέμα, εγώ όμως σαν να έχω χάσει την όρασί μου, τίποτε δεν βλέπω. Έσείς λύετε με θάρρος όλα τα σοβαρά ζητήματα. Αλλά είπείτε μου, ίσως τούτο γιατί είσθε ακόμη νέος και δεν έπροφθάσατε να πάθετε από αμφιβολίαν εις τας βλέψεις σας; Κυττάξετε με θάρρος εμπρός, ίσως γιατί δεν βλέπετε και δεν περιμένετε τίποτε φοβερόν, επειδή η ζωή είναι κρυμμένη από τα νεανικά σας μάτια. Είσθε τολμηρότερος, τιμωρότερος, βαθύτερος από μās, αλλά μελετήσετε, φανήτε λίγο μεγαλόψυχος, λυπηθήτε με. Εγώ εγεννήθηκα εδώ, εδώ έζησαν ο πατέρας και η μητέρα μου, ο πάππος μου, αγαπώ αυτό το σπίτι, χωρίς βυσσινόκηπον δεν την έννοω τη ζωή μου, και αφού είναι πιά τόσο ανάγκη να πουληθώ, τότε πουλήσετε και μένα μαζί με τον κήπο... — *Αγκαλιάζει τον Τροφίμοφ και τον φιλεί στο μέτωπο* — *Επειτα ο γυιός μου επνίγη εδώ — Κλαίει* — Λυπηθήτε με, καλέ μου, αγαθέ μου άνθρωπε.

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Σεις ξέρετε, εγώ σās συμπονῶ με ὅλη μου την καρδιά.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — Άλλά πρέπει διαφορετικά, διαφορετικά να τὸ εἰπῆτε... — *Βγάζει τὸ μαντήλι της, τῆς πέφτει κάτω ἓνα τηλεγράφημα.* — Αἰσθάνομαι σήμερα μεγάλο βάρος στήν καρδιά μου, δεν μπορείτε να φαντασθῆτε. Μὲ πειράζει ὁ θόρυβος, τρέμει ἡ ψυχὴ μου σὲ κάθε κρότο, τρέμω ὅλη και νὰ ἀποσυρθῶ στὸ δωμάτιό μου δεν μπορῶ, τρομάζω νὰ μείνω μόνη. Μὴ με καταδικάσετε, Πετράκη μου... Σās αγαπῶ σαν συγγενή μου. Εγὼ εὐχαρίστως θὰ σās ἔδινά την Ἄννια μου, σās ὀρκίζομαι, ἀλλὰ παιδί μου, πρέπει νὰ σπουδάσης, πρέπει νὰ τελειώσης τās σπουδās σου. Καμμιά ἐργασία δεν κάνετε. μονάχα ἡ κακὴ μοῖρα πετᾷ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος στὸ ἄλλο, τί περίεργο πρᾶγμα αὐτό... Δεν εἶν' ἔτσι; αἱ; Καὶ πρέπει νὰ κάμης κάτι τι με τὰ γένεια σου, νὰ φυτρώσουν ὀπωσδήποτε... — *Γελᾷ.* — Ἀστεῖος εἶσαι ἔτσι!

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Σηκώνει τὸ τηλεγράφημα — Εγὼ δὲ θέλω νὰ γείνω ὠραῖος.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — Εἶνε τηλεγράφημα ἀπὸ τὸ Παρίσι. Κάθε μέρα λαμβάνω. Καὶ χθές, και σήμερα. Αὐτὸς ὁ ἀγριάνθρωπος ἀρρώστησε πάλι, πάλι ἀσχημα εἶνε... Ζητεῖ νὰ τὸν συγχωρήσω, με παρακαλεῖ νὰ ἔλθῃ,

καὶ ἂν καλωσήθῃς, εγὼ ἔπρεπε νὰ πάγω στὸ Παρίσι νὰ τὸν περιποιηθῶ. Βλέπω αὐστηρὸ τὸ πρόσωπό σας, Πετράκη, ἀλλὰ τί νὰ κάμω, παιδί μου, τί νὰ κάμω, εἶνε ἀρρωστος, μόνος, ἄτυχος, και ποῖος θὰ γυρίσῃ ἐκεῖ νὰ τὸν δῇ, ποῖος θὰ τὸν συγκατήσῃ ἀπὸ τὰ λάθη, ποῖος θὰ τοῦ δώσῃ στήν ὥρα τὰ φάρμακά του; Καὶ γιατί τάχα νὰ τὸ κρύψω, γιατί νὰ μὴν τὸ πῶ, εγὼ τὸν αγαπῶ, αὐτὸ εἶνε φανερό. Τὸν αγαπῶ, τὸν αγαπῶ... Εἶνε πέτρα στὸ λαιμό μου, και βυθίζομαι κάτω μαζί της, εγὼ όμως αγαπῶ αὐτὴν τὴν πέτρα και χωρὶς αὐτὴν νὰ ζήσω δὲ μπορῶ. — *Σφίγγει τοῦ Τροφίμοφ τὸ χέρι.* — Μὴ μοῦ κακομελετᾶτε, Πετράκη μου, μὴ μοῦ πῆτε τίποτε, μὴ μοῦ πῆτε.

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — *Δακρυσμένα* — Μὲ συγχωρεῖτε γιὰ τὴν εἰλικρίνειά μου, γι' ἀγάπη τοῦ θεοῦ: μὰ αὐτὸς σās κατάκλεψε!

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — Ὁχι, ὄχι, ὄχι, δεν πρέπει νὰ μιλήτε ἔτσι...

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Μὰ αὐτὸς εἶνε κακοήθης, μονάχα σεις δεν τὸ ξέρετε αὐτό! Εἶνε φαῦλος, τιποτένιος...

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — *Θυμωμένη* ἀλλὰ κρατιέται. — Σεις εἰσθε 26 ἢ 27 ἐτῶν και μένετε ἀκόμη στὴ δευτέρα τοῦ Γυμνασίου!

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Ἔστω.

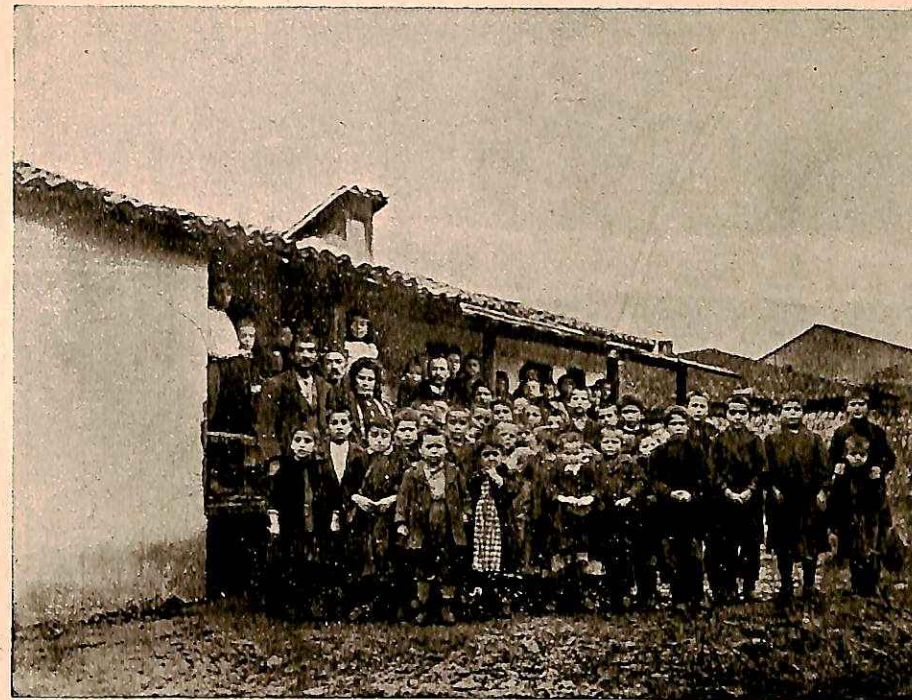
ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — Πρέπει νὰ εἰσθε ἄνδρας, στήν ἡλικία σας πρέπει κανεῖς νὰ καταλαβαίνει ἐκείνους ποὺ αγαποῦν. Καὶ πρέπει και ὁ ἴδιος νὰ αγαπήσῃ... πρέπει νὰ ἐρωτευθῇ — *Θυμωμένα* — Μάλιστα, μάλιστα! Καὶ σεις δεν εἶδαι καθαρὸς, εἰσθε ἀπλούστατα παστρικούλης, γελοῖος παράξενος, ἀσχημάνθρωπος...

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — *Τρομαγμένος* — Τί εἶν' αὐτὰ ποὺ λέγει!!

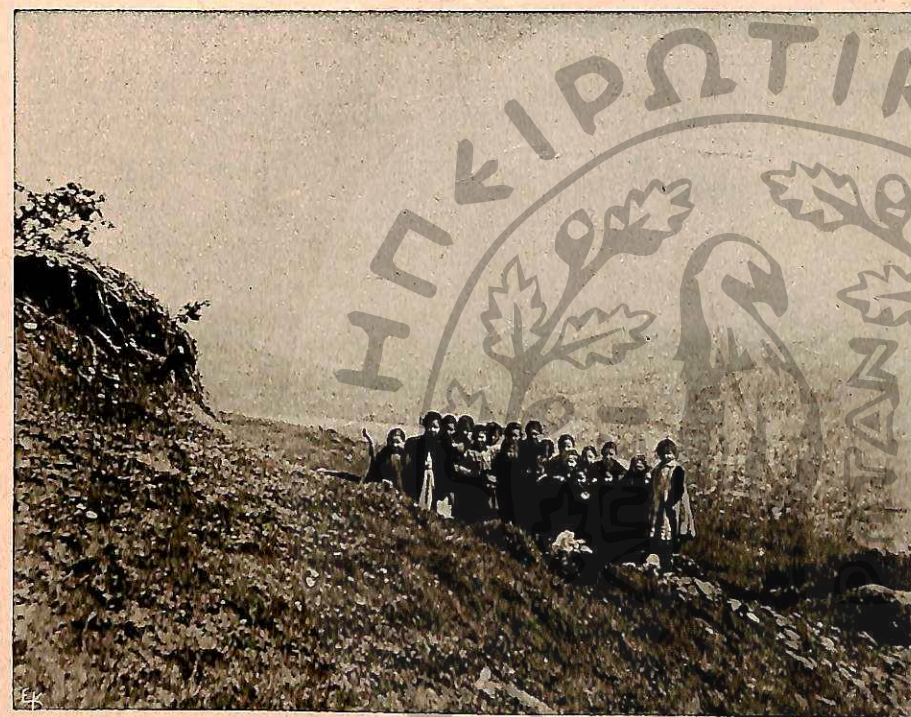
ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — «Εἶμαι ἀνώτερος τοῦ ἐρωτος!» Δεν εἰσθε ἀνώτερος τοῦ ἐρωτος, ἀλλὰ, ὅπως λέγει και ὁ ὑπὴρέτης μας Φίρς, εἰσθε ἀχαήρευτος. Στὴν ἡλικία σας και νὰ μὴν ἔχετε ἐρωμένη!...

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — *Τρομαγμένος.* — Εἶνε φοβερόν! Τί εἶν' αὐτὰ ποὺ λέγει;! — *Τρέχει σιτὴ σάλα και κρατεῖ τὸ κεφάλι με τὰ χέρια του.* — Φρίκη! Δεν βαστῶ, θὰ φύγω... — *Φεύγει ἀλλ' ἀμέσως ἐπιστρέφει* — Ὅλα μεταξύ μας ἐτελείωσαν! — *Φεύγει σιτὸν προθάλαμον.*

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΑΡΕΓΕΒΝΑ. — *Τοῦ φωνάζει* — Πετράκη, σταθῆτε! Περίεργος ἄνθρωπος, εγὼ τοῦ χωράτεψα! Πετράκη!

ΠΑΡΕΚΚΛΗΣΙΟΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΑΝΘ ΤΖΟΥΜΑΓΙΑΣ — ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ Ν. Μ.

ΜΑΘΗΤΡΙΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΥ ΣΤΕΝΗΜΑΧΟΥ ΕΙΣ ΕΚΑΡΟΜΗΝ — ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ Ν. Μ.

Ἀκούεται στὸν προθάλαμον ποῦ κάποιος κατεβαίνει τὴ σκάλα βιαστικά καὶ ἔξαφνα πέφτει κάτω με κρότον. Ἄννια καὶ Βάρια ξεφωνίζουν, ἀλλὰ ἀμέσως ἀκούονται γέλια.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Τί συνέβη ἐκεῖ;
Τρέχει μέσα ἡ Ἄννια

ANNIA. — Γελᾷ — Ὁ Πετράκης ἔπεσε ἀπὸ τὴ σκάλα! — Φεύγει βιαστικά.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Τί περίεργος αὐτὸς ὁ Πετράκης.

Ὁ Σταθμάρχης σταματᾷ στὴ μέση τῆς σάλας καὶ διαβάσει τὴν «Ἀμαρτωλὴν» τοῦ Α. Τολστόη, μόλις διαβάσει μερικὸς στίχους, ἀκούεται ἀπὸ τὸν προθάλαμον βάλς καὶ ἡ ἀνάγνωσις διακόπτεται. Ὅλοι χορεύουν, περνοῦν ἀπὸ τὸν προθάλαμον ὁ Τροφίμοφ, ἡ Ἄννια, ἡ Βάρια καὶ ἡ Λιουμπόβ Ἀνδρέγεβνα.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Ἐλα, Πετράκη... Ἐλα, ἀγνή ψυχὴ... σοῦ ζητῶ συγχώρησι... Πάμε νὰ χορέψωμε. — Χορεύει με τὸν Πετράκη.

Ἡ Ἄννια καὶ ἡ Βάρια χορεύουν. Μπαίνει ὁ Φίρς καὶ τοποθετεῖ τὸ ραβδί του κοντὰ στὴν πλαγιὴ θύρα. Ὁ Γιάσας μπαίνει καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸ σαλόνι καὶ κυττάζει τὸν χορὸ.

ΓΙΑΣΣΑΣ. — Τί ἔχεις, παπποῦ;

ΦΙΡΣ. — Δὲν μπορῶ. Ἄλλη φορὰ, στοὺς χοροὺς ποῦ δίναμε ἐχόρευαν στατηγοί, ναύαρχοι, καὶ τώρα στέλνομε καὶ προσκαλοῦμε τὸν ὑπάλληλο τοῦ ταχυδρομείου καὶ τὸ Σταθμάρχη. καὶ αὐτοὶ χωρὶς προθυμίαν ἔρχονται. Αἰσθάνομαι πιά ἀδυναμία. Ὁ ἀφέντης, ὁ μακαρίτης ὁ παπποῦς, ὅλους τοὺς ἐγιάτρευε με βουλοκέρι, ἀπ' ὅλες τῆς ἀρώστειες. Ἐγὼ παίρνω βουλοκέρι κάθε μέρα εἴκοσι τώρα χρόνια, ἴσως καὶ περισσότερα αὐτὸ ἴσως με κρατεῖ στὴ ζωὴ.

ΓΙΑΣΣΑΣ. — Σὲ βαρεθήκαμε πιά, παπποῦ. — Χασμᾷται — Καλὰ θὰ ἦταν νὰ ψοφήσης πιὸ γλήγορα.

ΦΙΡΣ. — Ἐσύ... ἀχαίρευτε — Μουρμουρίζει.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Μερεῖ. Θὰ καδίσω... — Κάθεται — Ἐκουράσθηκα.

Μπαίνει ἡ Ἄννια

ANNIA. — Ταραγμένη — Στὸ μαγειρεῖο κάποιος ἄνθρωπος εἶπε, πῶς ὁ βυσσινόκηπος ἐπουλήθηκε πιά σήμερα.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Ποιὸς τὸν πῆρε;

ANNIA. — Δὲν εἶπε ποιός. Ἐφυγε. — Χορεύουν με τὸν Τροφίμοφ, καὶ φεύγουν στὴ σάλα.

ΓΙΑΣΣΑΣ. — Ἐνας κάποιος γέρος ἐφλυαροῦσε ἐκεῖ. Ἐένος.

ΦΙΡΣ. — Κι' ὁ Λεωνίδας Ἀνδρέιτς δὲν ἐφάνηκε ἀκόμη. Πῆρε τὸ ἐλαφρό του παλτό, καὶ νὰ δῆς ποῦ

θὰ κρυολογήσῃ. Ποῦν' τὰ νειάτα ποῦν' τὰ κάλλη.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Πάω, πεθαίνω. Πηγαίνετε, Γιάσας, νὰ μάθετε σὲ ποιὸν ἐπουλήθηκε.

ΓΙΑΣΣΑΣ. — Μὰ ὁ γέρος εἶνε τώρα πολλὴ ὥρα ποῦφυγε. — Γελᾷ.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Τί ἔχετε καὶ γελάτε; Ἡ χαρὰ σᾶς ἐπῆρε;

ΓΙΑΣΣΑΣ. — Παραπολὺ γελοῖος εἶνε αὐτὸς ὁ Ἐπιχόδοφ, μπόσικος ἄνθρωπος. Εἰκοσιδυὸ κακομοιριάς.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Δὲν μοῦ λές, Φίρς, ἂν πουλήσουν τὸ κτῆμα, ποῦ θὰ πᾶς ἐσύ;

ΦΙΡΣ. — Ὅπου με προστάξετε, ἐκεῖ θὰ πάγω.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Γιατί εἶν' ἔτσι τὸ πρόσωπό σου; Εἶσαι ἄρρωστος; Καλὰ θὰ ἔκανες, ξέρεις, νὰ πᾶς νὰ κοιμηθῆς...

ΦΙΡΣ. — Μάλιστα... — Μὲ εἰρωνεῖα — Νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ, καὶ χωρὶς ἐμένα ποιὸς θὰ σερβίρῃ, ποιὸς θὰ διατάξῃ; Ἐνας εἶμαι σ' ὅλο τὸ σπῆτι.

ΓΙΑΣΣΑΣ. — Λιουμπόβ Ἀνδρέγεβνα, νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς παρακαλέσω κάτι τι. Ἄν ξαναπάτε πάλι στὸ Παρίσι, νὰ μοῦ κάνετε τὴ χάρι νὰ με πάρετε μαζί σας. Για νὰ μείνω ἐδῶ μοῦ εἶνε ἀδύνατο. — Βλέπει γύρω του, με χαμηλὴ φωνή. — Τί θέλετε νὰ τὰ λέμε, τὸ βλέπετε μόνη σας, τόπος ἀπολίτιστος, λαὸς ἀνήθικος, ἔπειτα στενοχώρια, κουζίνα ἐλεεινὴ, εἶνε κι' αὐτὸς ὁ Φίρς ποῦ περπατεῖ καὶ παραμιλεῖ ἀκατανόητα λόγια. Πάρετέ με μαζί σας, κάμετέ μου τὴ χάρι!

Μπαίνει ὁ Πίστις.

ΠΙΣΤΙΣ. — Ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς παρακαλέσω, ὠραιότατή μου κυρία... ἓνα βαλσάκι... — Ἡ Λιουμπόβ Ἀνδρέγεβνα πηγαίνει κοντὰ του — Μαγευτικωτάτη μου, τὰ 180 ὁμῶς ρούβλια τὰ θέλω ἀπὸ σᾶς... Θὰ μοῦ τὰ δώσετε... — Χορεύει — 180 ρουβλάκια... — Περνοῦν στὴ σάλα.

ΓΙΑΣΣΑΣ. — Τραγουδεῖ σιγανά. — «Τὴν ταραχὴ δὲν νοιώθεις τῆς ψυχῆς μου»...

Στὴ σάλα ἄνθρωπος με στακτὴ ψηλὸ καπέλλο, καὶ καθρῶνι πανταλόνι κινεῖ τὰ χέρια καὶ πηδᾷ. Φωναί: «Μπράβο, Σαρλόττα Ἰβάνοβνα».

ΛΟΥΝΙΑΣΣΑ. — Σταματᾷ γιὰ νὰ πονδρασθῇ. — Ἡ μικρὰ κυρία μ' ἐπρόσταξε νὰ χορέψω — καβαλιέροι πολλοὶ καὶ λίγαις ντάμας, — κι' ἐμένα ἀπὸ τὸ χορὸ ζαλίσθηκε τὸ κεφάλι μου, κτυπᾷ ἡ καρδιά μου, Φίρς Νικολάγεβιτς, καὶ μοῦ 'πε τώρα ὁ ὑπάλληλος τοῦ

ταχυδρομείου τέτοια πράματα, ποῦ πιάσθηκα ἢ ἀναπνοή μου.

ΦΙΡΣ. — Καὶ τί σοῦ εἶπε;

ΛΟΥΝΙΑΣΣΑ. — Εἶσθε, λέει, σὰν λουλουδάκι.

ΓΙΑΣΣΑΣ. — Χασμᾷται — Χωριατιά!... — Φεύγει.

ΛΟΥΝΙΑΣΣΑ. — Σὰν λουλουδάκι... Ἐγὼ εἶμαι τόσο λεπτὸ κορίτσι, καὶ μ' ἀρέσουν φοβερὰ τὰ τρυφερὰ λόγια.

ΦΙΡΣ. — Θὰ μπερδευθῆς.

Μπαίνει ὁ Ἐπιχόδοφ.

ΕΠΙΧΟΔΟΦ. — Ἐσεῖς, Εὐδοκία Θεόδωροβνα, δὲν σᾶς ἀρέσει νὰ με βλέπετε... σὰν νὰ εἶμαι κανένα ζωῦφιον — Ἀναστενάζει — Αἴ, ζωή!

ΛΟΥΝΙΑΣΣΑ. — Τί ἀγαπάτε;

ΕΠΙΧΟΔΟΦ. — Μὰ βέβαια, ἴσως ἔχετε καὶ δίκαιο. — Ἀναστενάζει — Μὰ βέβαια, ἂν κυττάξῃ κανεὶς ὑπὸ τὴν ἔποψιν, τότε, μπορῶ νὰ πῶ, με συγχωρεῖτε διὰ τὴν εἰλικρίνειαν, με ἐφέρατε εἰς κατὰστάσιν διαθέσεως. Ἐγὼ τὴν εἶδα τὴν τύχη μου, κάθε μέρα ἀδύνατο νὰ μὴ μοῦ συμβῇ καὶ μιὰ κακομοιριά ἐγὼ πιά πρὸ πολλοῦ τὰ ἐσυνήθισα αὐτὰ καὶ με χαμόγελο βλέπω τὴ μοῖρα μου. Μοῦ ἐδώσατε λόγο, ἂν κ' ἐγώ...

ΛΟΥΝΙΑΣΣΑ. — Σᾶς παρακαλῶ, μιλοῦμε ὕστερα, τώρα ἀφήσετέ με ἡσυχῇ. Τώρα ἐγὼ ὄνειροπολῶ... — Παίξει με τὸ ριπιδί της.

ΕΠΙΧΟΔΟΦ. — Κάθε μέρα καὶ κακομοιριά, μπορῶ νὰ εἰπῶ ἐγὼ χαμογελῶ, γελῶ μάλιστα.

Μπαίνει ἀπὸ τὴ σάλα ἡ Βάρια.

ΒΑΡΙΑ. — Ἀκόμη δὲν ἔφυγες, Συμεών; Τί παράλογος ἄνθρωπος ποῦ εἶσαι ἀλήθεια. — Στὴ Δουδιάσσα — Πήγαιν' ἀπὸ δῶ, Δουδιάσσα. — Στὸν Ἐπιχόδοφ — Πότε μπιλιάρδο παίζεις καὶ σπάζεις τὴ στέκα, καὶ πότε στὸ σαλόνι πηγαινοέρχεται σὰν μουσαφίρης.

ΕΠΙΧΟΔΟΦ. — Μὲ συγχωρεῖτε διὰ τὴν ἐκφρασιν, ἀλλὰ σεῖς δὲν ἔχετε δικαίωμα νὰ μοῦ κάνετε παρατήρησι.

ΒΑΡΙΑ. — Ἐγὼ δὲν σοῦ κάνω παρατήρησι σοῦ μιῶ. Δὲν κάνεις ἄλλο παρὰ νὰ πηγαινοέρχεται ἐδῶ κι' ἐκεῖ χωρὶς νὰ κάνῃς καμμιά δουλειά. Ἐχομε γραμματικὸ καὶ γιὰ τὸν ἔχομε;

ΕΠΙΧΟΔΟΦ. — Προσβεβλημένος — Ἄν ἐργάζομαι, ἂν περπατῶ, ἂν τρώγω, ἂν παίζω μπιλιάρδο, αὐτὸ εἶνε εἰς θέσιν νὰ τὸ κρίνουν οἱ ἄνθρωποι ποῦ καταλαβαίνουν καὶ οἱ ἀνώτεροι.

ΒΑΡΙΑ. — Τολμᾷς νὰ μοῦ τὸ λές αὐτό;! Τολμᾷς; Ὡστε θὰ εἰπῇ, ἐγὼ δὲν καταλαβαί-

νω τίποτε! Ξεκουμπήσου ἀπ' ἐδῶ! Ἀμέσως! ΕΠΙΧΟΔΟΦ. — Δειλιάσας — Παρακαλῶ νὰ ἐκφράζεσθε με εὐγενέστερον τρόπο.

ΒΑΡΙΑ. — Ἐξω φρενῶν. — Στὴ στιγμή νὰ φύγῃς ἀπ' ἐδῶ! Ἐξω! Εἰκοσιδυὸ κακομοιριάς! Οὔτε νὰ πατήσης τὸ πόδι σου ἐδῶ! Οὔτε νὰ σὲ δοῦν τὰ μάτια μου! — Ὁ Ἐπιχόδοφ ἐβγήκε. Πίσω ἀπὸ τὴν θύρα ἡ φωνή του: «Θὰ κάμω παράπονα ἐναντίον σας». — Τί, πίσω ἔρχεσαι; — Ἀρπάζει τὸ ραβδί, ποῦ εἶχε βάλει κοντὰ στὴν θύρα ὁ Φίρς. — Ἐλα... Ἐλα... Ἐλα... νὰ σοῦ δεῖξω ἐγώ... Ἄ, ἔρχεσαι; Ἐρχεσαι; Νά, λοιπόν... — Κατεβάζει τὸ ραβδί, ἐκεῖνη τὴν ὥρα μπαίνει ὁ Λοπάχην.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Σᾶς εἶμαι ὑπόχρεως.

ΒΑΡΙΑ. — Θυμωμένα καὶ εἰρωνικά. — Μὲ συγχω εἶτε!...

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Ἄ, δὲν πειράζει. Σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ τὸ ὠραῖο τραταμέντο.

ΒΑΡΙΑ. — Ἄ, μπᾶ, δὲν ἀξίζει τὸν κόπο. — Φεύγει, ἔπειτα γυρίζει καὶ βλέπει καὶ ἐρωτᾷ μαλακά. — Μήπως σᾶς ἐκτύπησα;

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Ὁχι, δὲν εἶνε τίποτε. Θὰ γίνῃ ὅμως ἓνα καρύδι τεράστιο.

ΦΩΝΑΙ ΣΤΗ ΣΑΛΑ. — Ὁ Λοπάχην ἦρθε! Ὁ Ἐρμολαῖ Ἀλεξέιτς!

ΠΙΣΤΙΣ. — Σὰν τὰ χιόνια τὰ μαγιάτικα! — Φιλιέται με τὸν Λοπάχην — Κονιὰκ μυρτίζεις, φίλτατέ μου. Κ' ἐμεῖς ἐδῶ τὸ γλεντίζομε.

Μπαίνει ἡ Λιουμπόβ Ἀνδρέγεβνα.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Ἐσεῖς εἶσατε, Ἐρμολαῖ Ἀλεξέιτς. Γιατί ἀργήσατε τόσο; Ποῦ εἶνε ὁ Λεωνίδας;

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Ὁ Λεωνίδας Ἀνδρέιτς ἦρθε μαζί μου, ἔρχεται...

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Αἴ, λοιπόν; Ἐγὼν ὁ πλειστηριασμός; Λέγετε λοιπόν!

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Ντροπαλά, φοβεῖται νὰ φανερώσῃ τὴν χαρὰ του. — Ὁ πλειστηριασμός ἔτελειώσε καὶ κοντὰ στῆς τέσσερες... Ἐχάσαμε τὸ τραῖνο καὶ ἀναγκασθήκαμε νὰ περιμένωμε ἕως τῆς ἐννιάμισῃ — Ἀνασάινει βαρειά. — Οὐφ! Τὸ κεφάλι μου εἶνε λίγο ζαλισμένο...

Μπαίνει ὁ Γάγεφ, στὸ δεξιὸ του χέρι κρατεῖ φωνία, με τὸ ἀριστερὸ σφουγγίζει τὰ δάκρυά του.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Αἴ, Λεωνίδα; Λοιπὸν Λεωνίδα; — Ἀνυπόμονα, δακρυσμένα — Κάνε γρήγορα, γι' ἀγάπη τοῦ Θεοῦ...

ΓΑΓΕΦ. — Τίποτε δὲν τῆς ἀποκρίνεται καὶ

κουνει μονάχα τὸ χέρι του. Στὸν Φίρς. — Νά, πάρε... ἔχει μέσα χαψιά, ρέγγες τοῦ Κερ-
τσιού... Δὲν ἔφαγα σήμερα τίποτε... Ὑπέ-
φερα πολὺ σήμερα! — Ἡ θύρα στὴ σάλα τοῦ
μπιλιάρδου εἶνε ἀνοικτή, ἀκούεται ὁ κτύπος
τῶν σφαιρῶν καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Γιάσσα «Ἐφτά
καὶ δεκαεφτά». Ὁ Γάγερ ἀλλάζει ἔκφρασιν, δὲν
κλαίει πιά. — Ἐκουράσθηκα φοβερά. Μοῦ
δίνεις, Φίρς, ν' ἀλλάξω. — Φεύγει μέσα ἀπὸ
τὴ σάλα, ὁ Φίρς τὸν ἀκολουθεῖ.

ΠΙΣΤΣΙΚ. — Τί ἔγινε λοιπὸν μετὰ τὸν πλει-
στηριασμό; Λέγε λοιπὸν!

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Ἐπουλήθηκε
ὁ βυρσινόκηπος;

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Ἐπουλήθηκε.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Καὶ ποῖος
τὸν ἐπῆρε;

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Ἐγὼ τὸν ἐπῆρα. — Διακοπή.

Ἡ Λιουμπὸβ Ἀνδρέγεβνα εἶνε καταπνευχω-
μένη. Θὰ ἔπεφτε, ἂν δὲν ἐστέκετο κοντὰ στὴν πολυ-
θρόνα καὶ στὸ τραπέζι. Ἡ Βάρια βγάζει ἀπὸ τὴ μέ-
ση τῆς τὰ κλειδιά, τὰ πετᾷ κάτω μέσ' στὴ μέση τοῦ
σαλονιού καὶ φεύγει.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Ἐγὼ τὸν ἐπῆρα! Σταθῆτε,
κύριοι, κάμετέ μου τὴ χάρι, ἐσκοτίσθηκε τὸ
κεφάλι μου, δὲ μπορῶ νὰ μιλήσω... — Γελᾷ.
— Ἡρθामε στὸν πλειστηριασμό, ὁ Δεριγάνοφ
ἦτανε πιά ἐκεῖ. Ὁ Λεωνίδας Ἀνδρέιτς δὲν
εἶχε παρὰ δεκαπέντε χιλιάδες, καὶ ὁ Δεριγάνοφ
ἐπλειοδότησε ἀπάνω ἀπὸ τὸ χρέος τριάντα.
Βλέπω πῶς ἡ δουλειὰ εἶνε τέτοια, πιάνομαι
μαζί του, πλειοδοτῶ σαράντα. Αὐτὸς σαρα-
ταπέντε. Πενηταπέντε ἐγώ. Ποῦ θὰ πῇ αὐτὸς
ἀνέβαινε πέντε, ἐγὼ δέκα... Λοιπὸν ἐτελείωσε.
Ἀπάνω ἀπὸ τὸ χρέος ἐγὼ ἐπλειοδότησα ἐνε-
νῆντα κ' ἔμεινε ἀπάνω μου. Ὁ βυρσινόκη-
πος τώρα εἶνε δικός μου! Δικός μου! — Γελᾷ.
— Θεέ μου καὶ Κύριε, ὁ βυρσινόκηπος δικός
μου. Πῆτε με πῶς εἶμαι μεθυσμένος, πῶς ἔχα-
σα τὸν νοῦ μου, πῶς ὅλα αὐτὰ τὰ φαντάζο-
μαι... — Κινᾷ μετὰ τὰ πόδια του. — Μή με
περιγελάτε! Ἄν ὁ πατέρας καὶ ὁ παπποῦς μου
ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ μνήμα κ' ἔβλεπαν ὅτι συμ-
βαίνει, πῶς ὁ Ἐρμόλαος των, ὁ δαρμένος, ὁ
μισογράμματισμένος Ἐρμόλαος, ποῦ ἔτρεχε
τὸν χειμῶνα ἔνυόλυτος, πῶς αὐτὸς ὁ ἴδιος
Ἐρμόλαος ἀγόρασε κτήμα, ποῦ ὠραιότερο
ἀπ' αὐτὸ στὸν κόσμον δὲν ὑπάρχει Ἀγόρασα
τὸ κτήμα ποῦ ὁ παπποῦς καὶ ὁ πατέρας μου
ἦταν μέσα σκλάβοι, ποῦ δὲν τοὺς ἄφιναν οὔτε
στὸ μαγειρεῖο μέσα νὰ μποῦνε. Κοιμοῦμαι,
αὐτὸ μονάχα τὸ φαντάζομαι, αὐτὸ μονάχα φαί-

νεται... εἶνε καρπὸς τῆς φαντασίας σας, σκε-
πασμένο μετὰ τὸ σκότος τοῦ ἀγνώστου... —
Σηκώνει τὰ κλειδιά, χαμογελᾷ χαϊδευτικά —
Ἐπέταξε τὰ κλειδιά, θέλει νὰ δείξῃ, πῶς δὲν
εἶνε πιά νοικοκυρὰ ἐδῶ μέσα... — Κουδου-
νίζει τὰ κλειδιά — Αἶ, τὸ ἴδιο κάνει. — Ἀ-
κούεται ποῦ κουρδίζονται τὰ ὄργανα τῆς ὀρχή-
στρας — Αἶ, μουζικάντες, παίξετε, θέλω νὰ
σᾶς ἀκούσω! Ἐλάτε ὅλοι νὰ ἰδῆτε τὸν Ἐρ-
μολαί Λοπάχην ποῦ θὰ βάλῃ τσεκούρι στὸν
βυρσινόκηπο, ποῦ θὰ πέφτουν στὴ γῆ τὰ δέν-
δρα! Θὰ κτίσωμε ἐμεῖς ἐδῶ ἐξοχὲς καὶ τὰ
ἐγγόνια καὶ παραγγόνια μας θὰ ἰδοῦν ἐδῶ
νέαν ζωὴν... Παίξε, μουσική!

Παίξει ἡ μουσική. Ἡ Λιουμπὸβ Ἀνδρέγεβνα ἔπεσε
στὴν καρέκλα καὶ κλαίει πικρά.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Γιατί, γιατί νὰ μὴ μ' ἀκούσετε;
Φτωγὴ μου, καλή μου, πίσω δὲν γυρίζει τώρα
— Μὲ δάκρυα — Ὡ, νὰ περάσουν αὐτὰ τὸ
γληγορότερο, ν' ἀλλάξῃ μιὰ ὥρ' ἀρχήτερα ἢ
ἀκατάστατη, ἢ δυστυχημένη ζωὴ μας.

ΠΙΣΤΣΙΚ. — Κλαίει. — Πᾶμε στὸν κῆπο, ἄς
μείνῃ μόνη... Πᾶμε... — Τὴν ὁδηγεῖ στὴ σάλα.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Μὰ τί κάνουν; Μουσική,
παίξε δυνατά! Νὰ γίνῃ ὅπως θέλω ἐγώ! —
Μὲ εἰρωνεία — Ἐρχεται ὁ νέος κτηματίας, ὁ
κύριος τοῦ βυρσινόκηπου! — Σπρώχνει χωρὶς
νὰ τὸ θέλῃ τὸ τραπέζι, παρὰ λίγο νὰ τὸ ἀναπο-
γυρίσῃ — Γιὰ ὅλα μπορῶ νὰ πληρώσω.

Φεύγει μετὰ τὸν Πίσταϊκ. Στὴ σάλα καὶ στὸ σαλόνι
δὲν μένει ἄλλος κανεὶς παρὰ ἡ Λιουμπὸβ Ἀνδρέγεβ-
να ποῦ κάθεται συμμαζεμένη καὶ κλαίει πικρά. Ἡ
μουσικὴ παίζει σιγαλά. Μπαίνουν βιαστικά ἡ Ἄννια
καὶ ὁ Τροφίμοφ. Ἡ Ἄννια πλησιάζει τὴν μητέρα
τῆς καὶ στέκεται μπροστὰ τῆς γονατιστή. Ὁ Τροφί-
μοφ στέκεται στὴν εἴσοδο τῆς σάλας.

ΑΝΝΙΑ. — Μαμά!... Μαμά, κλαίεις; Ἀ-
γαπημένη μου, καλή μου, ἀγαθὴ μου μαμά,
ἐγὼ σ' ἀγαπῶ... ἐγὼ σ' εὐλογῶ. Ὁ βυρσινό-
κηπος ἐπουλήθηκε δὲν ὑπάρχει πιά, εἶν ἀλή-
θεια, ἀλήθεια, ἀλλὰ μὴν κλαῖς, μαμά μου, σοῦ
ἔμεινε ἐμπρὸς ἡ ζωὴ, σοῦ ἔμεινε ἡ καλή, ἡ κα-
θάρια σου ψυχὴ!... Πᾶμε μαζί, πᾶμε, ἀγα-
πημένη μου, πᾶμε ἀπ' ἐδῶ!... Θὰ φυτέψωμε
νέον κήπον, λαμπρότερον ἀπ' αὐτόν, θὰ τὸ
ἰδῆς, πᾶμε, καὶ ἡ χαρὰ ἡ ἡσυχία, ἡ βαθεῖα χαρὰ
θὰ κατέβῃ στὴν ψυχὴ σου σὰν ἥλιος ποῦ βασι-
λεύει τὸ βράδυ, καὶ θὰ χαμογελάσῃ τὸ χεῖλι σου
μαμά μου! Πᾶμε, ἀγαπημένη μου! Πᾶμε!...

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ Γ' ΠΡΑΞΕΩΣ

[Ἐκ τοῦ ρωσικοῦ] ΛΓΑΘ. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΟΛΕΜΗ. ΕΞΩΤΙΚΑ — ΑΠΟΣΤ.
ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΥ. Ο ΔΡΟΜΟΣ ΦΕΡΝΕΙ — ΚΩΝ-
ΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ι. ΒΑΡΝΑΛΗ. ΚΗΡΘΟΡΕΣ —
ΓΙΑΝΝΗ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗ. ΕΥΡΙΠΙΔΗ ΜΗΛΕΙΑ
— ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΣΣΑΓΛΗ. ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ
ΤΡΩΙΑΔΕΣ.

Πόσοι στίχοι αὐτὸν τὸν χρόνον! Τὸ 1905
ἀπὸ τὰς πρώτας τοῦ ἡμέρας, ἂν τοῦ προσ-
θῶμεν καὶ τὰς παραμονάς του, προμηνύεται
ἓνα ἔτος ποιητικόν. Τὰ ἐλξεβριανὰ στοιχεῖα, τὰ
πολύχρωμα ἐξώφυλλα, τὰ διαφανῆ καλύμματα
καὶ ἡ χρωματιστὴ μελάνη, θριαμβεύουν. Ζήτω
ἡ Ποίησις!

Ὁ κ. Ἰωάννης Πολέμης, ὁ περιπαθὴς τρα-
γουδιστὴς τῆς ἀγάπης, μᾶς ἐξαφνίζει μετὰ μιάν
μαλλιαρὴν, ἐκστατικὴν καὶ ἀγρίαν Μέδου-
σαν, εἰς τὸ ἐξώφυλλον του, ἱκανὴν νὰ φέρῃ
ὑστερισμοὺς εἰς ὅλας τὰς περιπαθεῖς ἀναγνώ-
στριάς του, καὶ μετὰ μιάν ἀφιέρωσιν πρὸς τὸν
ἀγαπητόν του κ. Δ. Πετροκόκκινον, συνεργά-
την διακεκριμένον τοῦ «Νουμᾶ» καὶ συγγρα-
φέα ἀπολογιῶν ψυχαραϊῶν, πρὸς τὸν ὁποῖον
ἔχομεν τελευταίως ἀθρόας ἀφιερώσεις τοῦ κ.
Ψυχάρη, τοῦ Ἐρμονα, τοῦ Παλαμᾶ καὶ ὄλων
τῶν ἀνθρώπων τοὺς ὁποῖους ὑποθέτω ὅτι δὲν
ἀνέχεται πολὺ ἡ αἰσθητικὴ τοῦ κ. Πολέμη. Ὅλ'
αὐτὰ εἶνε ἀσήμαντα βεβαίως, ἱκανὰ ὅμως νὰ
ἐμβάλουν εἰς ἀνησυχίας τὸ κοινὸν τοῦ ποιη-
τοῦ τῶν «Ἐξωτικῶν».

Διότι ὁ κ. Πολέμης ἔχει τὸ κοινόν του, ὅσον
ἓνας ποιητὴς εἴμπορεῖ νὰ ἔχῃ τὸ κοινόν του
εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ τὸ κοινόν τοῦ κ. Πολέμη
εἶνε ὠρισμένως μεγαλείτερον, πλατύτερον, ἀφθο-
νότερον ἀπὸ τὸ κοινόν τοῦ Παλαμᾶ, τοῦ Πορ-
φύρα, τοῦ Γρυπάρη. Πράγμα ὅχι ἀξιοκατα-
φρόνητον. Ὁ κ. Πολέμης τώρα μετὰ τὰ τελευ-
ταῖα του ποιήματα ἐμφανίζεται ὀλίγον ἀπει-
λητικὸς διὰ τὴν δόξαν, τὴν μετρίαν καὶ τὴν
πτωχικὴν τῶν ἄλλων, προσπαθεῖ νὰ καταπα-
τήσῃ τὰ οἰκόπεδά των καὶ ἡ ἀπληστία του φο-
βοῦμαι μήπως τοῦ ἐλαττώσῃ τὴν ἐπιρροήν του
εἰς τὸ κόμμα του, χωρὶς νὰ τοῦ προσθέσῃ
πολλὰ κεφάλαια ἀπὸ τὴν ἰσχυρὴν δημοτικότη-
τάν ἄλλων.

Σᾶς βεβαιῶνω ὅτι δὲν ἀστειεύομαι καθόλου,

οὔτε εἶμαι προκατειλημμένος ἀπὸ τὸ ἐξώφυλλον
καὶ τὴν ἀφιέρωσιν, ἐξ ἐναντίας μάλιστα εἶμαι
συγκεκινημένος ἀπὸ τὸν ποιητικὸν ἐπίλογον τοῦ
βιβλίου αὐτοῦ, ἓνα ἐπίλογον ἀποτεϊνόμενον
πρὸς τὰ «ὄμορφα χεῖλη, γλυκογέλαστα» καὶ
πρὸς τὰ «μάτια τὰ καλόγνωμα», ἀπὸ τὰ ὁποῖα
ὁ ποιητὴς ζητεῖ τὸ ἀντίδοτον διὰ τὸ δηλητή-
ριον τὸ ὁποῖον θὰ στάξουν εἰς τὰ φύλλα τοῦ
βιβλίου του τὰ χεῖλη:

ποῦ τὰ χλώμασε
τοῦ φθόνου τὸ ἄγριο σκουλέκι.

Καὶ θλίβομαι κατάκαρδα ὅτι εἰς αὐτὴν ἀκρι-
βῶς τὴν στιγμὴν ὁ ποιητὴς κάμνει ἀπιστίας
πρὸς τὰ «καλόγνωμα μάτια», τὰ ὁποῖα ἐπότι-
σαν ἕως τώρα τοὺς στίχους του μετὰ τὰ δάκρυά
των, προσπαθῶν νὰ νταλλάξῃ τὸ ποτήρι, ὅπου
ἔπινεν ἕως τώρα, μετὰ τὸ κρανίον τοῦ Κρού-
μου.

Διότι ὠρισμένως τὸ περιπαθὲς κοινόν τοῦ κ.
Πολέμη θὰ εὐρεθῇ στενοχωρημένον μέσα εἰς
τοὺς πετροπελεκητάδες, τοὺς ρηγάδες καὶ τῆς
ρήγισης, τοὺς διπλομάγιστρος, τοὺς καστρο-
πολεμίτες, τῆς βέργης, τῆς πυκνομάλλης ταβε-
νοπούλες — ποῖα Ἀρσακιδᾶς θανεχθῇ τὴν κό-
ρην τοῦ ταβερνάρη εἰς ἓνα ποίημα τοῦ κ. Πο-
λέμη! — καὶ μέσα εἰς ὅλα τὰ ἄγρια καὶ συννε-
φιασμένα μέρη ὅπου τοὺς ὁδηγεῖ ὁ ποιητὴς
μεταξὺ αἱμάτων καὶ σκιῶν. Ἐνῶ πάλιν τὸ ἄλλο
κοινόν, τὸ σκληροτράχηλον καὶ πεπωρωμένον,
φοβοῦμαι ὅτι δὲν θὰ συγκινήθῃ ἀπὸ τὰ δά-
κρυα μετὰ τὰ ὁποῖα ἓνα Βασιλόπουλο ἀντικατέ-
στησε τὸ ἀθάνατο νερὸ τῆς βρύσης διὰ νᾶνα-
στήσῃ τὴν Πεντάμορφον, πράγμα ἄγνωστον εἰς
τὰ χρονικά τῶν παραμυθιῶν καὶ ἴσως θὰ
ἔχῃ τὴν ἀπλότητα νὰ ἐρωτᾷ διατί νὰ στει-
ρεύσῃ ἡ βρύση εἰς τὴν κρισιμωτέραν στιγμὴν.
Ἴσως οἱ ἴδιοι σκληροτράχηλοι καὶ πεπωρωμέ-
νοι δὲν θὰ λυπηθοῦν καθόλου τὸ μαστορό-
πουλο ποῦ ἐγκρεμίσθηκε ἀπὸ τῆς σκαλωσιῆς
καὶ δὲν θὰ ἐννοοῦν διατί νὰ ἐνοχλῇ μετὰ τὸν
φθόνον του τοὺς ἐρωτικούς ὑπνους ἐνὸς Ρήγα,
ὁ ὁποῖος δὲν ἐνέχεται καθόλου εἰς τὸν θάνατόν
του, φωνάζων ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς:

Ἐσὺ φιλεῖς τὴ ρήγισσα
Καὶ ἐγὼ φιλῶ τὸ χῶμα,

πρώτος νεκρός ποῦ φιλεῖ χωρὶς χεῖλη καὶ μά-
λιστα τὸ χῶμα ποῦ τὸν ἔφαγε.

Ἄν τὰ εἶχε τοῦλάχιστον μὲ τὸν ἀρχιτέκτονα,
κανεῖς δὲν θὰ ἔλεγε τίποτε. Οἱ ἴδιοι σκληρο-
τράχηλοι θὰ δυσκολευθοῦν ἀκόμη νὰ ἐννοή-
σουν πῶς ἡ λύπη, μὲ τὰχνὰ δάκτυλά της εἴμπο-
ρεῖ νὰ πλέκη κορῶνες ἀπὸ . . . δάκρυα («Θεο-
φανῶ») καὶ πρὸς τί ἐχρειάζετο ἡ κατάρρα τῆς
Μοίρας διὰ νὰ πνιγοῦν δύο ἐρωτευμένοι, ποῦ
ριψοκινδυνεύουν νὰ φιληθοῦν ὁ ἓνας ἀπὸ τὴν
μίαν ἄκρην τοῦ ποταμοῦ καὶ ἄλλος ἀπὸ τὴν ἄλ-
λην, («Τὸ φιλὶ τῆς Μοίρας») καὶ θάπορῇσουν
μὲ τὴν ἀφέλειαν τοῦ Χρυσομάλλου, ὁ ὁποῖος ἐνῶ
εὐρίσκει τὸν ξένον εἰς τὸ κρεβάτι τῆς Χρυσο-
μάλλως, βεβαιώνοντα τὴν ἄπιστον ὅτι ὁ ἔρως
τὴν ἐξωγράφισε πιστὰ «μὲς στῆς καρδιάς του
τὰ βάρη», ἔχει τὴν ἀνατομικὴν ὑπομονὴν νὰπο-
σπάσῃ τὴν καρδίαν τοῦ παρεϊσάκτου, διὰ νὰ
πεῖσῃ τὴν Χρυσομάλλω ὅτι ἡ ζωγραφιὰ της
δὲν εὐρίσκεται ἐκεῖ μέσα.

Νά, Χρυσομάλλω, ποῦ πίστευες
Δὲς τὴν καρδιά του καὶ κοῦνε
Ψάξε ὅσο θέλεις στὰ βάρη της —
Ἡ ζωγραφιὰ σου δὲν εἶνε.

πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἔκαμνε οὔτε ἡ ὑπο-
μονητικὴ εἰρωνεία τοῦ κυρίου Βερξερὲ τοῦ
Ἀνατόλ Φράνς, ἀπὸ φόβον μήπως ἡ ἄπιστος
ἔβλεπεν εἰς τὸ αἵματωμένον σπλάχνον, ὅτι
δὲν ἔβλεπαν τὰ μάτια τοῦ ἀπατηθέντος συ-
ζύγου. Αὐτὰς καὶ ἄλλας ἀπορίας θὰ εἶχαν οἱ
πεπρωμένοι καὶ οἱ σκληροτράχηλοι.

Καὶ εἶνε λυπηρὸν ὅτι ἐνῶ ὁ κ. Πολέμης
γράφει ὠραίους καὶ ἁρμονικοὺς στίχους καὶ
παῖζει τὸ ὄργανον τῆς ρίμας μὲ εὐχέριαν καὶ
χάριν, καὶ ὁμιλεῖ τόσον καλὰ τὴν γλῶσσαν τῆς
ποιήσεως καὶ τοῦ αἰσθηματος, κινδυνεύει νὰ
χάσῃ ὅτι ἀπέκτησεν ἕως τώρα μὲ τὸ τρα-
γοῦδι του, καταδιώκων μίαν ἀχάριστον νόταν.
Ὁ κ. Πολέμης ἴσως δὲν τὸ ἐννοεῖ ὁ ἴδιος
καὶ εἶμαι πεπεισμένος ὅτι εἶνε ἀθῶος πάσης
ἀγυρτείας ποιητικῆς. Εἶνε ὅμως πρᾶγμα ποῦ
συμβαίνει κάποτε. Εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν αἰω-
ροῦνται μερικὰ στοιχεῖα ποιητικά, εἰκόνες, ἡ-
χοι, ὁράματα, λέξεις, ἰνδάλματα, κυμαίνονται
κάποια μοτίβα νέα καὶ ἐλκυστικά. Δὲν ἀρκεῖ
νὰπλώσῃ κανεὶς τὰ χέρια του διὰ νὰ τὰ πιάσῃ.
Καὶ ἂν τὰ πιάσῃ πάλιν δὲν ἀρκεῖ, ἐὰν δὲν
μετουσιωθοῦν εἰς τὴν ψυχὴν του, νὰ δημιουργ-
γήσῃ μὲ αὐτὰ μίαν ἀληθινὴν συγκίνησιν. Κάτι
παρόμοιον συμβαίνει ὑποθέτω μὲ τὸν κ. Πο-
λέμην. Τὰ στοιχεῖα τῆς ὠραιότητος εἶνε ἄ-

φθονα χυμένα εἰς τὸ ἔργον του, τὰ βλέπει
κανεῖς, τὰ αἰσθάνεται καὶ τὰ ψηλαφεῖ. Εἶνε αἱ
χεῖρες τοῦ Ἰσαῦ, ναί, ἀλλ' ἡ φωνὴ εἶνε τοῦ
Ἰακώβ.

Καὶ ὁ Ἰακώβ δὲν εἶχε καμμίαν ἀνάγκην
νὰ ὑποδυθῇ τὸν Ἰσαῦ. Ὁ κ. Πολέμης δὲν ἦτο
καμμία ἀνάγκη νὰρνηθῇ τὸν κ. Πολέμην. Οἱ
παλαιοὶ του γνώριμοι ἄς μὴ ἀπελπισθοῦν ἐν
τούτοις. Μέσα εἰς τὰ «Ἐξωτικά», ποῦ τοῦ ὑ-
πηγόρευσαν μίαν νύκτα τὰ *Ξωτικά* ποῦ ἤλ-
θαν νὰ χορεύσουν εἰς τὴν αὐλήν του, ὁ κ. Πο-
λέμης δὲν λησμονεῖ καὶ τὸ ἰδικόν του τρα-
γοῦδι. Τὸ ἐπανευρίσκω κ' ἐγὼ μὲ κάποιαν
εὐχαρίστησιν καὶ τραγουδῶ μαζί μὲ τὸν ποιη-
τὴν τὸ *Κυπαρίσσι*, τὴν *Σερενάτα*, τῆς *Σκιᾶς*,
τὸ *Διπλοτάγουνδο*, τὸ *Παραμῦθι*. Γίνομαι δε-
καοκτὼ ἐτῶν, περῶν κάτω ἀπὸ ἓνα κλειστὸ
παράθυρο, ἀναστενάζω καὶ λησμονῶ τοὺς πε-
τρεπελεκητάδες, τοὺς διπλομάγιστρος καὶ τὸ
κρανίον τοῦ Κρούμου.

«Ὁ Δρόμος ποῦ φέρνει»
Ὁ φίλος μου κ. Ν. Λάσκαρης εἶνε ἀδιόρθω-
τος. Ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον: Ἀπόστολος Μελα-
χεινός, ὑπὸ τὸ ὁποῖον κρύπτεται ὅπως μ' ἐ-
βεβαίωσαν ὁ εὐφυὴς κωμωδιογράφος, ἐνθυ-
μήθη πάλιν τὰς παλαιάς του παρωδίας τῆς
«Μιράντας» καὶ τῶν «Κοκκάλων τοῦ Δόμι-
νου» καὶ ἀπεφάσισε νὰ μᾶς δώσῃ ἓνα τόμον
ὁλόκληρον τώρα. Δὲν ριψοκινδυνεύω καμμίαν
κρίσιν. Οἱ ἀναγνῶσται τῶν «Παναθηναίων» ἄς
ἀπολαύσουν μόνοι των ὀλίγα ἀποσπάσματα:

... Τάγερὶ τὸ δέρνει
σάμπως
ὁ κάμπος
μιὰ ράπη. —
— Εἶμαι ἡ Ἀγάπη.
— Ἡ Ἀγάπη, ἡ Ἀγάπη
᾿Ωμιμένα, ἡ κόρη τοῦ Ἀγάπη

Καὶ ἄλλο:

Ὡς τηρογνάλια
καὶ χορχάλια
μὲ καθάρια
λυχνιάρια.

Καὶ ἄλλο:

Μὲς τὸ μεσημέρι
γύρω σὲ πανέρι
πῶχει ζάρφια
μοσχοκάρφια

Τραγοῦδια ἐρωτικά μὲ τὸ φεγγάρι
Γράφει ἀπάνω στὰ μάρμαρα τῶν τάφων.

Σὰν κλεφτοφάναρο ἀπ' τὰ βάθια
θαμπὰ ἡ σελήνη ξάφνου ἀνάφτει
καὶ μοναχὰ ἄστρα εἶνε τὰ μάτια
μῆς μαύρης γάτας πὰ στὸ φράχτη.

Τάποσπάσματα αὐτά, τὰ κολοβωμένα, εἶνε
ὀρισμένως στίχοι ποιητοῦ. Μεταξὺ ὅμως τῶν
στίχων αὐτῶν ὑπάρχουν ἄλλοι ὅπως οἱ ἑξῆς:

Κ' ἐνῶ τοῦ σπᾶνε οἱ κόρδες τῶν κορτάφων

Νὰ θάβεται στὴν ἀρετὴ σου
Νεκρὸς τῆς σάρκας μου ὁ βυθός.

Λησμονῶ τοὺς δευτέρους καὶ ὄσους τοὺς ὁ-
μοιάζουν καὶ χαιρετῶ μὲ συμπάθειαν τὸν ποιη-
τὴν τῶν πρώτων. Εἶνε τόσον νέος καὶ ἡ νεό-
της εἶνε μία ὑπόσχεσις.

Ἐχαιρέτισα τελευταίως ἀπὸ τὴν στήλην αὐ-
τήν, ὡς ἓνα σύμπτωμα ζωῆς καὶ ἀφυπνίσσεως,
διὰ τὴν νέαν μας φιλολογίαν καὶ γλῶσσαν, τὴν
γενναίαν στροφὴν τῶν ἡμερῶν μας πρὸς τοὺς
Ἑλληνας κλασικοὺς. Μετὰ τὰς ψυχρὰς καὶ μο-
μιώδεις ἀποδόσεις τῶν ἀρχαίων τραγικῶν, τὰς
ὁποίας μᾶς ἔδωκε τὸ παρελθόν, αἱ ποιητικαὶ
μεταφράσεις τῶν νέων ποιητῶν εἰς τὴν γλῶσ-
σαν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ποιήσεως, ὑπῆρξεν ἓνα
ἀπὸ τὰ ὠραιότερα φαινόμενα τῆς νέας μας φι-
λολογικῆς ζωῆς. Ἐχω τώρα ἐμπρός μου κατὰ
σύμπτωσιν δύο τραγωδίας τοῦ Εὐριπίδου, ἐμ-
φανισθεῖσας σχεδὸν ταυτοχρόνως καὶ ἀνηκού-
σας εἰς τὰς δύο σχολάς, τὰς «Τρωιάδας» καὶ
τὴν «Μήδειαν». Τὴν πρώτην μετέφρασεν ὁ κ.
Ἀλέξανδρος Κάσδαγλης, ὁ μεταφραστὴς τοῦ
«Ἀπολεσθέντος Παραδείσου», ἄνθρωπος πο-
λυμαθὴς, συγγραφεὺς διαφόρων μελετῶν, ἑλλη-
νομαθὴς καὶ φιλόπονος. Τὴν δευτέραν μετέ-
φρασεν ἓνας ποιητὴς, ὁ κ. Γιάννης Περγιαλί-
της, γνωστὸς ἀπὸ τὰ «Τραγοῦδια τῆς Ἀκρο-
γιαλίας» μὲ τὰ ὁποία μᾶς στέλλει, ἀπὸ καιροῦ
εἰς καιρόν, ὠραίας θαλασσινὰς πνοὰς ἀπὸ ἓνα
δροσολουσμένον ἀκρογιάλι τοῦ Σαρωνικοῦ. Ἡ
πρώτη μετάφρασις, μελετημένη ἴσως, εὐσυνεί-
δητος, προῖον ἐργασίας ἐπιμόνου καὶ κοπιasti-
κῆς, εἶνε μία παραλλαγή τοῦ ἀρχαίου κειμένου,
τὴν ὁποίαν ἐννοῶ ὅσον καὶ τὸ πρωτότυπον,
καὶ αἰσθάνομαι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸ πρωτότυ-
πον, χωρὶς νὰ εἴμπορῶ νὰ καταλάβω τὴν ἀνάγ-

κ' ἀπὸ κεχλιμπάρια
φυλαχτάρια
καὶ ψηφίδια
ἀπὸ κοχλίδια
σὲ κανίσκι
ποῦ ἴσκιον
πέφτουν μόνη
τῶν φιδιώνε.
Τὰ χασχάσια
ὡς πεμπὰ τάσια
πίνουν ὕπνο
δεῖπνο.

Καὶ οὕτω καθέξῃς Εἶνε ἀκόμη τριάντα σελί-
δες. Λυποῦμαι ὅτι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ τὰς
ἀντιγράψω. Καὶ ὅμως μέσα εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν
παρωδίαν κάποια ἀκτὶς ποιήσεως γλυστρᾷ,
χωρὶς νὰ τὸ μαντεύῃ ὁ κ. Λάσκαρης.

Χρόνια καὶ χρόνια
Τὰ μάτια μου σὲ κλαῖνε
Ἡλιε σβυσμένε . .

Νὰ καὶ ἓνας δρόμος ποῦ δὲν φέρνει εἰς . . . τὸ
φρενοκομεῖον.

Ἀπὸ τὸν χορὸν τῶν νέων ποιητῶν, ποῦ ἀξί-
ζει νὰ προσέξῃ κανεὶς, ὁ κ. Κ. Ἰάκωναλις μᾶς
φέρει τῆς «Κηρήθρες» του. Τὸ ἔσμα του εἶνε
ἀκόμη ἀβέβαιον, ἀνίσον, κυμαινόμενον μεταξὺ
μιμήσεων ἀπροσδιορίστων, ἐνθυμίζον κάπου
ὡχρῶς τοὺς «Ἰάμβους καὶ Ἀναπαίστους» τοῦ
Παλαμά, κάπου κατὰ ἄλλο. Ἡ προσωπικότης
τοῦ νέου ποιητοῦ κρύπτεται ἀκόμη ὑπὸ μίαν
προσωπίδα μιμήσεως, ἀπὸ τὰ ἄκρα τῆς ὁποίας
διαφαίνεται πότε-πότε μιὰ φυσιογνωμία αἰ-
σθηματικῆς τῆς ὁποίας περιμένει κανεὶς εὐχα-
ρίστως τὴν ἀποκάλυψιν. Ὁ νέος ποιητὴς, εἰς
τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἐχάρισε μίαν ψυχὴν εὐαί-
σθητον πρὸς τὰς ὠραιότητας τοῦ κόσμου, ὅπου
δὲν ζητεῖ μὲ κόπον τὰ ὑπερτέραν — μία πτω-
χαλοζονεῖα πολλῶν ἀπὸ τοὺς νέους — καὶ ὅπου
δὲν θηρεύει μίαν μουσικὴν ὑποβολήν, τὴν ὁ-
ποίαν δὲν κατορθώνει, μᾶς δίδει στίχους ἀνα-
πνέοντας μίαν ὠραίαν ζωὴν:

Κ' ἔνα ἐκκλησάκι ἀντίπερα — τοῦ Ἀπορίλη
Ὁ ξανθὸς ὄργασμος τὸ σφιχτοδένει —
Θαμπὰ τὸ Θεὸ τηράει μὲ τὸ κανδύλι.
Μὰ δῶθε στὸ δαφνόσωρο μὲ βία
Νά! ὁ ἥσκιος τοῦ ποδιοῦ Βακχίδος σβύνει.

κην τοῦ νὰ θραυσθῇ ἡ ἀρχαία μίτρα, χωρὶς τὸ ἔργον νὰ χυθῇ εἰς μίαν ἄλλην. Ἡ δευτέρα δὲν ἤξεύρω τί εἶνε. Εἶνε ὅμως μία μετάφρασις καὶ εἶνε μία τραγωδία, ποῦ μὲ συγκινεῖ καὶ τὴν αἰσθάνομαι. Ἡ καλλιτέρα κρίσις εἶνε ἡ ἀντιπαράθεσις ὀλίγων στίχων ἀπὸ τὴν μίαν καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην. Καθένας εἰμπορεῖ νὰ διαστείλῃ μόνος του, ὅχι μόνον τὸ ἔργον ἐνὸς μεταφραστοῦ ἀπὸ τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ τὴν μίαν σχολὴν ἀπὸ τὴν ἄλλην, τὴν μίαν παράδοσιν ἀπὸ τὴν ἄλλην, τὴν μίαν ἰδέαν ἀπὸ τὴν ἄλλην.

Παίονω τυχαίως ὀλίγους στίχους ἀπὸ τὰς «Τρωϊάδας»:

«Οὐ ἐξ οὗ τὴν χώραν ταύτην τῶν Φρυγῶν
Ὀρθοῖς κανόνιν δ' τε Φοῖβος καὶ ἐγὼ
Διὰ λιθίνων πύργων ἐτειχίσαμεν,
Οὐδέποτε ἀπέστη τῶν ἐμῶν φρενῶν
Ἡ πρὸς τὸ ἄστυ τοῦ Δαρδάνου εὐνοία,
Ὅπερ τοῖς ὅπλοις τῶν Ἀργείων ποιεῖται,
Καπνούμενον, ἡρεμωμένον ὦλετο.

Κάμνω τὸ ἴδιον ἀπὸ τὴν «Μήδειαν».

Παιδάκια μου, ὦ παιδάκια μου! λοιπὸν εὐρέσθῃ
Γιὰ σὰς πατρίδα καὶ τὸ σπῖτι ποῦ τὰ δύο σὰς,
Μονάχη ἐμένα ἀφίνοντας, δυστυχισμένη,
Παντοτεινὰ θὰ μέινετε χωρὶς μητέρα.
Κ' ἐγὼ θὰ φύγω ἀποδιωχμένη σ' ἄλλους τόπους
Πρὶν σὰς χαρῶ καὶ σὰς ἰδῶ εὐτυχισμένα
Νὰ μοῦ μεγαλώσετε καὶ πρὶν νὰ σὰς στολίσω
Γαμπρὸς μὲ τῆς νυφούλες σὰς καὶ πρὶν σὰς
[στρώσω
Τὸ νυφικὸ κρεβάτι σὰς καὶ τῆς λαμπάδες
Τοῦ γάμου σὰς περήφανα κρατήσω

Ἀλήθεια ἡ ἔρμη εἶχα σὲ σὰς πολλὰς ἐλπίδες
Νὰ μὲ γεροκομίσετε καὶ σὰν πεθάνω
Τὰ χέρια σὰς νὰ μὲ στολίσουνε, ὅπως ὅλοι
τὸ ἐπιθυμοῦνε.

Δότε τῆς μητερούλας σὰς, δότε, παιδιά μου,
Τὸ χεράκι τὸ δεξιὸ νὰ φιλήσῃ. Ὡ χέρι
Τρισσαγαπημένο μου, ὦ τρισσαγαπημένες
Ψυχούλες μου καὶ πλασματάκια μου πανόρια
Εἶθε νὰ ζῆτε εὐτυχισμένα — Μὰ ἐκεῖ κάτω —
Γιατὶ ὅλα ἀπάνω ἐδῶ ὁ πατέρας σὰς τὰ πῆρε.
Ὡ εἰσεῖς γλυκὲς μου ἀγκάλες, τρυφερά μου χάδια
Κι' ἀναπνοὲς γλυκύτατες τῶν παιδιῶν μου,
Ἐμπᾶτε, ἐμπᾶτε μέσα...

Νομίζω ὅτι δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ προσθέσω ἐγὼ τίποτε. Ἀπὸ τὴν πρώτην μετάφρασιν — καὶ αὐτὸ εἶνε εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τῆς — ἐπῆρα

ἀκριβῶς, κατὰ τύχην, στίχους, ὅπου ἡ ψυχρότης τῆς γλώσσης νὰ μὴν εἶνε καὶ τόσον καταφανής, ἀφίνω δὲ ἀπλῶς τὸν ἀναγνώστην νὰ φαντασθῇ τὸν σπαρτακτικὸν θοῆνον τῆς Μηδείας, μὲ τὴν γλῶσσαν ποῦ ὁμιλεῖ ὁ Ποσειδῶν εἰς τοὺς στίχους τῶν «Τρωϊάδων».

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

ΒΑΣΙΔΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ: Ο ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ
ΦΩΚΑΣ, δράμα εἰς πράξεις πέντε, ὑπὸ Δ. Ν.
ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ.

Ο κ. Βερναρδάκης θεωρεῖται ὁ κορυφαῖος τῶν ἐλλήνων δραματικῶν. Μὲ τὰς ἐπικρατούσας παρ' ἡμῖν ἀντιλήψεις περὶ τέχνης, φιλολογίας, ποιήσεως, δράματος, γλώσσης κλπ. ὁμολογῶ κ' ἐγὼ προθυμότερα ὅτι ἄλλος ἀπὸ τὸν ποιητὴν τῆς «Φαύστας» δὲν εἶνε. Αὐτὸς ἔγραψεν ἕως τώρα τὰ τελειότερα καὶ δι' νωτῶτερα ὑποδείγματα τοῦ εἵδους. Ὁ κ. Κλέων Ραγκαβῆς, ὁ μόνος ἴσως ἄξιος λόγου ἀντίπαλός του, εἶνε ὀλιγώτερον εὐγλωττος καί, ἂν θέλετε, ὀλιγώτερον θεατρικός. Οἱ νεώτεροι μιμηταί, ὑστεροῦντες πρὸς τοῖς ἄλλοις κατὰ τὴν γλωσσικὴν καὶ ἱστορικὴν σοφίαν, ἐδείχθησαν πολὺ κατώτεροι καὶ ἀπὸ τὸν ποιητὴν τῆς «Θεοδώρας». Ἀναντιρρήτως λοιπὸν ὁ κ. Βερναρδάκης κρατεῖ ἐφ' ὅλων τὰ σκῆπτρα. Μόνον οἱ ἔχοντες διαφορετικὰς ἀντιλήψεις ἀπὸ ἐκείνας ποῦ εἰμποροῦν νὰ ὀνομασθοῦν καὶ προλήψεις, εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐννοοῦν ὅτι τὰ σκῆπτρα αὐτὰ δὲν ἀντιπροσωπεύουν πραγματικὴν κ' αἰωνίαν ἰσχύϊν εἰς τῆς τέχνης τὰ βασίλεια. Ἀδιάφορον! Τὸν κ. Βερναρδάκην δὲν θὰ κρίνωμεν σήμερον μὲ τὰς νέας ιδέας καὶ μὲ τὰς νέας ἀντιλήψεις. Θὰ ἦτο τόλμη, ἴσως θὰ ἦτο καὶ ἀδικία διὰ τὸν γηραιὸν «ἐρημίτην» τῆς Μιτυλήνης. Θὰ τὸν κρίνωμεν μόνον σχετικῶς μὲ τὸν κύκλον του, μὲ τὸν κόσμον του, μὲ τὴν ἐποχὴν του, μὲ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐπιτέλους.

Εἰς τὴν παράστασιν τοῦ «Νικηφόρου Φωκά», μεταξὺ τῶν νέων εἰς τοὺς ὁποίους ὁ δασκαλισμὸς ἔχει μεταδώσῃ ιδέας γεροντικὰς, εἶδα καὶ πολλὰ γερόντια ἔξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα, τώρα τὸν χειμῶνα μάλιστα, σπανιώτατα φαίνονται εἰς τὸ θέατρον. Ἦκουσαν ὅτι παίζεται ἔργον τοῦ Βερναρδάκη, ἄφησαν τὴν θερμάστραν των, τὴν ἡσυχίαν των, τὸν ὕπνον των, κ' ἔτρεξαν νὰ ἰδοῦν καὶ νὰ θαυμάσουν, μὲ κίνδυνον θανατηφόρου κρυολογήματος. Ἐβηχαν, ἐδάκρυζαν, ἐ-

χαμογελοῦσαν ἀπὸ εὐχαρίστησιν, ἔνευαν πρὸς ἀλλήλους ἐνθουσιασμένοι κ' ἐχειροκροτοῦσαν τὰς ὀραίας καὶ σπανίας λέξεις, ὅσας ἔπερνε τὸ αὐτί των, ὀπλισμένον κουραστικῶς κ' ἐπιμόνως μὲ τὸ κέρας τῆς παλάμης. Ἀλλὰ προπάντων ἔβηχαν. Λοιπὸν σὰς βεβαιῶ, ὅτι τὸ θέαμα ἦτο συγκινητικώτατον! Θὰ ἦμουν ὁ σκληρότερος τῶν ἀνθρώπων ἂν ἔλεγα εἰς τοὺς ἀγαθοὺς αὐτοὺς γέροντας, καθὼς καὶ εἰς τοὺς γεροντο νέους: «Κύριοί μου, ἔχουν γραφῇ θεατρικὰ ἔργα ἀπὸ Ἑλλήνας, γεννηθέντας μετὰ τὸ σωτήριον ἔτος 1800, ποῦ ἐμπρὸς των ὁ Νικηφόρος Φωκάς δὲν πιάνει χαρτοσιᾶ.» Πολλοὶ ἡμποροῦσαν νὰ πᾶθουν ἀποπληξίαν. Ἐνῶ ἂν τοὺς εἴπω: «Σεβαστοί μου γέροντες καὶ γεροντο νέοι, ὁ Νικηφόρος Φωκάς εἶνε μὲν ἔργον θαυμασίον, ὑπέροχον, ἄξιον ὅλων τῶν ἐνθουσιασμῶν σας, ἀλλὰ μοῦ φαίνεται κατώτερον ἀπὸ ἄλλα ἔργα τοῦ ἰδίου Βερναρδάκη, καὶ ὀρισμένως ἀπὸ τὴν «Φαύσταν», — ἔ, αὐτὸ κάτι πᾶει κ' ἔρχεται! Θὰ ἐκπλαγοῦν, ἀλλὰ δὲν θὰ μὲ πᾶρουν καὶ διὰ τρελόν. Καὶ ἐπιτέλους, ποῖος εἰ-
ξεύρει! εἰμπορεῖ καὶ νὰ συμφωνήσουν.

Βλέπετε λοιπόν, ὅτι θὰ ὁμιλήσω διὰ τὸν «Νικηφόρον Φωκᾶν» ἀπαράλλακτα ὡς ἂν ἦ-
μουν κ' ἐγὼ ἐν ἀπὸ αὐτὰ τὰ γερόντια.

Ἐνα δράμα βυζαντινόν. Ἐνα κομμάτι τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας βαλμένον εἰς σκηνάς, δραματοποιημένον. Ἀν ἐθυμοῦμαι καλὰ, ὁ Παπαρηγόπουλος, διηγούμενος τὰ κατὰ τὴν συνωμοσίαν τῆς Θεοφανοῦς καὶ τὴν δολοφονίαν τοῦ Νικηφόρου, ἐπιλέγει ὅτι ἡ ὑπόθεσις εἶνε ἀξία δράματος. Τὴν ἔμμεσον συμβουλὴν τοῦ ἱστορικοῦ ἠκολούθησεν ὁ δραματικὸς ποιητής. Ὑπόθεσιν νὰ σὰς διηγηθῶ μὴ ζητήτε. Εἶνε αὕτη ἡ ἱστορία, μὲ ὀλίγας παραλλαγὰς καὶ μὲ πολλοὺς μονολόγους. Τὸ ἔργον τοῦ δραματικοῦ περιωρίσθη κυρίως εἰς τὴν ἐπινόησιν σκηνικῶν, καὶ εἰς αὐτὸ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὁ κ. Βερναρδάκης, κατὰ τὴν συνήθειάν του, ἐπέτυχε, συσσωρεύσας πρώτης τάξεως κόλπα. Ὁ μοναχὸς Ἀθανάσιος, ἡ Ἀγάθη, ὁ Ἀθως, ἡ προφητεία περὶ τοῦ Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου, ἡ νυκτερινὴ σκηνὴ τῆς δολοφονίας, ἡ κηδεία τοῦ βασιλέως, — ἰδοὺ ὀλίγα ἐκ τῶν πολλῶν. Τὸ μόνον δυσάρεστον εἶνε ὅτι τὸ ἔργον δὲν ἀναπτύσσει τὸ δραματικὸν ἐνδιαφέρον, δὲν προκαλεῖ τὴν ἀγωνιάδην περιέργειαν τοῦ ἀκροατοῦ, ὅπως ἡ «Φαύστα» καὶ ἡ «Μερόπη». Λείπει ὁ μῦθος, ἡ καλλιτέρα λείπει ἡ πλοκή. Αἱ σκηναὶ διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην μὲ τὴν ἀπλότητα ἀφηγήσεως, μὲ τὴν ἡρεμίαν

ἱστορικῆς διδασκαλίας, εἰς ὕψος μᾶλλον ἱστοριογράφου παρά ποιητοῦ. Μονόλογοι, ἀποστροφαί, πολιτικοὶ λόγοι, ὑπενθυμίζοντες κύρια ἄρθρα τοῦ κ. Κανελλίδου, ἀλλὰ γραμμένα ἀπὸ τὸν Βερναρδάκην, ἀφθονοῦν. Ὅσον ὀραῖα καὶ ἂν εἶνε αὐτά, δὲν ἡμποροῦν βέβαια νάντικαταστήσουν ὅ,τι λείπει, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον, ὡς ἔργον θεατρικόν, θὰ εἶνε πάντοτε κατώτερον ἀπὸ ἄλλα τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως.

Ἀλλὰ καὶ εἰς κάτι σπουδαιότερον μοῦ φαίνεται ὅτι ὁ «Νικηφόρος Φωκάς» ὑστερεῖ. Κάποια νεανικὴ πνοή, ἡ ὁποία ἐμψυχώνει προγενέστερα ἔργα, ἐδῶ λείπει καθολοκληρίαν. Ἐπικρατεῖ ἡ ψυχρότης, ὁ γεροντικὸς μαρasmus. Φαίνεται ὅτι τὸ ἔργον τῆς τελείας ἀκμῆς τοῦ Βερναρδάκη εἶνε ἡ «Φαύστα». Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ κάτω ἤρχισεν ἡ παρακμή. Καὶ τὰ συμπτώματα τοῦ μοιραίου καὶ ἀναποφεύκτου κακοῦ, τὸ ὁποῖον δυστυχῶς «οὐκ ἔρχεται μόνον», εἰς τὸν «Νικηφόρον Φωκᾶν» εἶνε καταφανή. Προπάντων εἰς τὰς ἐρωτικὰς σκηνάς. Ποῦ τὰ ἐρωτολογήματα τῆς Φαύστας καὶ τοῦ Κρίσπου! Ἀλλ' ἐν γένει εἰς τὸ ὕψος τῶν διαλόγων καὶ τῶν μονολόγων, τὸ ὁποῖον διετήρησε κ' ἐδυνάμωσε μόνον τὰ ἐλαττώματα τοῦ παλαιοῦ Βερναρδάκη, ὑπάρχει κάποια ἀμυδρά καὶ ἀόριστος ὑπόνοια παραληρηματος. Τὸ ἀντελήφθησαν ἄρᾳ γε τὰ γερόντια τῆς παραστάσεως;

Ὅσον διὰ τοὺς χαρακτῆρας, δὲν ἔχω νὰ παρατηρήσω τίποτε ἔκτακτον. Ὁ κ. Βερναρδάκης ζωντανεῖ τοὺς ἀνθρώπους του κατ' ἴδιον καὶ ἀναλλοίωτον τρόπον. Δὲν εἰμπορῶ νὰ εἴπω καθ'αὐτὸ ὅτι κάμνει νευρόσπαστα. Ὅχι εἰς τὸ βάθος τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ ὑπάρχει κ' ἕνας ποιητής, ἔχων τὴν δύναμιν νὰ δίδῃ ἵχνος τουλάχιστον ζωῆς εἰς τὰ πρόσωπά του. Αὐτὸ θὰ το ἀνομολογοῦσε καὶ ὁ δυσκολώτερος. Ὅπωςδὴποτε ἡ ζωὴ αὐτὴ μένει πάντοτε συνθηματικὴ, ἢ διὰ νὰ εἴπω καλλιτερά, σκεπάζεται καὶ καταπνίγεται ἀπὸ τὰ συνθηματικά. Ἀπὸ ὅλα τὰ πρόσωπα τοῦ πολυπροσώπου αὐτοῦ δράματος, ξεύρετε ποῖον φαίνεται ζωντανότερον; ἕνα δευτερεύον: ὁ Λέων Φωκάς, ὁ κουροπαλάτης. Ἐμπρὸς του, καὶ αὕτη ἡ Ἀγάθη εἶνε κούκλα.

Εἰς τὴν οἰκονομίαν παρετήρησα τὸ ἐξῆς περιεργον. Συνήθως, εἰς τὰ σκηνικὰ ἔργα, ὁ θεατὴς πληροφορεῖται εἴτε διὰ διηγήσεως εἴτε διὰ δράσεως. Ὁ κ. Βερναρδάκης εἰς τὸ ἡμισυ τοῦ «Νικηφόρου Φωκά» μετεχειρίσθη συγχρόνως καὶ τὰ δύο. Εἰς τὴν τετάρτην πράξιν, ἡ

σκηνή εἶνε σκοτεινή. Ἄνθρωποι πηγαينوέ-
χονται ὡς φαντάσματα, ὁμιλοῦν σιγά, καὶ ὅταν
ὁμιλοῦν δυνατὰ ἢ φωνὴ των καταπνίγεται
ἀπὸ τὸν ἄνεμον καὶ τὰς βροντάς. Κάτι γί-
νεται τὸ ὁποῖον ἀμυδρῶς βλέπομεν καὶ ἀμυ-
δρῶς ἔννοοῦμεν ... Ἄλλ' εἰς τὴν πέμπτην
πρᾶξιν, τὰ μανθάνομεν ὅλα. Τὰ πρόσωπα με-
ταβάλλονται εἰς ἀγγέλους, οἱ ὁποῖοι ἀφηγοῦν-
ται τί ἀκριβῶς συνέβη εἰς τὴν προηγούμενην
σκοτεινὴν σκηνήν. Καὶ ἡσυχάζομεν. Πρέπει
νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἡ μέθοδος αὕτη ἀποτελεῖ
μεγάλην πρωτοτυπίαν, τὴν μεγαλειτέραν τοῦ
ἔργου, καὶ ὅτι, ὅσον καὶ ἂν ἀντιστρατεύεται
εἰς τὰ παραδεδεγμένα, ἡ ἐξ αὐτῆς ἐντύπωσις
εἶνε περίεργος καὶ τολμῶ νὰ εἴπω εὐάρεστος.

Ὁ σκηνικός διάκοσμος τέλειος, θαυμάσιος, μαγικός. Καὶ οἱ ἡθοποιοί, ὅλοι ἀνεξαιρέτως, εἰς τὸν ρόλον των καὶ εἰς τὸ στοιχεῖον των. Βεβαίως, ὁ «Νικηφόρος Φωκᾶς» δὲν ἤμπο-
ροῦσε νὰ παιχθῇ ὠραιότερα, ἀρμονικώτερα. Ὁ κ. Οἰκονόμου, ὁ πραγματικὸς διευθυντὴς τοῦ Β. Θεάτρου, εἶνε διὰ τοῦτο ἄξιος θερμοτάτων συγχαρητηρίων.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ἡ «Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις» τὴν ὁποίαν ἐπαυλαμβάνομεν ἀπὸ τοῦ τεύχους αὐτοῦ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐνάργεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς, ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ἐκλύσῃ τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀναγνοστῶν μας.

Ο συνεργάτης μας, ό όποιος ανέλαβε την σύνταξιν αυτής, βαθύς γνώστης τών πολιτικών μας πραγμάτων, θά παρακολουθήσῃ μέ άπορροσπότητητον ουδετερότητα την πολιτικήν πάλην καί θά σχολιάσῃ τās έκδηλώσεις μέ καρίων άξίαν της σημασίας την οποίαν δίδουμε εις την στήλην αυτήν.

Σ. Τ. Δ.

Βουλευταὶ πρωτόβαλτοὶ καὶ βουλευταὶ παλαί-
μαχοι, δροσοστάλακτοι ἀκόμη ἀπὸ τὸ λαϊκὸν
βάπτισμα τῆς 20 Φεβρουαρίου συνέρχονται τὴν
ἐρχομένην Δευτέραν εἰς τὸ γηραιὸν κτίριον τῆς
ὁδοῦ Σταδίου.— Ἡ κυβερνητικὴ πτέρυξ παρου-
σιάζεται πυκνωμένη μὲ πλειονοψηφίαν ἀληθῶς
κραταιάν· ὁ κοινοβουλευτικὸς ὅμως ὀρίζων εἶνε
τόσον αἰθριὸς ὅσον σκιερὸς ὁ κυβερνητικὸς. Ἡμ-
πορεῖ χωρὶς δισταγμὸν νὰ λεχθῇ ὅτι οὐδέποτε
ἐλληνικὴ Κυβέρνησις εὐρέθη ἀντιμέτωπος τόσων
ὑποχρεώσεων καὶ εὐθυνῶν, ὅτι οὐδέποτε πίεσις
πραγμάτων ἐπὶ κυβερνητικοῦ καθεστῶτος ἐξε-
δηλώθη καταθλιπτικωτέρα καὶ οὐδέποτε πρό-
βλημα ἐθνικῆς αὐθυπαρξίας ἐτέθη ὠμότερον.
Ζήτημα ἐσωτερικὸν καὶ ζήτημα ἐξωτερικὸν εἶνε

ἀληθῶς ἐπὶ τάπητος. Τὸ μὲν ἕνεκα τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως τοῦ Κράτους. Τὸ δὲ ἕνεκα τοῦ ἀνισχύρου τῶν συντεταγμένων ἡμῶν δυνάμεων πρὸς ἐπιτέλεισιν ἱερᾶς ὑποχρεώσεως καὶ ἄμυναν ὑψίστων ἐθνικῶν δικαίων.

Τὰ δημόσια οικονομικά διατρέχουν τὴν κρισιμωτάτην περίοδον. Οἱ τελευταῖοι προϋπολογισμοὶ ἀπολήγουν σταθερῶς εἰς ἐλλείμματα. Τὰ ἔσοδα δὲ ἔνεκα τῆς ἀσθενεστάτης αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, τῆς παρατεινομένης γεωργικῆς κρίσεως καὶ τοῦ τελευταίου σταφιδικοῦ νόμου βαίνουνσιν ἐλλαττούμενα μᾶλλον ἢ αὐξανόμενα. Ὑπὸ τὴν πίεσιν τοιαύτης ἀνάγκης τὰ πολιτικά κόμματα ἀπέβλεψαν πρὸς τὰς οικονομίας καὶ ὑπὸ τοιοῦτο πρόγραμμα ἀνήλθεν ἡ Κυβέρνησις Δηλιάννην εἰς τὴν ἀρχήν. Καθ' ἡμᾶς δὲν εἶνε δυνατόν νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα ἀπλῶς δι' οἰκονομῶν καὶ ἔαν μὲ γῶσιν τῶν πραγμάτων καὶ εἰλικρίνειαν κατορθοῦντο αὗται. Ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη ἐπιβάλλει νὰ ἀποβλέψωμεν καὶ εἰς αὐξήσιν τῶν ἐσόδων, ἥτις ὥς ὑπεστηρίχθη δύναται νὰ κατορθωθῇ διὰ δικαιότερας κατανομῆς τῆς φορολογίας ἄνευ αὐξήσεως τοῦ ὅρου αὐτῆς ὥστε νὰ ἐπιβαρυνθοῦν μὲν οἱ πολλοὶ ἀσύδοτοι, ἀνακουφισθοῦν δὲ οἱ ὀλίγοι οἱ ὑπερὸ γκως συνεισφέροντες εἰς τὰ δημόσια βάρη. Δὲν ἔχομεν τὴν αἰσιοδοξίαν νὰ πιστεύωμεν ὅτι αὐστηραὶ οἰκονομίαι θὰ πραγματοποιηθοῦν καὶ νομοθετικαὶ μεταρρυθμίσεις θὰ ψηφισθοῦν ὑπὸ τῆς νέας Βουλῆς ὥστε νὰ συνδυασθῇ εὐφυῶς αὐξήσις τῶν δημοσίων ἐσόδων ἄνευ προσθήκης φόρων ἢ αὐξήσεως τοῦ ὅρου τῶν ἐν ἰσχύει, διὰ δικαιότερας κατανομῆς αὐτῶν καὶ διὰ καλλιτερεύσεως ἐπομένων τῶν συνθηκῶν τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς. Τοιαύτη ἐργασία, ἀνακαινιστικὴ καὶ μεταρρυθμιστικὴ, θὰ ἀπήτει πολιτευτὴν κατὰ πολὺ ὑπέρτερον τοῦ ποιοῦ τῶν πολιτευομένων τῆς νέας Βουλῆς, καθοδηγούμενον ὑπὸ τῶν φώτων καλῶς ὀργανωμένης ὑπηρεσίας. Τοιαύτας ὑποσχέσεις δὲν μᾶς δίδει τὸ κοινοβουλευτικὸν καθεστῶς ἀναμένομεν δὲ μετὰ δυσφορίας τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ἀγῶνος τῶν βουλευτῶν μὲ τὰς σημειώσεις τῶν διορισμῶν καὶ τῆς Κυβερνήσεως, ἀγωνιζομένης διὰ τῶν παροχῶν νὰ συγκρατήσῃ τὴν ἐξουσίαν. Πουθενὰ τοῦ δημοσίου στερεώματος δὲν βλέπομεν νὰ ῥοδίζῃ ἡ αὐγὴ τῆς ἀνακαινίσεως, τὴν ὁποίαν καθιστᾷ ὅλον ἐν ἐπιβλητικῇ τὸ ἀδιέξοδον τοῦ παρόντος.

Καὶ ἐνὼ τοιαύτη εἶνε ἡ ἐσωτερικὴ κατάστασις προστίθεται ὁ ἐξωτερικὸς κίνδυνος, ἡ ἀνάγκη στρατιωτικῆς ὁργανώσεως. Θυσίας διὰ στρατὸν

ἐνῶ δὲν ἐπαρχοῦμεν εἰς τὴν λιτὴν διαίταν, εἰς αὐτὸν τὸν ἐπιούσιον! Καὶ τὰς θυσίας αὐτὰς ἐπήφρισεν ἡ Βουλὴ προτοῦ ἐξευρεθῆ ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ πραγματοποίησις αὐτῶν! Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας τῶν δημοσίων ἡμῶν πραγμάτων δὲν χωρεῖ αἰσιόδοξος σκέψις. Ἀς ἐλπίσωμεν μόνον ὅτι ἡ ζωτικότητα, ἡ ὁποία εἶνε γνώρισμα τῆς φυλῆς θὰ συγκρατήσῃ τὸ Κράτος ἐν τῇ δοκιμασίᾳ καὶ ἡ σύγχρονος γενεὰ θὰ ἐπιζήσῃ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν χεῖρ κυβερνητικὴ κραταῖα θὰ ἀνακαινίσῃ τὸν δημόσιον βίον τοῦ Κράτους προτοῦ φλόγες ἐξωτερικῆς πυρκαϊᾶς ῥίψουν τὸ φῶς τῶν ἀποκαλυπτικῶν ἐπὶ θλιβεραῖς εἰκόνας. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐνσταλαῖζει τὴν γαλήνην εἰς τὴν ψυχὴν μας εἶνε τὸ θέαμα τῆς ἐργαζομένης Κυφέλης. Ὁ λαὸς ἐργάζεται μακρὰν τῶν ἐργατικῶν κρίσεων, ἀνύποπτος τῶν ἀνατρεπτικῶν ἰδεῶν, θετικὸς, φιλόπονος καὶ λιτός. Καὶ εὐρίσκομεν ὅτι εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτὴν τὴν θετικὴν καὶ νοήμονα κεῖνται τὰ ἀσφαλῆ θεμέλια ἐπὶ τῶν ὁποίων ἰσχυρὸς διὰ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς θελήσεως ἀρχιτέκτων θὰ ἰδρῶσιν τὸ ἑλληνικὸν οἰκοδόμημα τοῦ μέλλοντος.

Ἡ ἰαπωνικὴ νίκη παρὰ τὸ Μοῦνκεν διαφό-
 ρως σχολιάζεται ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων τῶν δια-
 φόρων Κρατῶν. Ἐν Βερολίῳ ἡ νίκη ἐγκω-
 μιάσθη ὥς τὸ μεγαλειότερον πολεμικὸν κατόρ-
 θωμα τοῦ αἰῶνος. Αἱ ἐφημερίδες τοῦ Λονδίνου
 ἐλέγχουσαι τὰ ὀγκώδη λάθη τοῦ ρωσικοῦ ἐπι-
 τελείου, ἀναμείνουσι τὴν μεσολαβήσει τῆς Γαλ-
 λίας συνομολόγησιν τῆς Εἰρήνης πρὸς τὴν
 ὁποίαν δέον νὰ ἔχῃ ἐστραμμένα σταθερῶς τὰ
 βλέμματα ἡ Ρωσσία. Ὁ γαλλικὸς τύπος ἀνα-
 γνωρίζει τὴν λαμπρότητα τῆς ἰαπωνικῆς νίκης
 καὶ ἐκφράζεται μετ' ἐπιφυλάξεως διὰ τὸ μέλ-
 λον τὸ ὁποῖον μέγα Κράτος ὥς ἡ Ρωσσία,
 πάντως θὰ ἔχῃ ἱκανὰς ἡθικὰς δυνάμεις ὅπως
 τὸ ἀντιμετωπίσῃ. Καὶ αὐταὶ μὲν εἶνε αἱ ἀπη-
 χήσεις καὶ ἀνεύθυνοι γινῶμαι τῶν ἐκτὸς τῶν
 πραγμάτων, σύμφωνοι μᾶλλον κατὰ τὰς ἐπιθυ-
 μίας ἐκάστου. Ἡ ἐπίσημος Ρωσσία φαίνεται
 ἐπιμένουσα ἀνενδότως εἰς τὴν ἐξακολούθησιν
 τοῦ πολέμου καὶ ἀντικαθίστανται στρατάρχει,
 ἀνασυνιστῶνται ἐπιτελεῖα, ἐξαποστέλλονται στρα-
 τιαί διὰ νέαν ἀνθρωποθυσίαν εἰς τὰς ποτισθεΐ-
 σας ἀνθρωπίνων αἵματος πεδιάδας τῆς Μαν-
 τσουρίας. Πάντα τὰ λοιπὰ εὐρωπαϊκὰ ζητή-
 ματα φαίνονται παραμερισθέντα πρὸ τοῦ φο-
 βεροῦ τούτου δράματος τῆς Πέραν Ἀνατολῆς.
 Καὶ οἱ κίνδυνοι ἐξεγέρσεως ἐν Μακεδονίᾳ δύ-

ναι· να θεωρηθῇ ὅτι ὀριστικῶς ἐματαιώθη-
σαν διὰ τὸ παρόν, παρ' ὅλην τὴν ἀπογοήτευσιν
τὴν ὁποίαν γεννῶσιν αἱ ὑποσχεθεῖσαι, ἀλλὰ
μηδέποτε ἐφαρμοσθεῖσαι μεταρρυθμίσεις.
Οἱ ἐμπρησταὶ ὅμως οἱ ὁποῖοι ἐσκόπουν
να προκαλέσουν τὸ πῦρ εἰς τὰς μακεδονικὰς
φάραγγας περιμένουν ἄγρυπνοι τὴν κατάλλη-
λον ὥραν καὶ χρησιμοποιοῦντες πᾶσαν στιγ-
μὴν σωρεύουν νέον ὕλικόν ἵνα γίνῃ ἐπιβλη-
τικώτερον τὸ πυροτέχνημα.

ΑΓΡΙΠΠΑΣ

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

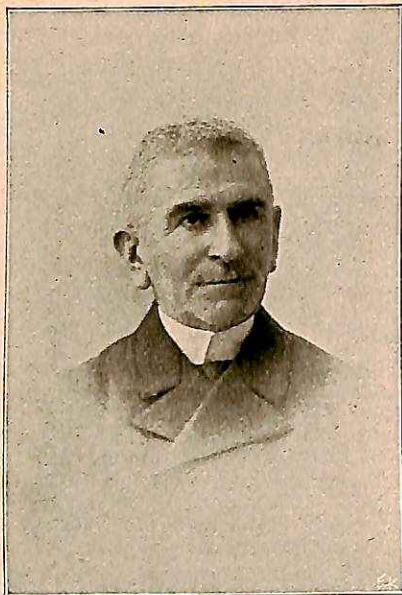
Φωκίων Νέγρης.

Καὶ εἰς αὐτὸ ἀκόμη τοῦ γραψιμῶντος, τετραγώνων. — καὶ γράμματα χωριστά, ἕνα-ἕνα, — πὺλ πληθαίνει τὸ παιδικὸν σχεδόν, βλέπω κατὰ τὴν ἰδίην μου γαφρολογικὴν μέθοδον τὸν ἄνθρωπον τῆς ἐπιστήμης, ἡ ὁποία παρεντίθεται εἰς κάθε συλλαβήν, διὰ τὴν ἀπόδοσιν τὴν λέξιν πλήρη. εὐκρινὴ καὶ καταληπτὴν.

Γνωρίζω, ἢ μᾶλλον θέλω νὰ γνωρίζω, περισσότερον τὸν ἐπιστήμονα παρὰ τὸν πολιτικόν. Ἡ πολιτικὴ δὲν με ἐλκύει διόλου. Ἐγὼ φίλος μου στενὸς γελᾷ διαρκῶς μαζί μου, ἐρωτῶν με ποῖος εἶναι ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος. Αὐτὸ δὲν με ἐμποδίζει νὰ γνωρίζω ὅτι ὁ κ. Νέγγρος ἤχηρε δύο φορές ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ὅτι ἐκρηγύχη ὑπὲρ τῶν οἰκονομικῶν καὶ ὅτι υπέβαλε εἰς τὴν Βουλὴν προϋπολογισμὸν ὁ ὁποῖος ἦτο ἀπὸ τοὺς πλέον οἰκοκυρευτικούς, ἂν καὶ ὁ κ. Νέγγρος δὲν ἀνῆκε εἰς κοινοβουλευτικὴν κυβέρνησιν. Καὶ ἰδού τώρα ὅτι τὸ πρόγραμμά του εἶναι καὶ πρόγραμμα τῆς νέας Κυβερνήσεως.

‘Αλλ’ εἶπα ὅτι δὲν ἀγαπῶ τὴν πολιτικὴν ...
Ὁ ἄλλος Νέγκρης, ὁ μεταλλειολόγος εἰδικώτερον, γε-
νικώτερον ὁ ἐπιστήμων, καὶ αὐτὸ τοῦ ἀρμόξεως πολὺ
καλλίτερα — μὴ παρέχει, εἰς ἐμέ, περισσότερα σημεῖα
παρατηρήσεως. Τὸν ἀκούετε ἔξαφνα μὲ τόσην εὐχα-
ρίστησιν καὶ σὰς ἀναπτύσσει μίαν προσφιλὴν του θεω-
ρίαν, τὴν θεωρίαν τῆς ἀνυψώσεως τοῦ πυθμένος τῆς
Μεσογείου, χωρὶς νὰ τοῦ περνᾷ ἡ ἐλαχίστη ιδέα τῆς
ὑπεροχῆς του, σὰν ἀληθινὸς ἐπιστήμων καὶ μελετη-
τὴς. Εἶναι χαρακτηριστικὸν τὸν σοφῶν, ἡ ἀφέλεια.
Ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος γνωρίζει πολὺ καλὰ τὸν συγ-
γραφεὰ τὸν «Διατράξεον τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς ἐν
Ἑλλάδι». Καὶ εἶναι, ἐκτός τῆς ἐπιστημονικῆς τῆς ἁ-
ΐας, τόσον ἐπαγωγὸς ἡ θεωρία τῶν πέντε κυρίων
στολιδώσεων τῶν ἰσχυρῶν ἐν Ἑλλάδι. Δὲν ἡμποῦν
νὰ χρησιμοποιῶν τὴν ὥραιαν θεωρίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν
οἱ παγετῶνες τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς διὰ τῶν
ρηγμάτων τῶν δύο Ἀτλαντικῶν ἀπεσύσθησαν, καὶ διὰ
τῆς ἐγκατακορημίνσεως τῆς νοτίου Ἀτλαντίδος — πρὸ
10 χιλιάδων ἐτῶν ἡ ἐπιφάνεια τῶν ὑδάτων τῆς Με-
σογείου ἔγινε ἰσοϋψῆς περίπου μὲ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς
νῦν Βορείου Θαλάσσης ἥτοι κατὰ 190 μέτρα ὑψηλό-
τερα ἀπ’ ὅτι εἶναι σήμερον ἡ Μεσόγειος. Δὲν λη-
σμονοῦ τὰς ἀνακουάσεις του ἐπὶ τῶν ἰδίων ζητημά-
των εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Παρισίων, αἱ ὁποῖαι
μᾶς δεικνύουν τὸν γνώστην τῆς γεωλογίας καὶ τῆς
προόδου τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης.

Και βλέπω εδώ, όχι πλέον τὸν ἄλουν ἐπιστήμονα, ὁ ὁποῖος μελετᾷ τὴν φύσιν στιγμὴν πρὸς στιγμὴν καὶ ἐξαγεί συμπεράσματα θετικά, κλεισμένους μέσα εἰς τὸν κύκλον τῶν στενῶς ἐπιστημονικῶν παρατηρήσεων, ἀλλὰ βλέπω τὸν δημιουργὸν ὁ ὁποῖος δὲν γνωρίζει ἐμπόδιον εἰς τὰς μελέτας του, καὶ προχωρεῖ μὲν θάρ-

Φωκίων Νέγρης.

ρος και με πνεύμα· και ανοίγει νέον δρόμον και αποκαλύπτει νέον ορίζοντα με την τόλμην της σκέψεως, ή οποία έρευνά τα πάντα και πουνθενά δεν σταματά. Έάν αυριον έλθη άλλος επιστήμων, θετικώτερος, και με αποδείξεις που δεν επιδέχονται αμφισβήτησιν, καταρρίψη την θεωρίαν του κ. Νέγρη, σάς βεβαιώνω ότι θα αισθανθώ αληθινόν μίσος κατά της νέας θεωρίας, ή οποία θα με φέρη ίσως όπισω όλίγας χιλιάδας έτών και θα μου αφαιρέση μίαν σκηνήν του παρελθόντος κόσμου, που τόσον με έιλκυσε και την ηγάπησα ως αληθινόν έργον τέχνης.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΜΙΑ αθηναϊκή φυσιογνωμία ακόμη εξέλιπε, ο Άντ. Άντωνιάδης. Άπέθανε όλίγας ήμέρας μετά τον Άσώπιον, τον ήρεμον θάνατον του γέροντος. Όλοι οι Άθηναίοι βέβαια έγνωρίζαν τον έλληνα γυμνασιάρχην, ο όποιος έφιλοδόγησε να γράψη διά το θέατρον τόσα έργα όσα κανείς ίσως έλλην ή ξένος συγγραφέυς δεν έγραψε. Είς το δραματολόγιον του έλληνικού θεάτρου τίποτε δεν μένει από όλην αυτήν την παραγωγήν. Όλοι οι γέροντες τούς όποιους τώρα παίρνει τον ένα μετά τον άλλον ο θάνατος, υπήρξαν εν τούτοις ή πρωτοπορεία της νέας Έλλάδος έθεσαν από ένα λίθον εις το συντελούμενον ολοένα έργον· και έθεσαν τον κυριώτερον, τον ένθουσιασμόν προς το καλόν. Άδιάφορον πώς το ήσθάνοντο εκείνοι. Θά έχουν δικαιωματικώς μίαν θέσιν εις την ιστορίαν της αναγεννήσεως των έλληνικών γραμμάτων.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ

ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ φωτογραφία εξ αποστάσεως — Την μεθόδον φωτεινών εικόνων εξ αποστάσεως, τηλεγραφικώς ούτως ειπεῖν, επεχείρησαν πολλάκις,

στηριζόμενοι εις περιεργόν τινα ιδιότητα του σελήνιου. Το σελήνιον εἶνε σῶμα χημικῶς ἀνάλογον πρὸς τὸ θεῖον καὶ παρ' αὐτὸ πολλάκις ἀνευρισκόμενον εἰς μικρὰ ποσά. ἔχει δὲ τὴν ιδιότητα, παρεντεθειμένον εἰς ἐν κύκλωμα ἡλεκτρικόν, νὰ διαβιβάζῃ τὸ ἡλεκτρικὸν ρεῦμα δεκαπλασίως εὐκολώτερον ὅταν προσπέσουν αἱ ἡλιακαὶ ἀκτίνες ἐπ' αὐτοῦ ἢ ὅταν εὐρίσκεται ἐν σκότει. Ὁ φυσικὸς Hitzel ἀνεκοίνωσεν ἐσχάτως εἰς τὴν ἀκαδημίαν τοῦ Μονάχου μέθοδον αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς αὐτῆς βάσεως στηριζομένην ἀλλὰ πολὺν τελειοποιημένην, ἥτις λύει φαίνεται λίαν ἐπιτυχῶς καὶ τὸ περιεργὸν τοῦτο ἐπιστημονικὸν πρόβλημα τῆς τηλεφωτογραφίας. Ἡ βάσις τῆς μεθόδου εἶνε ἡ ἐξῆς. Εἰς τὸν τόπον τῆς ἐπιδόσεως τοῦ φωτογραφήματος, ὑπάρχει εἰς τὸ κύκλωμα ἐντελῶς ὅμοιον μὲ τηλεφωνικὸν ἢ τηλεγραφικὸν τοιοῦτο πλᾶξ ἐκ σελήνιου. Ἐπὶ ταύτης ὀρίσεται φωτεινὴ δέσμη, ἐν ᾗ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς πλακῶς τοῦ σελήνιου παρεντίθεται ἡ ἀρνητικὴ πλᾶξ τοῦ φωτογραφήματος, ἥτις βραδέως κινεῖται. Ἡ διαφορικὴ παρέλασις πρὸ τοῦ σελήνιου σημείων φωτεινῶν καὶ σκοτεινῶν αὐξάνει ἢ ἐλαττώνει ἀναλόγως τὸ ἡλεκτρικὸν ρεῦμα. Εἰς τὸν τόπον τῆς παραλήψεως, ὑπάρχει σωλὴν περιέχων ἐξόχως ἡραιωμένον ἄερion. Αἱ αὐξομειώσεις τοῦ ἡλεκτρικοῦ ρεύματος ἐπιφέρουν αὐξομειώσεις τῆς λάμψεως τοῦ ἐγκλεισμένου ἀερίου. Ἡ λάμψις αὕτη διὰ μικρᾶς σχισμῆς προσπίπτει ἐπὶ πλακῶς φωτογραφικῆς, περιστρεφόμενης ἐν συγχρονισμῷ μετὰ τῆς ἀρνητικῆς πλακῶς, εἰς τὸν τόπον τῆς ἐπιδόσεως· κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον ἀποτυπύται ἐπὶ τῆς πρώτης τὸ πεμπόμενον φωτογράφημα. Ὁ ἐφευρέτης δημοσιεύει φωτογραφίας ληφθεῖσας κατ' αὐτὴν τὴν μέθοδον. Καὶ αὐτογραφήματα κ. λ. δύνανται εὐκόλως οὕτω νὰ τηλεγραφηθῶσιν ἐξ οὐαδῆποτε ἀποστάσεως ἢ μεταβίβασις φωτογραφίας διαστάσεων 9×16 ἀπαιτεῖ περίπου 30 λεπτά τῆς ὥρας.

ΕΦΑΡΜΟΓΑΙ τοῦ Θείου. — Τὰ μεγαλότερα ποσά τοῦ θείου ἐξάγει, ὡς γνωστὸν, ἡ Σικελία. Οἱ σπουδαιότεροι κάτοχοι θεωρουμένων τῆς Σικελίας καὶ αἱ ἐμπορικαὶ ἐταιρεῖαι, προσέκρουσαν βραβεῖον ἐκ 50,000 ἰταλικῶν λιρῶν διὰ τὸν ἐφευρέτην νέας τινὸς σοβαρᾶς βιομηχανικῆς ἐφαρμογῆς τοῦ θείου. Εἰς τοῦτο βεβαίως ὤθησεν αὐτοὺς ἡ μείωσις τῆς καταναλώσεως αὐτοῦ προϊόντος τούτου, ἐξ οὗ καὶ ἡ Έλλάς ἐξάγει ἐν Μήλω ἱκανὸν ποσόν, ἥτις προήλθεν, ἀφ' ἐνὸς ὡς ἐκ τῆς παρασκευῆς τοῦ θείου καὶ ἐξ ἄλλων μεταλλευμάτων θειούχων, ὅσον θειούχου σιδήρου κ. λ. καὶ ἀφ' ἐτέρου ἐκ τῆς μείωσεως τῆς παραγωγῆς πυρρίτιδος ἥτις καταναλίσκει τὰ μεγαλότερα ποσά τούτου.

Η Έλληνικὴ γλῶσσα ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ὁξφόρδης. — Τὸ σπουδαστικὸν συμβούλιον τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ὁξφόρδης, ἀπέρριψε διὰ ψήφων 207 κατὰ 164 πρότασιν γενομένην αὐτῷ, δι' ἧς ἐξητεῖτο ἵνα οἱ σπουδασταὶ τῶν μαθηματικῶν καὶ φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἀπαλλάσσωνται κατὰ τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις εἰς τὰ Έλληνικά, ἀντ' αὐτῶν δὲ ἐξετάζωνται εἰς τὴν Γαλλικὴν ἢ τὴν Γερμανικὴν.

ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΙ λαμπτήρες διὰ Τανταλίου. — Εἶνε ἄγνωστον εἰς τοὺς πολλοὺς τὸ σπάνιον αὐτὸ στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον καὶ δυσκολώτατα ἐξάγεται ἐκ τῶν ὀρυκτῶν, εἰς τὰ ὁποῖα ἐμπεριέχεται, καὶ οὐδεμίαν μέχρι τοῦδε ἔσχεν ἐφαρμογήν. Καὶ ὁμως φαίνεται ὅτι εὐρὺ μέλλον ἐπιφυλάσσεται εἰς αὐτό. Τοῦτο τοὐλάχιστον ἀποδεικνύει ὁ ζήλος τὸν ὁποῖον ἐδείξε τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ γνωστὴ Εταιρία Siemens καὶ Halske, ἀγοράσασα πολλὰ μεταλλεῖα τανταλίου, ἐξοδεύσασα ὑπὲρ τὸ 1½ ἑκατομ. φράγκων εἰς πειρά-

ματα καὶ λαβοῦσα ὑπὲρ τὰ 200 μέχρι τοῦδε προνόμια, (brevets), διὰ τὴν παρασκευὴν καὶ χρησιμοποίησιν του. Ἡ κυριώτερα τοιαύτη, εἶνε ἡ χρησιμοποίησις αὐτοῦ ἀντὶ τοῦ ἀνθρακος εἰς τοὺς ἡλεκτρικοὺς λύχνους, καθ' ὅσον ἀπαιτεῖ πολὺ μικροτέραν κατανάλωσιν ἡλεκτρικοῦ ρεύματος· τὸ ἐκπεμπόμενον φῶς ὑστερεῖ εἰσέτι κατὰ τὴν λάμψιν, οὐχ ἦττον διὰ τελειοποιήσεων βεβαίως καὶ τοῦτο τὸ μόνον μειονέκτημα θέλει ἀρθῇ.

Z.

ΔΙΑΦΟΡΑ

ΕΙΣ ἐν ἀπὸ τὰ τελευταῖα φύλλα τῶν «Πατρίων» ἀπαντᾷ ἡ σύνταξις πρὸς κάποιον ὅτι: «Τοιαῦτα φύλλα εἶναι ὁ «Νουμᾶς» καὶ τὰ «Παναθήναια».

Εἶναι φανερόν ὅτι ἡ Σύνταξις τῶν «Πατρίων» ἢ δὲν ἀντελήφθη τὴν ἄβυσσον ποῦ χωρίζει τὸν «Νουμᾶν» ἀπὸ τὰ «Παναθήναια» ἢ ἔχει ἄλλας ἀφορμὰς νὰ γράφῃ αὐτὰ τὰ πράγματα. Ἐπειδὴ γνωρίζομεν τὸν κ. συντάκτην ὅχι κοντόν, ἐξυπνον μάλιστα, εἰμεθα ἀναγκασμένοι νὰ παραδεχθῶμεν τὸ δεύτερον. Ποῖα ἂν ἦναι εἶναι αὐταὶ αἱ ἀφορμαὶ δὲν ἠξεύρομεν. Ἐκτὸς ἂν ἦναι ἡ κάπως τσουχτερὴ κριτικὴ τοῦ κ. Ξενοπούλου περὶ τοῦ τελευταίου βιβλίου τοῦ κ. Δαμβέργη, φίλου μας ἄλλως τε. ἡ δημοσιευθεῖσα εἰς τὰ «Παναθήναια». Ἄν ἔχοιμεν λάθος, ζητοῦμεν συγγνώμην ἀπὸ τὸν κ. Δαμβέργην.

ΔΙΕΔΟΘΗ καὶ ἐγράφη μάλιστα ὅτι αἱ οἰκονομίαι τῆς Κυβερνήσεως θὰ φθάσουν μέχρι καταργήσεως τῆς Πίνακοθήκης Ἀθηνῶν. Δὲν θέλομεν νὰ γήσεως τῆς Πίνακοθήκης. Ἄλλὰ τί θὰ μᾶς τὸ πιστεῦσωμεν. Θὰ ἦτο ἀτελειστικόν. Ἀλλὰ τί θὰ μᾶς ἀπομείνῃ λοιπόν; Θὰ γίνωμεν ὅλοι γεωργοί; Καὶ εἴτα ἀποροῦμεν πῶς φυγαδεύεται ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα κάθε προσωπικότης εἴτε ἐπιστημονικὴ εἶνε, εἴτε καλλιτεχνικὴ εἴτε ὅτι ἄλλο. Καὶ δὲν εἶναι καὶ ἄξιον ἀπορίας πῶς ἔχομεν καὶ δύο-τρεῖς καλλιτέχνας, χωρὶς ἀμφοσφαῖραν καλλιτεχνικὴν, χωρὶς τίποτε. Διαβάσατε τί λέγει ὁ Ἀγγλος ποιητής: «Διὰ τῆς τέχνης καὶ τῆς τέχνης ἡμποροῦμεν νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν τελειότητα. Διὰ τῆς τέχνης καὶ μόνον διὰ τῆς τέχνης ἡμποροῦμεν νὰ ἀμυνθῶμεν κατὰ τῶν ταπεινῶν κινδύνων τῆς ζωῆς».

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α.Β.Υ. τοῦ Διαδόχου προκηρύττει Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνας Φιλιάδων οἱ ὁποῖοι θὰ τελεσθῶσιν ἐν Ἀθήναις τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1906. Ἰδού τὸ προσωρινὸν πρόγραμμα.

Α' Ἀθλητικὰ ἀγωνίσματα ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ Σταδίῳ.

- 1) **Δρόμοι** α') Δρόμος 100 μ. β') 110 μ. μετ' ἐμποδίων. γ') 400 μ. δ') 800 μ. ε') 1500 μ. ς') Μαραθώνιος δρόμος 40 χιλιομέτρων ἐκ Μαραθῶνος εἰς Ἀθήνας μετὰ τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον.
- 2) **Άλματα** α') Ἄλμα ἀπλοῦν ἀνευ φορᾶς. β') μετὰ φορᾶς. γ') Εἰς ὕψος. δ') Τριπλοῦν ε') Ἐπὶ κοντῷ.
- 3) **Δισκοβολία** α') Δισκοβολία ἐλευθέρᾳ β') Δισκοβολία ἑλληνικὴ.
- 4) **Σφαίροβολία**.
- 5) **Διδοβολία** μετὰ φορᾶς.
- 6) **Ἀθλητικὸν πένταθλον**, συνιστάμενον α') ἐκ δρόμου 100 μ., β') ἐξ ἄλματος μετὰ φορᾶς, γ') ἐκ δισκοβολίας ἐλευθέρως, δ') ἐξ ἄλματος ἐπὶ κοντῷ καὶ ε') ἐκ σφαίροβολίας.

Οἱ διαγωνιζόμενοι ἐν τῷ πεντάθλῳ ὀφείλουσι νὰ

μετάσχωσιν ἀπάντων τῶν εἰς αὐτὸ περιλαμβανομένων ἀγωνισμάτων.

Β' Πάλη.

Πάλη (ἑλληνορωμαϊκὴ).

Γ' Γυμναστικὰ ἀγωνίσματα ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ Σταδίῳ.

Διαγωνισμὸς ομάδων.

Αἱ ομάδες αὐταὶ δέον νὰ ἀποτελῶνται ἐξ ὀκτὼ τοὐλάχιστον προσώπων, θέλει δὲ δοθῇ εἰς ἐκάστην ομάδα ὁρισμένον χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ δύναται νὰ γυμνασθῇ εἰς οἰαδήποτε ἀγωνίσματα ἤθελε προκρίνει μετ' ὀργάνων ἢ ἀνευ τοιούτων. Ἀποκλείονται ἀτομικὰ ἀγωνίσματα καὶ ἐπιδείξεις τῶν ἀποτελούντων τὰς ομάδας ἐκάστων. Ἡ ἑλλανόδικος ἐπιτροπὴ σιγμειόνουσα τὴν σημασίαν καὶ τὴν εὐρυθμίαν τῶν γυμνασμάτων καθ' ἑαυτὰ, τὸ κανονικὸν τῆς ἐκτελέσεως τῶν κινήσεων καὶ τὴν καθ' ὅλου γυμναστικὴν διάπλασιν τῶν ἀποτελούντων τὰς ομάδας, θέλει κρίνει τίνες αὐτῶν θεωροῦνται ἄξιοι πρώτου, δευτέρου ἢ τρίτου βραβείου.

Δ' Ἀθλητικὰ παιδιαί.

α') Lawn-Tennis. β') Cricket.

Ε' Σκοποβολή.

Ζ' Ὀπλομαχητικὴ.

α') Συμβολὴ σπάθης. β') Συμβολὴ ξίφους τριγωνικοῦ. γ') Συμβολὴ ξίφους (fleur-de-lis).

Ζ' Κωπηλασία (δι' ἐρετικῶν λέμβων).

Αἱ ἡμέραι τῆς τελέσεως τῶν Ἀγῶνων, τὸ ὁριστικὸν αὐτῶν πρόγραμμα, ὡς καὶ οἱ ἰδιοὶ τῶν ἀγωνισμάτων κανονισμοὶ θὰ δημοσιευθῶσιν βραδύτερον.

ΕΞΕΔΟΘΗ εἰς τεῦχος ἡ ἐτήσια λογοδοσία τοῦ Διομοκαίτειου Θεραπευτηρίου. Τὸ τεῦχος περιέχει ἐν τέλει σπουδαίαν στατιστικὴν ἐκθεσιν τοῦ διευθύνοντος τὸ θεραπευτήριον ἱατροῦ κυρίου Γιαννῆρη περὶ τῶν θεραπευθέντων ἐν τῷ Διομοκαίτειῳ φρενοπαθῶν κατὰ τὸ 1904 μετὰ διαφόρων λειτουργημάτων παρατηρήσεων, πολλοῦ ἐνδιαφέροντος.

Διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ Φρενιατρείου ἐδαπανήθησαν κατὰ τὸ 1904 δρ. 327000, εἰσπράχθησαν δὲ ἐκ νοσηλείων, τόκων τῆς περιουσίας τοῦ ιδρύματος καὶ δωρεῶν δρ. 340000.

Εἰς τὸ κατὰστημα ἐδώρησαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἡ Α.Β.Υ. ὁ Διάδοχος δρ. 2000, καὶ ὁ κ. Σεβαστόπουλος, ὡς συνέχισαν τῶν μεγάλων του πρὸς τὸ Διομοκαίτειον δωρεῶν, τὴν ἐν ὁδῷ Πινδάρου οἰκίαν ἀξίας δρ. 190000, τῶν ὁποίων τὰ εἰσοδήματα θὰ λαμβάνῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος ὁ ἴδιος.

Κατὰ τὸ 1904 εἰσηλθόντες πρὸς θεραπείαν 152 ἀσθενεῖς, ἐβρίσκοντο δ' ἐν τῷ θεραπευτηρίῳ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1903 πάσχοντες 207, ὥστε κατὰ τὸ 1904 ἐνοσηλεύθησαν ἐν ὁλῳ 359, τῶν ὁποίων οἱ 90 ὡς ἀποροὶ δωρεῶν.

Ἐκ τῶν εἰσελθόντων οἱ 26 ἔπασχον ἐκ προοιούσης κοθολικῆς παραλύσεως, 53 ἐκ διαφόρων μορφῶν τῆς ἐκφυλογενούς φρενιτιδος νόσου, 23 ἐκ μεταγχολίας, 10 ἐκ διαλειπούσης φρενοπαθείας, 8 ἐξ ὀξείας ψευδαισθητικῆς παραληρηματίας, 6 ἐκ μανίας, 3 ἐξ ἀλκοολισμοῦ καὶ οἱ λοιποὶ ἐκ διαφόρων ἄλλων φρενιτιδῶν νόσων.

Εἰς 84 ὡς αἷσιον προδιαθετικὸν τῆς νόσου ἀνευρέθη ἡ κληρονομικότης, εἰς 10 δὲ ἡ ἐπίκτητος προδιαθεσις ἐνεκα τυφοειδούς πυρετοῦ, μηνιγγιτιδῶς καὶ εὐλογίας.

Καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐξηλθον τοῦ κατὰστηματος τελείως ἰαθέντες 46, πολλῶν δὲ ἐβελτιωθῇ ἐπαίσθητῶς ἡ κατάστασις.

Ἡ Δις Ἀλεξάνδρα Παπαδοπούλου, ἡ συγγραφεὺς τοῦ βυζαντινοῦ διηγήματος «Στὸ Μοναστήρι» δημοσιευθέντος εἰς τὰ «Παναθήναια» ἐκδίδει προσεχῶς νέον βυζαντινὸν διήγημα «Ἄννα Κομνηνή». Τὸ βιβλίον θὰ ἦναι εἰκονογραφημένον ὑπὸ τῆς Δδος Θελαίας Φλωρᾶ, γνωστῆς εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς πυρκαϊᾶς τοῦ Τουρίνου, κατὰ τὴν ὁποίαν κατεστράφη ἡ πλουσιωτάτη Βιβλιοθήκη τῆς πόλεως, ἀπεφασίσθη νὰ προσκληθῇ εἰς τὴν Λιέγην, κατὰ τὴν ἐφετεινὴν ἐκθεσιν, διεθνὲς συνέδριον, τὸ ὁποῖον θὰ σκεφθῇ περὶ τοῦ καταλληλοτέρου τρόπου τῆς προφυλάξεως τῶν χειρογράφων, μεταλλίων καὶ σπανίων βιβλίων ἀπὸ τοιούτων καταστροφῶν. Τὸ συνέδριον θὰ συνέλθῃ εἰς τὴν Λιέγην τὸν Αὐγούστου 1905.

Ἐγράφη ὅτι τὸ βραβεῖον Νόβελ θὰ δοθῇ ἐφέτος εἰς τὸν βασιλέα τῆς Ἰταλίας διὰ τὴν πρωτοβουλίαν του τῆς ὁργανώσεως τοῦ Γεωργικοῦ Διεθνoῦς Ἰνστιτούτου.

Τὴν 30 Αὐγούστου ἔ. ν 1905 θὰ γίνῃ ὀλικὴ ἔκλειψις τοῦ ἡλίου ὁρατὴ καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον.

Ὁ ἑορτασμός τῆς τριακοσιοστῆς ἐπετηρίδος τοῦ Δὸν Κιχῶτον εἰς τὴν Ἰσπανίαν ὠρίσθη διὰ τὴν 7, 8 καὶ 9 Μαΐου προσεχoῦς. Τὸ πρόγραμμα δὲν ὠρίσθη ἀκόμη εἰς ὅλας τοὺς τὰς λεπτομερείας. Εἶνε γνωστὸν ὅμως ὅτι θὰ συμμετάσχουν ὅλα τὰ ἰδρύματα τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἀπὸ τῆς Βασιλικῆς Ἀκαδημίας μέχρι τῶν δημοτικῶν σχολείων. Θὰ κοπῇ ἀγαμνηστικὸν νόμισμα, τὸ ὁποῖον θὰ κυκλοφορήσῃ μόνον κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἑορτῶν. Θὰ γίνῃ ἐκθεσις ὅλων τῶν ἐκδόσεων ἐθνικῶν καὶ ξένων τοῦ Δὸν Κιχῶτον. Ἐκτὸς τούτων πολλὰ ἄλλα σχέδια ὑπάρχουν ἀκόμη πρὸς ὅσον τὸ δυνατόν λαμπρότερον ἑορτασμὸν τοῦ μεγάλου γεγονότος.

Εἰς τὸ Παρίσι ἐκδίδονται 58 καθημεριναὶ ἐφημερίδες.

Ὁ ἀποθανὼν γερμανὸς ζωγράφος Μέντσελ ἦτο ἐνεήντηα πέντε ἐτῶν. Ὠνομάσθη ὁ ζωγράφος τοῦ Μεγάλου Φρειδερίκου καὶ τῆς ἐποχῆς του.

Ἐκδίδεται ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Ράσκιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπεικονίζεται ἡ ζωὴ τοῦ ἀγγλοῦ αἰσθητικοῦ.

Εἰς τὴν Ὁλλανδίαν γίνεται πολὺς λόγος διὰ τὸ τελευταῖον δράμα τοῦ Χάυερμαν Allerzielen, τὸ ὁποῖον ἐδόθη εἰς τὸ Ἀμστερδαμ. Ἐνας ἱερεὺς δέχεται ὑπὸ τὴν στέγην του μιαν γυναῖκα ἀμαρτωλὴν καὶ γίνετα διὰ τοῦτο ἀντιτεκίμενον μίσους.

Ἡ πόλις Odense τῆς Δανίας ἐορτάζει τὴν 2 Ἀπριλίον προσεχoῦς τὴν ἑκατονταετηρίδα τῆς γεννήσεως τοῦ Ἀνδερσεν.

Ἐπωλήθησαν κατὰ τὸ 1904 εἰς τὴν Ἀγγλίαν 200.000 τόμοι τῶν ἔργων τοῦ Δίκενς.

Εὐρέθησαν αἱ ἀρχαιότεραι ἐρωτικαὶ ἐπιστολαὶ τοῦ κόσμου ἐνὸς Βαβυλωνίου ὁ ὁποῖος 2.200 ἔτη π. Χ. ἔγραψε εἰς τὴν ἀγαπητὴν του ἐπάνω εἰς πλίνθους. Ὁ Γκιλ Μαρθοῦν λέγει εἰς τὴν Κασμπούγια (ἀρνάκι).

«Ὁ ἥλιος τοῦ Μαρθοῦν ἄς σοῦ δώσῃ τὴν αἰωνίαν ζωὴν. Θέλω νὰ μάθω πῶς εἶναι ἡ υἰεία σου. Ὡ, στείλε μου κάποιον νὰ μοῦ εἰπῇ γιὰ σένα. Εἶμαι εἰς τὴν Βαβυλῶνα καὶ δὲν σὲ βλέπω καθόλου, καὶ διὰ τοῦτο εἶμαι πολὺ ἀνήσυχος. Στείλε μου κάποιον νὰ

μοῦ εἰπῇ πότε θὰ ἔλθῃς. νὰ χαρῶ. Ἐλα κατὰ τὸν Μαρσεβῶ. Πολλὰ νὰ εἶναι τὰ χρόνια σου καὶ νὰ μ' ἀγαπᾷς».

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΡΕΡΓΑ ὑπὸ Γεωργίου Καραμή-
τσα. — Ἐν Ἀθήναις 1904 τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου.

ΣΥΛΛΟΓΑΙ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ μετὰ εἰκόνων
ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη. — Σύλλογος πρὸς διάδοσιν
ὀφελίμων βιβλίων. — Ἐν Ἀθήναις 1905 σχ 16ον σελ.
90 δρ 0.40.

**ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΥ ΛΕΞΙ-
ΚΟΥ** τεύχη 26ον, 27ον, 28ον ἀπὸ τῆς λέξεως Πύλα-
ρος μέχρι Στομάχον ἔλκος ἀπλοῦν μετὰ τριῶν ὀλοσε-
λίδων εἰκόνων. Ἀθῆναι 1905, ἐκδίδεται Μπὲκ καὶ
Μπάρτ Ἐκαστον τεύχος λεπτὰ 80, εἰς τὰς ἐπαρχίας
λ. 90, εἰς τὸ ἐξωτερικὸν δρ. 1.

ΤΑ ΕΞ ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΑ χρονολο-
γία Προέλευσις. Χαλκοῦς ἐφηβος Ὑπὸ Βαλερίου
Στάη. Ἀθῆναι 1905 τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.

**THE NORTHERN TRIBES OF CENTRAL
AUSTRALIA.** — ὑπὸ Baldwin Spencer καὶ P. I.
Gillen Λονδίνον 1904, Macmillan et Cie σ. 784, εἰ-
κόνες 315, σελλήνια 21.

Η ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

Ἐκ τῆς ἐφημερίδος «Ἀθῆναι».

Ὁ κ. Γ. Ἰακωβίδης
Διευθυντὴς τῆς Πίνακοθήκης Ἀθηνῶν.

